

Le Statut d'Autonomia nü

AUTONOME PROVINZ
BOZEN - SÜDTIROL

PROVINCIA AUTONOMA
DI BOLZANO - ALTO ADIGE

PROVINCIA AUTONOMA DE BULSAN - SÜDTIROL

Le Statut d'Autonomia nü

Secunda ediziun

Jenà 2012

AUTONOME PROVINZ
BOZEN - SÜDTIROL

PROVINCIA AUTONOMA
DI BOLZANO - ALTO ADIGE

PROVINCIA AUTONOMA DE BULSAN - SÜDTIROL

Publiché dala Junta provinziála de Balsan

Direziun de redaziun: Ofize stampa,
39100 Balsan, Palaz provinzial I, Strada Crispi 3,
telefonn: 0471 41 22 10 o 0471 41 22 11
fax: 0471 41 22 20 o 0471 41 22 21
e-mail: LPA@provinz.bz.it
home-page: <http://www.provinzia.bz.it/usp-ladin>

Direturia responsabla: dr.a Monika Pichler

Traduziun: Ofize Chestiuns linguistiches en colaboraziun cun l'Istitut Ladin
"Micurà de Rù", San Martin de Tor

Redaziun y elaboraziun: Alexander Stuffer

Layout: Friedl Raffeiner Grafik Studio, Balsan

Le Statut d'Autonomia nù po inçe gnì lit sòn la plata internet:
<http://www.provinzia.bz.it/usp-ladin>

Stamparia: Karo Druck, Frangart

Sciöche dötes les atres publicaziuns speziales é chësta publicaziun da ciafé
debann tl Ofize stampa dla Provinzia, Palaz provinzial I, 39100 Balsan, Strada
Crispi 3, telefonn 0471 41 22 10/11, fax 0471/41 22 20/21.

Contignü

Contignü

	Plata
Parores danfora.	1
Le Tratat de Paris danter la Talia y l'Austria	3
La Costituziun dla Republica Taliana	9
Le Statut spezial dl Trentin-Südtirol	45
La lege di 11 de merz dl 1972, n. 118 "Provedimënc a bëgn dla popolaziun dl Südtirol"	83
Les normes d'atuaziun bele publicades.	97

Stimades Ladines y stimà Ladins dl Südtirol,

te chësta secunda ediziun dl Statut d'Autonomia nü vëgnel publiché por le pröm iade por ladin incè la Costituziun taliana, la lege statala dl 1972 sòn i provedimënc por la popolaziun dl Südtirol y la lista dles normes de atuaziun. Chisc trëi capitui nüs pïta adöm cun le Statut d'Autonomia y le Tratat de Paris la fondamëta d'informaziun por imparè a conësce les normes sòn chères che l'Autonomia dl Südtirol se basëia.

Te n tëmp plëgn de informaziuns orunse recordè cun chësta publicaziun l'importanza dles desposiziuns de basa. Le Statut d'Autonomia é la fondamëta sòn chëra che i podun laurè concretamënter por nosta popolaziun a nivel de aministrazion. Ester informà y avëi nu é por vignun la condiziun por podëi baié para, incè canche ara se trata de nosta comunanza ladina.

Cun chësta publicaziun vara da imparè a conësce dami i vari che é gnüs fac dal 1946 incà, dal Tratat de Paris ales ultimes normes de atuaziun. L'ultima norma d'atuaziun é gnüda publicada da d'altonn dl 2011 y reverda la cherta d'identité te trëi lingac incè por les fraziuns ladines de Cïastel.

I provedimënc che é gnüs tuç dal 1971 inant se basëia sòn les acordanzes dades pro tl "pachet". L'atuaziun plü importanta de chësc pachet aprovè dl 1969 é le Statut d'Autonomia nü. Dl 2001 é gnü adatè n valgügn punç dl Statut. Cun chësta desposiziun costituzionala à i Ladins de Balsan y de Trënt ciafè la poscibilitè de surantó inciaries istituzionalas a nivel de Regiun y de Provinzia, y dantadöt d'avëi azès al Govern provincial zënza tignì cunt dl proporz. Avisa 10 agn do pon mëte a desposiziun n'ediziun plü completa de chësc pice liber. Incè chësc é n sëgn che le laür por la popolaziun ladina va inant.

Dal 1997 incà à l'Ofize Chestiuns linguistiches dla Provinzia de Balsan l'inciaria da fà traduziuns tl ladin. Dlungia les traduziuns vëgnel incè pitè consulënzes linguistiches y laurè sòn la terminologia aministrativa y iuridica. De chësc vers se audunse che chësta publicaziun pois mostrè che le lingaz ladin se lascia incè adorè por chestiuns aministratives.

I ti audun a düc chi che li chëstes risses che chësc pice liber descèdes n majer interès por la fondamëta de nosta autonomia y che al portes pro a se ausé da adorè le ladin tl'aministrazion publica.

Chësc liber vëgn dè fora dal Ofize stampa dla Provinzia y é da ciafè tl palaz Widmann a Balsan.

Le Presidënt dla Provinzia
dot. Luis Durnwalder

L'Assessur ladin
dot. Florian Mussner

Le Tratat de Paris danter la Talia y l'Austria

Le Tratat de Paris danter la Talia y l'Austria

Tratat che é gnü stlüt jö ai 5 de setëmbër 1946 danter le Govern talian y le Govern austriach

Le Tratat é pert integrènta (IVª injunta) dl Contrat de pêsc stlüt jö ai 10 de forà 1947 a Paris danter la Talia y les forzes aliades. Le Contrat de pêsc é gnü sanzionè dal Presidènt dl Stat provisoro cun decret de lege di 28 de novèmbër 1947, n. 1430 (publiché tl suplemènt ordinar dla Gasèta Ofiziala dla Republica Taliana di 24 de dezèmbër 1947, n. 295).

1. Ai abitanç dla Provinzia de Balsan de lingaz todèsch y a chi di comuns vijins bilinguai dla Provinzia de Trènt ti spètel la medema avalianza de dèrc coche ai abitanç de lingaz talian tl cheder dles desposiziuns speziales por la sconanza dl carater etnich, dl svilup cultural y economic dl grup linguistich todèsch.

En conformité ai provedimènc legislatifs bele emanà o óiamò da emanè ti vègnel conzedü ai zitadins de lingaz dla uma todèsch en particular:

- a) l'insegnamènt tla scora primara y secundaria te so lingaz dla uma;
 - b) l'adoranza sòn na basa paritetica di lingac todèsch y talian ti ofizi publics, ti documènc ofiziai, sciöche incè tla toponomastica;
 - c) le dèrt d'adorè indò i cognoms todèsc che é gnüs talianisà ti agn passà;
 - d) l'adoranza sòn na basa paritetica di dèrc por l'amisciun ai ofizi publics cun le fin d'arjunje na distribuziun plü iüsta di posc de laür danter i dui grups etnics.
2. Ales popolaziuns di raiuns nominà dessura ti vègnel conzedü l'eserzize de n podèi legislatif y esecutif autonom tl óiamp de sü raiuns. Le cheder, te chël che chèsta autonomia gnarà aplicada, gnarà determinè consultan incè rapresentanç locai dla popolaziun de lingaz todèsch.

3. Cun le fin de stabili na bona relaziun de vijinanza danter l'Austria y la Talia, do avèi consulté le Govern austriach y tl tèmp de n ann dala sotescriziun de chësc Tratat, se tol le Govern talian dant:
 - a) de regolè danü, te n spirit d'ecuité de comprenjiun la chestiun dles opziuns de zitadinanza che resultèia dal'acordanza danter Hitler y Mussolini dl 1939;
 - b) de rovè a n'acordanza por ói che reverda le reconescimènt reziproch dla validité de cer titui de stüde y diploms universitars;
 - c) de rovè a na convenziun sòn le transit lède de porsones y de marcianzia danter le Tirol dl nord y le Tirol dl ost, sides por les ferates co tl lim dl poscibl por les strades;
 - d) de stipulé acordanzas speziales por alisiré n trafich de confin plü ampl y n barat local de na quantité determinada de producü y marcianzia tipics danter l'Austria y la Talia.

Tesç y interpretaziuns dl Tratat de Paris

La verjiun originala dl Tratat de Paris é gnüda scrita por inglesc sciöche al é osservè tla injunta IV dl Contrat de pêsc cun la Talia. Le Tratat é gnü sotescrit dala Talia y dal'Austria ai 5 de setëmbër 1946 y é gnü incudé pro la Conferènza de pêsc a Paris ai 6 de setëmbër.

Tl articul 90 dl Contrat de pêsc é scrit che ma i tesç por franzesc, inglesc y rus é autentics. Le Contrat de pêsc cun la Talia é gnü publiché ofizialmènter por talian y inglesc tla ligna "Recueil des Traités. Traités et accords internationaux enregistrés ou classés et inscrits au répertoire ou Secrétariat de l'Organisation des Nations Unies, volum 49, 1950, n. 747 = Treaty Series" dada fora dai Staç Unis d'America, sciöch'incè tl suplemènt ordinar dla Gasèta Ofiziala dla Republica Taliana n. 295 di 24 de dezèmbër 1947. Le test todèsch dl Tratat de Paris n'é indere mai gnü publiché ofizialmènter. Leo Weißgerber s'à dè jö a funz cun "problems de formulaziun, de interpretaziun y de traduziun dl Tratat por le Südtirol dl 1946" tla publicaziun "Sprachforum, Zeitschrift für angewandte Sprachwissenschaft" (H. Bauvier u. Co. Verlag, Bonn 1961) tl suplemènt n. 1 "Vertragstexte als sprachliche Aufgabe".

Le Tratat de Paris por inglesc

(cun les sotescriziuns de dr. Karl Gruber, Minister austriach di Afars cun l'èster y dl Presidènt dl Consèi di Ministri Alcide Degasperì)

1° - German speaking inhabitants of the Bolzano Province and of ~~the~~ neighbouring bilingual townships of the Trento Province will be assured a complete equality of rights with the Italian-speaking inhabitants, with ⁱⁿthe framework of special provisions to safeguard the ethnical character and the cultural and economic development of the German-speaking element.

In accordance with legislation already enacted or awaiting enactment the said German-speaking citizens will be granted in particular:

- (a) elementary and secondary teaching in the mother-tongue;
- (b) purification of the German and Italian languages in public offices and official documents, as well as in bilingual topographic naming;
- (c) the right to re-establish German family names which were Italianized in recent years;
- (d) equality of rights as regards the entering upon public offices, with a view to reaching a more appropriate proportion of employment between the two ethnical groups.

2° - The populations of the above mentioned zones will be granted the exercise of an autonomous legislative and executive regional power. The frame within which the said provisions of autonomy will apply, will be drafted in consultation also with local representative German-speaking elements.

3° - The Italian Government, with the aim of establishing good neighbourhood relations between Austria and Italy, pledges itself, in consultation with the Austrian Government and within one year from the signing of the present Treaty:

- (a) to revise in a spirit of equity and broad-mindedness the question of the options for citizenship resulting from the 1939 Hitler-Mussolini agreements;
- (b) to find an agreement for the mutual recognition of the validity of certain degrees and University diplomas;
- (c) to draw up a convention for the free passengers and goods transit between Northern and Eastern Tyrol both by rail and, to the greatest possible extent, by road;
- (d) to reach special agreements aimed at facilitating enlarged frontier traffic and local exchanges of certain quantities of characteristic products and goods between Austria and Italy.

Karl Gruber
5. September 1946

Alcide De Gasperi

Le Tratat de Paris por franzesc

ACCORD DEGASPERI-GRUBER

5 Septembre 1946

- 1) Les habitants de langue allemande de la Province de Bolzano et ceux des communes voisines bilingues de la Province de Trento seront assurés d'une complète égalité de droits par rapport aux habitants de langue italienne dans le cadre des dispositions spéciales destinées à sauvegarder le caractère ethnique et le développement culturel et économique du groupe de langue allemande.

En conformité avec les dispositions législatives déjà en vigueur ou sur le point de l'être il sera spécialement accordé aux citoyens de langue allemande:

- a) l'enseignement primaire et secondaire dans leur langue maternelle;
 - b) la parité des langues italienne et allemande dans les bureaux publics et les documents officiels ainsi que dans la dénomination topographique bilingue;
 - c) le droit de rétablir les noms de famille allemands qui ont été italianisés au cours des dernières années;
 - d) l'égalité des droits en ce qui concerne l'admission dans les administrations publiques dans la perspective d'atteindre une proportion plus adéquate de l'emploi entre les deux groupes ethniques.
- 2) Il est accordé aux populations des zones ci-dessus mentionnées l'exercice d'un pouvoir régional autonome législatif et exécutif. Le cadre dans lequel ces dispositions seront appliquées sera déterminé en consultant aussi les éléments locaux représentatifs de langue allemande.
 - 3) Le gouvernement italien, dans le but d'établir des relations de bon voisinage entre l'Autriche et l'Italie, s'emploiera, en consultation avec le gouvernement autrichien, et dans le délai d'un an à partir de la signature du présent traité:
 - a) à réviser dans un esprit d'équité et de large compréhension la question des options de citoyenneté consécutives aux accords Hitler-Mussolini de 1939;
 - b) à trouver un accord pour la reconnaissance mutuelle de la validité de certains titres d'études et diplômes universitaires;
 - c) à établir une convention pour la libre circulation des personnes et des biens entre le Nord-Tyrol et le Tyrol oriental à la fois par voie ferrée et dans la mesure la plus large possible par route;
 - d) à conclure des accords spéciaux destinés à faciliter l'extension du trafic frontalier et des échanges locaux de certaines quantités de produits et de marchandises caractéristiques entre l'Autriche et l'Italie.

(Archives du Ministère des Affaires Etrangères, Rome; reproduit en italien dans „Il nuovo Statuto di Autonomia“, supplément spécial de „Provincia Autonoma Bolzano. Plusieurs rééditions non datées. Traduction L. FRESCHI)

La Costituziun dla Republica Taliana

Costituziun dla Republica Taliana¹⁾

Le Surastant provitore dl Stat

do avèi odù la deliberaziun d'Assemblea Costituënta che à aprovè tla sentada di 22 de dezèmber dl 1947 la Costituziun dla Republica Taliana, do avèi odù la desposiziun finala XVIII dla Costituziun,

promulghèia

la Costituziun dla Republica Taliana te chësc test:

PRINZIPS FONDAMENTAI

Articul 1

- 1) La Talia é na Republica democratica fondada sòn le laùr.
- 2) La sovranité é dl popul che la eserzitèia tles formes y ti limicì dla Costituziun.

Articul 2

- 1) La Republica reconësc y garantësc i dèrc inviolabli dla porsona, sides sciöche porsona singola che tles formaziuns soziales olache süa personalité se svilupèia, y se damana l'ademplimènt di dovèis indispensabli de solidarieté politica, economica y sozuala.

Articul 3

- 1) Düc i zitadins à la medema dignité sozuala y é anfat dan la lege, zënza desvalianza de sès, raza, lingaz, religiun, minunghes politiches, condiziuns personales y soziales.
- 2) Al é n dovèi dla Republica tò demez i impedimènc economics y soziai che tègn sö, limitan avisa la liberté y l'avalianza di zitadins, le svilup plègn dla porsona umana y la partezipaziun efetiva de düc i laurané al'organisaziun politica, economica y sozuala dl Paìsc.

Articul 4

- 1) La Republica ti reconësc a düc i zitadins le dèrt al laùr y sostègn les condiziuns tres chères che chësc dèrt po gni realisé.
- 2) Vigni zitadin à le dovèi de eserzitè n'ativité o na funziun che portes pro al progrès material o spiritual dla sozieté, aladò de sües poscibilitès y de ch'al ô.

¹⁾ Publicada tla G.O. di 27 de dezèmber dl 1947, n. 298, ediziun straordinaria; la Costituziun é gnüda aprovada dal'Assemblea Costituënta ai 22 de dezèmber dl 1947, promulgada dal Surastant provitore dl Stat ai 27 de dezèmber dl 1947 y é jüda en forza al pröm de jenà dl 1948.

Articol 5

- 1) La Republica, òna y indivisibla, reconësc y sostëgn les autonomies locales, realisëia ti sorvisc che depënn dal Stat la majera decentralisaziun amministrativa, adateia i prinzijs y les metodes de süa legislaziun ai bojëgn d'autonomia y dla decentralisaziun.

Articol 6

- 1) La Republica defënn les mendranzes linguistiches cun normes aposta.

Articol 7

- 1) Le Stat y la Dlijia catolica é, vignun te so raiun, independënc y sovranns.
- 2) Sü raporé é regolà dai Trataç Laterans. Les mudaziuns di Trataç n'à nia debojëgn dl prozedimënt preodü por les revijiuns dla Costituziun, sce tramesdöes les perts les à azetades.

Articol 8

- 1) Dötes les confesciuns religiozes é lëdies anfat dan la lege.
- 2) Les confesciuns religiozes desfarëntes da chëra catolica à le dërt de se organisé aladò de sü statuç, tan inant che ares ne va nia contra l'ordinamënt iuridich talian.
- 3) Sü raporé cun le Stat vëgn regolà legalmënter sön la basa de acordanzes cun sües rapresentanzes.

Articol 9

- 1) La Republica sostëgn le svilup dla cultura y la inrescida scientifica y tecnica.
- 2) Ara defënn la contrada y le patrimoine storich y artistich dla Naziun.

Articol 10

- 1) L'ordinamënt iuridich talian s'adateia ales normes dl dërt internazional reconesciüdes normalmënter.
- 2) La condiziun iuridica dl forest vëgn regolada dala lege aladò dles normes y di trataç internazional.
- 3) Le forest, a chël che al ne ti vëgn nia lascé eserzitè a na manira efetiva les libertés democratives garantides dala Costituziun taliana te so Païsc, à le dërt d'asil tl teritore dla Republica aladò dles condiziuns stabilides dala lege.
- 4) L'estradiziun dl forest por reac politics ne n'é nia conzedüda.

Articol 11

- 1) La Talia refodëia la vera sciöche stromënt de ofenüda dla liberté de d'atri popui y sciöche meso de ressoluziun de conflic internazional; ara aconsënt, te condiziuns de parité cun d'atri Staç, ales limitaziuns de sovranité che va debojëgn por n ordinamënt che garantësces la pësc y la iustizia danter les Naziuns; ara sostëgn y favorësc les organizaziuns internazionales che s'orientëia a chësc fin.

Articol 12

- 1) La bandira dla Republica é le tricolorü talian: vërt, blanch y cöce, cun trei strisciores verticales granes anfat.

PERT I
DËRÉ Y DOVËIS DI ZITADINS

TITUL I
Raporé zivii

Articol 13

- 1) La liberté personala é inviolabla.
- 2) Al ne vëgn ametü degóna forma de detenziun, de ispeziun o percuisiziun personala, no val' atra limitaziun dla liberté personala, ater co por n at motivé d'autorité iudiziara, y ma ti caji y tles manires odüs danfora dala lege.
- 3) Te caji ezezionai de bojëgn y prescia, dà dant espressamënter dala lege, po l'autorité de segurëza publica adoté provedimënc provisorii, che mëss ti gnì lascià alsavëi te carantot ores al'autorité iudiziara, y sce chësta ne i convalidëia nia tles carantot ores suandëntes, vëgni conscidrà revocà y ai romagn zënza fazium.
- 4) Al vëgn straufé vigni violënza fisica y morala ti confruncé de porsones sotmetüdes cochessí a limitaziuns dla liberté.
- 5) La lege stabilësc i limicé mascimai dla detenjiun preventiva.

Articol 14

- 1) Le domizil é inviolabl.
- 2) Dailò ne pon nia esegui ispeziuns o percuisiziuns o secuestri, ater co ti caji y tles manires stabilis dala lege aladò dles garanzies scrites dant por la sconanza dla liberté personala.
- 3) I azertamënc y les ispeziuns por rajuns de sanité y de segurëza publica, o por fins economics y fiscai, vëgn regolà da leges speziales.

Articol 15

- 1) La liberté y la socretëza dla corespondënza y de vigni atra forma de comunicaziun é inviolables.
- 2) Ares po ma gnì limitades tres n at motivé d'autorité iudiziara cun les garanzies stabilides dala lege.

Articol 16

- 1) Vigni zitadin po ji intoronni y stè liberamënter te vigni pert dl teritore nazional, tl respet dles limitaziuns che la lege stabilësc en general por rajuns de sanité o de segurëza. Degóna limitaziun ne po gnì determinada da rajuns politiches.
- 2) Vigni zitadin po lascé le teritore dla Republica y gnì derevers, tl respet di dovëis legai.

Articol 17

- 1) I zitadins à le dërt de se incunté pazificamënter y zënza ermes.
- 2) Por les incuntades ne val nia debojëgn de n preavis, gnanca por chëres te posé daveré al public.
- 3) Les incuntades te n post public ti mëss gnì lasciades alsavëi danfora ales autoritës, che po ma les proibì por rajuns cumprovades de ordinn o de segurëza publica.

Articol 18

- 1) I zitadins à le dèrt de se assozié liberamènter zënza autorizaziun por fins che ne ti vègn nia proibis ales singoles porsones dala lege penala.
- 2) Les assoziaziuns socrètes y chères che mira, inçe indiretamènter, a fins politics tres organisaziuns de carater militar é proibides.

Articol 19

- 1) Düc à le dèrt de detlarè liberamènter süa fede religiosa, anfat te ói forma, da susc o te n'assoziazium, de fà propaganda y de eserzitè tl privat o tl publich le cult, tan inant che ara ne se trata nia de rituai cuntra la morala.

Articol 20

- 1) Le carater etlesiastich y le fin dla religiun o dl cult de n'assoziazium o istituziun ne po nia ester la gauja no de limitaziuns legislatives speziales, no de groaries fiscales speziales por süa costituziun, capacità iuridica y vigni forma de ativité.

Articol 21

- 1) Düc à le dèrt de manifestè liberamènter so pinsier cun la parora, le scrit y vigni ater meso de difujiun.
- 2) La stampa ne po nia gni sotmetüda a autorizaziuns o zensöres.
- 3) Al é ma concedü da fà n secuester sön la basa de n at motivé d'autoritè iudiziara tl caje de deliç, por chi che la lege sön la stampa le autorizèia espressamènter, o tl caje de violaziun dles normes che la medema lege scrí dant por l'indicaziun di responsabli.
- 4) Te de te' caji po, sce al é na gran prescia y al n'é nia atira poscibl l'intervènt d'autoritè iudiziara, le secuester dla stampa periodica gni fat da ofiziai de polizia iudiziara, che mëss atira, y mai plü tert co 24 ores dedò, fà la denunzia al'autoritè iudiziara. Sce chësta ne le convalidèia nia tles vintecater ores suandèntes, vègn le secuester aratè revochè y al ne n'à degöna faziun.
- 5) La lege po stabili cun normes de carater general, che al vègnes lascè alsavèi i mesi de finanziamènt dla stampa periodica.
- 6) Les publicaziuns stampades, i spetacui y vigni atra manifestaziun cuntra la bona cherianza é proibides. La lege stabilèsc provedimènc adata a se stravardè y a tigni jò les violaziuns.

Articol 22

- 1) A degügn ne pol ti gni tut por rajuns politiches la capacità iuridica, la zitadinanza, l'inom.

Articol 23

- 1) Degöna prestaziun personala o patrimoniala ne po gni scritta dant, ater co sön la basa dla lege.

Articol 24

- 1) Düc por pluré dan signoria por defène sù dèrc y sù interesc legitims.
- 2) La defenüda é n dèrt inviolabl te vigni stat y degrè dl procedimènt.

- 3) Ales porsones zënza mesi ti vègnel assiguré i mesi por pluré y se defène dan vigni iurisdiziun tres istituç apostata.
- 4) La lege determinèia les condiziuns y les manires por la refata di fai iudiziar.

Articol 25

- 1) A degügn ne pol ti gni tut le vicar natural preconstituì dala lege.
- 2) Degügn ne po gni strafà ater co aladò de na lege che sides jüda en forza dan le fat cometü.
- 3) Degügn ne po gni sotmetüs a mosöres de segurèza ater co ti caji preodüs dala lege.

Articol 26

- 1) L'estradiziun dl zitadin po ma gni concedüda olache ara vègn preodüda espressamènter dales convenziuns internaziunales.
- 2) Ara ne po por degöna rajun gni ametüda por reac politics.

Articol 27

- 1) La responsabilità penala é personala.
- 2) L'acusé ne vègn nia aratè de gauja çina ala condana definitiva.
- 3) Les strafunghes ne po nia ester tratamènc che va cuntra le sèns de umanité y ares mëss miré ala reeducaziun dla porsona condanada.
- 4) La pèna de mort ne n'é nia ametüda.²⁾

Articol 28

- 1) I funzionars y i dependènc dl Stat y di ènc publics é diretamènter responsabli, aladò dles leges penales, ziviles y amministratives, dles aziuns fates en violaziun di dèrc. Te chisc caji se destènn fora la responsabilità zivila al Stat y ai ènc publics.

TITUL II Raporc etich-soziai

Articol 29

- 1) La Republica reconèsc i dèrc dla familia sciöche sozieté naturala fondada sön le matrimone.
- 2) Le matrimone é basè sön l'avalianza morala y iuridica di maridà, cun i limiç stabilis dala lege por garanti l'unité familiara.

Articol 30

- 1) Al é n dovèi y n dèrt di geniturs mantigni, istrui y educè i mituns, inçe sce ai é nasciüs fora dl matrimone.
- 2) Sce i geniturs ne n'é nia bugn, se crüzia la lege che al vègnes adempli sù dovèis.
- 3) La lege ti assigurèia ai mituns nasciüs fora dl matrimone vigni sconanza iuridica y sozuala compatibla cun i dèrc di componènc dla familia legitima.
- 4) La lege scrí dant les normes y i limiç por la inrescida dla paternité.

²⁾ Le coma 4 é gnü mudé dal art. 1 dla lege costituzionala di 2 d'otober 2007, n. 1.

Articol 31

- 1) La Republica alisirèia cun mosöres economiches y d'atres previdënzes la formaziun dla familia y l'adempliment de sü dovëis, tignin cunt dantadöt dles families cun tröc mituns.
- 2) Ara defënn la maternité, l'infanzia y la jonëza, sostignin les istituziuns che va debojëgn por chësc fin.

Articol 32

- 1) La Republica defënn la sanité sciöche dërt fundamental dla porsona y interès dla coletivité, y ti garantësc cures debann ales porsones che nen à debojëgn.
- 2) Degügn ne po gni sforzà a n cer tratamënt sanitar, ater co tres na desposiziun de lege. La lege ne po te degun caje violè i limiç scriç dant dal respet dla porsona umana.

Articol 33

- 1) L'ert y la sciënza é lëdies y incé so insegnamënt é lède.
- 2) La Republica scrí dant les normes generales sön l'istruziun y istituësc scores statales por düc i ordinns y degra.
- 3) I ënc y i privac à le dërt de istituì scores y istituç de educaziun zënza cosç por le Stat.
- 4) La lege mëss, tl fissé i dërc y i dovëis dles scores nia statales che se damana la parificaziun, ti assicuré la plëna liberté y a sü scolaris n tratamënt scolastich anfat a chël di scolaris dles scores statales.
- 5) Al é scrit dant n ejam de Stat por l'amisciun ai ordinns y degra desvalis dles scores o por la contlujuiun de chisc y por l'abilitaziun al eserize profesional.
- 6) Les istituziuns de cultura alta, les universitës y les academies à le dërt de se dè ordinamënc autonomis ti limiç stabilis dales leges dl Stat.

Articol 34

- 1) La scora é daverta a düc.
- 2) L'istruziun de basa, impartida por altamo ot agn é obligatoria y debann.
- 3) Chi che à capacitës y miriç à le dërt de arjunje i degra plü alc di stüdi incé sce ai ne n'è nia i mesi.
- 4) La Republica realisèia chësc dërt cun stipendiums, assëgns ales families y d'atres previdënzes che mëss gni atribuis tres concurs.

TITUL III
Raporç economics

Articol 35

- 1) La Republica defënn le laür te dötës sües formes y aplicaziuns.
- 2) Ara se crüzia dla formaziun y dl svilup profesional di lauranç.
- 3) Ara sostëgn y favorësc les acordanzas y les organizaziuns internaziunales che se tol dant de confermè y regolè i dërc dl laür.
- 4) Ara reconësc la liberté de emigraziun, tl respet di dovëis stabilis dala lege tl interès general, y defënn le laür talian foradecà.

Articol 36

- 1) Le laurant à le dërt de ciafè n paiamënt proporzionè ala cuantité y ala cualité de so laür, y te vigni caje che tleches por assicuré a sè instès y a süa familia n'esistënza lëdia y dignitosa.
- 2) La dorada mascima dl dé de laür vëgn stabilida dala lege.
- 3) Le laurant à le dërt a n dé lède al'edema y ales vacanzas anuales paiades, y ne po nia renunzié a chësc dërt.

Articol 37

- 1) L'ëra che fej le medemo laür de n èl à i medemi dërc y le medemo paiamënt che ti speta al laurant. Les condiziuns de laür mëss consinti l'adempliment de süa funziun familiara essenziala y ti garantì ala uma y al möt na proteziun adatada speziala.
- 2) La lege stabilësc le limit minimal de eté por le laür a paiamënt.
- 3) La Republica defënn le laür di mëndri cun normes speziales y ti garantësc, cun le medemo laür, le dërt ala medema retribuiziun.

Articol 38

- 1) Vigni zitadin inabl al laür y zënza i mesi che va debojëgn por vire à le dërt al mantignimënt y al'assistënza sozuala.
- 2) I lauranç à le dërt che al sides preodü y assicuré mesi adata a sü bojëgns de vita tl caje de inzidënt, maratia, invalidité, veciaia y dejocupaziun involontara.
- 3) Chi che n'é nia bugn da laurè y chi che à n handicap à le dërt al'educaziun y ala formaziun profesionala.
- 4) Di dovëis preodüs te chësc articol se crüzia i organns y les istituziuns istituìs o sostignis dal Stat.
- 5) L'assistënza privata é lëdia.

Articol 39

- 1) L'organizaziun sindacala é lëdia.
- 2) Ai sindacaç ne ti pol nia gni imponü n ater dovèi ater co süa registraziun pro i ofizi local y zentral, aladò dles normes de lege.
- 3) La condiziun por la registraziun é che i statuç di sindacaç confermèies n ordinamënt intern sön na basa democratica.
- 4) I sindacaç registrà à personalité iuridica. Ai po, rapresentà unitariamënter en proporzion a sü iscriç, stljuje jö contrac coletifs de laür cun faziun obligatoria por düc chi che alda pro les categories a chères che le contrat se referësc.

Articol 40

- 1) Le dërt de scioper vëgn eserzitè tl cheder dles leges che le regolèia.

Articol 41

- 1) La scomenciadia economica privata é lëdia.
- 2) Ara ne po nia gni fata en contrast cun l'utilité sozuala o a na moda da ester de dann ala segurèza, ala liberté, ala dignité umana.

- 3) La lege determinèia i programs y i controis adadà a na moda che l'ativité economica publica y privata pois gnì orientada y coordinada por fins soziai.

Articol 42

- 1) La proprieté é publica o privata. I bëgnis economics é dl Stat, di ènc o de privaç.
- 2) La proprieté privata é reconosciüda y garantida dala lege, che determinèia les manires de süa cumpra, le godimènt y i limiç por garantì süa funziun sozuala y fà a na moda che ara sides azessibla por düc.
- 3) La proprieté privata po gnì espropriada por rajuns de interès general ti caji preodüs dala lege y cuntra indenisaziun.
- 4) La lege stabilèsc les normes y i limiç dla sozesciun legitima y testamentara y i dèrc dl Stat sön l'arpejun.

Articol 43

- 1) Por l'ütl general po la lege resservè originariamènter o ti trasferì, tres espropriaziun y cuntra indenisaziun, al Stat, a ènc publics o a comunitàs de lauranç o de utènc, certes impreses o categories de impreses che se referèsc a sorvisc publics essenziài o a fontanes de energia, o a situaziuns de monopol, y che à dantadöt carater de interès general.

Articol 44

- 1) Por arjunje le sfrutamènt razional dl terac y stabili raporç soziai adadà, ti imponn la lege dovèis y vincui ala proprieté privata de terac, fissa limiç a süa estenjiun aladò dles regiuns y di raiuns agrars, promöi y imponn la bonificaziun di terac, la trasformaziun dl latifond y la recostituziun dles unitès produtives; ara sostègn la picia proprieté y la proprieté mesana.
- 2) La lege desponn provedimènc a bëgn di raiuns da munt.

Articol 45

- 1) La Republica reconèsc la funziun sozuala dla cooperaziun a carater de mutualité y zènza fins de speculaziun privata. La lege sostègn y favorèsc so incremènt cun i mesi plü adadà y garantèsc cun i controis che va debojëgn so carater y sües finalitès.
- 2) La lege regolèia la sconanza y le svilup dl artejanat.

Articol 46

- 1) Por la revalutaziun economica y sozuala dl laür y en armonia cun i bojègns dla produziun, ti reconèsc la Republica ai lauranç le dèrt de colaurè, aladò dles manires y ti limiç stabilis dales leges, ala gestiun dles azièndes.

Articol 47

- 1) La Republica sostègn y defènn le sparagn te dotes sües formes; ara regolamentèia, coordinèia y controlèia l'eserzize dl credit.
- 2) Ara favorèsc l'azès dl sparagn popolar ala proprieté dl'abitaziun, ala proprieté de produziun direta y al investimènt azionar diret y indiret ti gragn compless produtifs dl Paìsc.

TITUL IV Raporç politics

Articol 48

- 1) Litadus é düc i zitadins, èi y ères, che à arjunt la majera eté.
- 2) La usc é personala y valia, lèdia y socrèta. Lité é n dovèi zivich.
- 3) La lege stabilèsc i recusioç y les modalitès por l'eserzize dl dèrt de lita di zitadins residènc foradecà y garantèsc süa faziun. Por chèsc fin vègnel istitui na zircostruziun Èster por la lita dles Óiamenes, a chèra che al ti vègn assegné n numer de sèntes litaes stabili dala norma costituzionala y aladò de criters stabilis dala lege.³⁾
- 4) Le dèrt de lité ne po nia gnì limitè ater co por incapazité zivila o por faziun de sentènza penala irevocabla o ti caji de indignité morala dà dant dala lege.

Articol 49

- 1) Düc i zitadins à le dèrt de s'assozié liberamènter te partis por tò pert democraticamènter ala determinaziun dla politica nazionala.

Articol 50

- 1) Düc i zitadins po ti presentè petiziuns ales Óiamenes por damanè provedimènc legislatifs o portè dant bojègns generai.

Articol 51

- 1) Düc i zitadins, èi y ères, po ti rovè pormez ai ofizi publics y ales inciaries litaes te condiziuns de avalianza, aladò di recusioç stabilis dala lege. Por chèsc fin sostègn la Republica cun provedimènc aposta l'avalianza dles oportunitès danter èi y ères.⁴⁾
- 2) Por l'amisciun ai ofizi publics y ales inciaries litaes po la lege parifiché ai zitadins i Talians che ne alda nia pro la Republica.
- 3) Che che é cherdè a surantò funziuns litaes publiches à le dèrt de despone dl tèmp che va debojëgn por so adimplimènt y de conservè so post de laür.

Articol 52

- 1) La defenüda dla Patria é n dovèi sacher dl zitadin.
- 2) Le sorvisc militar é obliènt ti limiç y tles manires stabilides dala lege. So adimplimènt ne preiudichèia no la posiziun de laür dl zitadin, no l'eserzize di dèrc politics.
- 3) L'ordinamènt dles Forzes armades se orientèia al spirit democratch dla Republica.

Articol 53

- 1) Düc à le dovèi de portè pro ales spèises publiches aladò de süa capacité contributiva.
- 2) Le sistem tributar se orientèia a criters de progressivité.

³⁾ Coma injuntè dal art. 1 dla lege costituzionala di 17 de jenà dl 2000, n. 1.

⁴⁾ Le coma 1 é gnü integrè dal art. 1 dla lege costituzionala di 30 de mà dl 2003, n. 1.

Articul 54

- 1) Düc i zitadins à le dovèi de ester fedei ala Republica y de osservè sù Costituziun y sùes leges.
- 2) I zitadins che à funziuns publiches à le dovèi da les adempli cun disciplina y onur, dan jö joramènt ti caji stabilis dala lege.

PERT SECUNDA
ORDINAMÈNT DLA REPUBLICA

TITUL I
Le Parlamènt

SEZIUN I
Les Ćiamenes

Articul 55

- 1) Le Parlamènt é metü adöm dala Ćiamena di deputac y dal Senat dla Republica.
- 2) Le Parlamènt röia ma adöm tla reuniun di componènc de tradesdöes les Ćiamenes ti caji stabilis dala Costituziun.

Articul 56

- 1) La Ćiamena di deputac vègn litada cun lita universal y diretta.
- 2) Le numer di deputac é de siscèntitrènta, dodesc de chisc vègn lità tla zircoscriziun Èster.
- 3) Düc i litadus che à compli vintecin agn le dé dles lites po gnì lità sciöche deputac.
- 4) La repartiziun dles sèntes litalas danter les zircoscriziuns vègn fata, tl respet dl numer dles sèntes litalas assegnades ala zircoscriziun Èster, despartin le numer di abitanò dla Republica, che resultèia dal'ultima cumpèda dla popolaziun, por siscèntidejedot y partin fora les sèntes litalas en proporziun ala popolaziun de vigni zircoscriziun, sòn la basa di cuoziènc intiers y di resc plü alé.⁵⁾

Articul 57

- 1) Le Senat dla Republica vègn lité sòn basa regionala, ater co les sèntes litalas assegnades ala zircoscriziun Èster.
- 2) Le numer di senaturs lità é de trèicèntichinesc; sis de chisc vègn lità tla zircoscriziun Èster.
- 3) Degöna Regiun ne po avèi manco co set senaturs; le Molise nen à dui, la Val d'Aosta un.

⁵⁾ L'art. 56 é gnü sostitui dal art. 1 dla lege costituzionala di 9 de forà dl 1963, n. 2, y daldò mudé dal art. 1 dla lege costituzionala di 23 de jenà dl 2001, n. 1.

- 4) La repartiziun dles sèntes litalas danter les Regiuns vègn fata, tl respet dl numer de sèntes litalas assegnades ala zircoscriziun Èster, do l'aplicaziun dles desposiziuns dl coma dà denant, en proporziun ala popolaziun dles Regiuns che resultèia dal'ultima cumpèda dla popolaziun, sòn la basa di cuoziènc intiers y di resc plü alé.⁶⁾

Articul 58

- 1) I senaturs vègn lità tres lita universal y diretta dai litadus che à compli 25 agn.
- 2) I litadus che à compli carant'agn po gnì lità sciöche senaturs.

Articul 59

- 1) Che che é stè Presidènt dla Republica é senatur a vita por lege, ater co sce al renunzièia.
- 2) Le Presidènt dla Republica po nominé senaturs a vita cin zitadins che à portè pro al onur dla Patria cun dèr de gragn miriò tl Ćiamp sozial, scientifich, artistich y leterar.

Articul 60

- 1) La Ćiamena di deputac y le Senat dla Republica vègn lità por cin agn.
- 2) La dorada de vigni Ćiamena ne po nia gnì prorogada ater co por lege y ma tl caje de vera.⁷⁾

Articul 61

- 1) Les lites dles Ćiamenes nöies vègn tignides tl tèmp de setanta dis dala fin de chères da denant. La pröma reuniun vègn fata aplü tert vint dis do les lites.
- 2) Ćina che les Ćiamenes nöies ne röia nia adöm vègn i podèis de chères da denant proroga.

Articul 62

- 1) Les Ćiamenes s'abina de dèrt le pröm dé nia da festa de forà y d'otober.
- 2) Vigni Ćiamena po gnì cherdada ite en via straordinaria sòn scomenciada de so Presidènt o dl Presidènt dla Republica o de n terzo de sù componènc.
- 3) Canche öna na Ćiamena se incunta en via straordinaria, vègn incé l'atra cherdada ite por lege.

Articul 63

- 1) Vigni Ćiamena lita danter sù componènc le Presidènt y l'Ofize de presidènta.
- 2) Canche le Parlamènt s'incunta te na sentada coletiva, é le Presidènt y l'Ofize de presidènta chi dla Ćiamena di deputac.

⁶⁾ L'art. 57 é gnü mudé dal art. 2 dla lege costituzionala di 27 de dezèmbèr dl 1963, n. 3 y dal art. 2 dla lege costituzionala di 23 de jenà dl 2001, n. 1.

⁷⁾ L'art. 60 é gnü sostitui dal art. 3 dla lege costituzionala di 9 de forà dl 1963, n. 2.

Articol 64

- 1) Vigni Āiamena adotēia so regolamēt cun la maioranza assoluta de sū componēnc.
- 2) Les sentades é publiches; porimpò po vigni Āiamena y le Parlamēt canche al rōia adōm cun tramesdōes les Āiamenes, deliberé de s'incuntē te na sentada sochrēta.
- 3) Les deliberaziuns de vigni Āiamena y dl Parlamēt ne vel nia sce al ne n'ē nia presēt la maioranza de sū componēnc, y sce ares ne vėgn nia adotades cun la maioranza di presēnc, ater co sce la Costituziun scrī dant na maioranza speziala.
- 4) I componēnc dl Govern à le dērt, y sce damanà, le dovēi de tō pert ales sentades, incē sce ai ne fej nia pert dles Āiamenes. Ai mēss gñi ascutà sō vigni iade che ai se le damana.

Articol 65

- 1) La lege determinēia i caji de ilitabilitē y de incompatibilitē cun l'ofize de deputat o de senatur.
- 2) Degūgn ne po fà pert tl medemo tēmp de tramesdōes les Āiamenes.

Articol 66

- 1) Vigni Āiamena iudichēia i titui de amisciun de sū componēnc y dles gaujes de ilitabilitē y de incompatibilitē che s'à portē pro.

Articol 67

- 1) Vigni componēt dl Parlamēt rapresentēia la Naziun y eserzitēia sūes funziuns zēnza vinculo de mandat.

Articol 68

- 1) I componēnc dl Parlamēt ne po nia gñi cherdà a respogne dles minughes portades dant y dles usc dades jō tl eserzize de sūes funziuns.
- 2) Zēnza l'autorisaziun dla Āiamena pro chēra che al alda, ne po degun mēmbro dl Parlamēt gñi sotmetù a na percuiziun personala o domiziliara, gñi arestē o privē a val'atra maniera dla libertē personala, o gñi tighi en detenziun, ater co en esecuziun de na sentēnza irevocabla de condana, o sce al vėgn abinē sōn le fat tl laūr de comēte n delit por chēl che al é preodù che al vėgnes sarē ia obligatoriamēter.
- 3) N'autorisaziun analoga vėgn damanada por sotmēte i componēnc dl Parlamēt a interzetaziuns, te ói forma co mai, de sūes conversaziuns o comunicaziuns y al secuester de sūa corespondēnza.⁸⁾

Articol 69

- 1) I comēmbri dl Parlamēt ciafa na indenitē stabilida dala lege.

⁸⁾ L'art. 68 é gnū sostitui dal art. 1 dla lege costituzionala di 29 d'otober dl 1993, n. 3.

SEZIUN II

La formaziun dles leges

Articol 70

- 1) La funziun legislativa vėgn eserzitada deboriada da tramesdōes les Āiamenes.

Articol 71

- 1) La scomenciadia de lege ti speta al Govern, a vigni componēt dles Āiamenes y ai organns y ēnc, a chi che ara ti vėgn conferida da na lege costituzionala.
- 2) Le popul eserzitēia la scomenciadia de lege tres la proposta de n proiet scrit te articui da pert de altamo cincantamile litadus.

Articol 72

- 1) Vigni dessėgn de lege presentē a na Āiamena vėgn ejaminé aladō dles normes de so regolamēt da na comisciun y spo dala Āiamena instēssa, che l'aprovēia articulo por articulo y cun votaziun finala.
- 2) Le regolamēt stabilēsc prozedimēnc ascortà por i dessėgns de lege detlarà de prescia.
- 3) Al po incē stabili te ói caji y formes che l'ejam y l'aprovaziun di dessėgns de lege vėgn assegnà a comisciuns, incē temporanes, mettūdes adōm a na moda da respidlē la proporziun di grups parlamentars. Incē te de te' caji vėgn le dessėgn de lege sotmetù ala Āiamena óina sūa aprovaziun definitiva, sce le Govern o n diejimo di componēnc dla Āiamena o n cuinto dla comisciun damana che al vėgnes tratē y litē dala Āiamena instēssa o che al vėgnes sotmetù a sūa aprovaziun finala ma cun detlaraziun de lita. Le regolamēt determinēia les formes de publicitē di laūrs dles comisciuns.
- 4) La prozedōra normala de ejam y de aprovaziun direta da pert dla Āiamena vėgn dagnora adotada por i dessėgns de lege che reverda la costituziun y les lites, la delegaziun legislativa, l'autorisaziun da ratifiche trattač internaziunai, l'aprovaziun di bilanc y i cuncō consuntifs.

Articol 73

- 1) Les leges vėgn promulgades dal Presidēt dla Republica tl tēmp de n mēis dal'aprovaziun.
- 2) Sce les Āiamenes, vignōna cun la maioranza assoluta de sū componēnc, detlarēia sūa prescia vėgn la lege promulgada tl tēmp stabili da chēsta.
- 3) Les leges vėgn publicades atira do la promulgaziun y va en forza le chinejim dé do sūa publicaziun, ater co sce les leges instēsses stabilēsc n terminn desfarēt.

Articol 74

- 1) Le Presidēt dla Republica po, denant co promulghe la lege, ti damanē cun n messaje motivé ales Āiamenes na deliberaziun nōia.
- 2) Sce les Āiamenes aprovēia indō la lege, mēssera gñi promulgada.

Articol 75

- 1) Al vëgn fissé n referendum popolar por deliberé l'abrogaziun, totala o parziala, de na lege o de n at che à valur de lege, sce cincèntmille litadus o cin Aconsiadus regional se le damana.
- 2) Al ne n'è nia conzedù le referendum por les leges tributaress y de bilanz, de amnestia y de reduziun dla pëna, de autorizaziun da ratifiché tratac internaziunai.
- 3) Düc i zitadins cherdà a lité la Ciàmena di deputac à le dèrt de tò pert al referendum.
- 4) La proposta sotmetüda a referendum vëgn aprovada sce la maioranza dles porsones che à le dèrt de lité à tut pert ala votaziun, y sce al vëgn arjunt la maioranza dles usc varèntes.
- 5) La lege determinèia les modalitès de atuaziun dl referendum.

Articol 76

- 1) L'èserize dla funziun legislativa ne po nia gnì deleghè al Govern, ater co cun la determinaziun de prinzijs y criters diretifs y ma por n tèmp limitè y por ogec definis.

Articol 77

- 1) Le Govern ne po nia emanè decrec che ais valur de lege ordinara zënza la delegaziun dles Ciàmenes.
- 2) Canche le Govern adotèia, te caji straordinars de bojègn y de prescia, sot süa responsabilitè, provedimènc provisorio cun forza de lege, mëssel i presentè le medemo dé por la converjiun ales Ciàmenes che vëgn convocades aposta y se abina adòm te cin dis, incè sce ares é gnüdes descomponüdes.
- 3) I decrec perd atira süa faziun, sce ai ne vëgn nia convertis te lege tl tèmp de sessanta dis da süa publicaziun. Les Ciàmenes po porimpò regolè cun lege i raporç iuridics che vëgn da decrec nia convertis.

Articol 78

- 1) Les Ciàmenes deliberèia la condiziun de vera y ti conferèsc al Govern i podèis che va debojègn.

Articol 79

- 1) L'amnestia y la reduziun dla pëna vëgn conzedüs cun lege deliberada cun la maioranza de dui terzi di componènc de vigni Ciàmena, te vigni so articulo y tla votaziun finala.
- 2) La lege che conzed l'amnestia o la reduziun dla pëna stabilèsc le terminn por süa aplicaziun.
- 3) Te vigni caje ne po l'amnestia y la reduziun dla pëna nia gnì aplicades ai reaç cometüs do la presentaziun dl dessègn de lege.⁹⁾

⁹⁾ L'art. 79 é gnü sostitui dala lege costituzionala di 6 de merz dl 1992, n. 1.

Articol 80

- 1) Les Ciàmenes autorizèia cun lege la ratificaziun di tratac internaziunai che é de natöra politica, o prevèiga arbitraji o regolamènc iudiziari, o porta ite mudaziuns dl teritore o groaries finanziars o mudaziuns de leges.

Articol 81

- 1) Les Ciàmenes aprovèia vigni ann i bilanz y le decunt consuntif presentà dal Govern.
- 2) L'èserize provisorio dl bilanz ne po nia gnì conzedü ater co por lege y por periodes de indöt nia plü co cater mëisc.
- 3) Cun la lege de aprovaziun dl bilanz ne pon nia stabili tribuc nüs y spèises nöies.
- 4) Vigni atra lege che porta ite spèises nöies o majeres mëss dè dant i mesi por les curi.

Articol 82

- 1) Vigni Ciàmena po despone inrescides sön materies de interès public.
- 2) Por chësc fin nominèiera danter sü componènc na comisciun metüda adòm a na moda da respidlé la proporziun di grups desvalis. La comisciun d'inrescida invièia ia les inrescides y i ejams cun i medemi podèis y les medemes limitaziuns dl'autoritè iudiziara.

TITUL II
Le Presidènt dla Republica

Articol 83

- 1) Le Presidènt dla Republica vëgn lité dal Parlamènt te na sentada a chèra che sü componènc tol pert deboriada.
- 2) Ala lita tòlel pert trèi delegà por vigni Regiun, lità dal Consèi regional a na moda che al vëgnes garanti la rapresentanza dles mendranzes. La Valle d'Aosta à ma un n deleghè.
- 3) La lita dl Presidènt dla Republica vëgn fata tres lita socrèta cun la maioranza de dui terzi dl'assemblea. Do la terza lita bàstel la maioranza assoluta.

Articol 84

- 1) Al po gnì litè sciöche Presidènt dla Republica vigni zitadin che à compli cincant'agn y à i dèrc zivii y politics.
- 2) L'inciària de Presidènt dla Republica é incompatibla cun vigni atra inciària.
- 3) Le davagn y la dotaziun dl Presidènt vëgn determinà dala lege.

Articol 85

- 1) Le Presidènt dla Republica vëgn lité por 7 agn alalungia.
- 2) Trènta dis denant che le terminn tomes, chërda ite le Presidènt dla Ciàmena di deputac na sentada a chèra che le Parlamènt y i deleg regional tol pert deboriada por lité le Presidènt dla Republica nü.
- 3) Sce les Ciàmenes é descomponüdes, o al mancia manco co trèi mëisc a süa tomanza, vëgn la lita fata te chinesc dis dala sentada dles Ciàmenes nöies. Inurcaltan vëgnel proroghè i podèis dl Presidènt en ciària.

Articol 86

- 1) Les funziuns dl Presidënt dla Republica vëgn te vigni caje eserzitades dal Presidënt dl Senat, sce al ne po nia les adempli.
- 2) Tl caje de impedimënt permanënt o de mort o de demisciuns dl Presidënt dla Republica, chërda ite le Presidënt dla Ciamera di deputač la lïta dl Presidënt dla Republica nù te chinesc dis, ater co sce le terminn é preodü plü tert, ajache les Ciameses é descomponüdes o al mančia manco co trei mëisc a súa zessaziun.

Articol 87

- 1) Le Presidënt dla Republica é le surastant dl Stat y rapresentëia l'unità nazionala.
- 2) Al po ti ortié messaji ales Ciameses.
- 3) Al chërda ite les lïtes dles Ciameses nòies y fissa súa pröma indunada.
- 4) Al autorisëia la presentaziun ales Ciameses di dessëgn de lege sön scomenciadia dl Govern.
- 5) Al promulghëia les leges y emanëia i decrec che à valor de lege y i regolamënc.
- 6) Al chërda ite le referendum popolar ti caji preodüs dala Costituziun.
- 7) Al nominëia, ti caji indicà dala lege, i funzionars dl Stat.
- 8) Al acreditëia y s'incunta cun i rapresentanč diplomatics, al ratifichëia i tratac internazionai do avëi ciafè, sce al va debojëgn, l'autorisaziun dles Ciameses.
- 9) Al à le comando dles Forzes armades, al presidiëia le Consëi plü alt de defenüda costitui aladò dla lege, al detlarëia le stat de vera deliberé dales Ciameses.
- 10) Al presidiëia le Consëi plü alt dla magistratöra.
- 11) Al po conzede la grazia y mudé les pënes.
- 12) Al surandà les onoranzas dla Republica.

Articol 88

- 1) Le Presidënt dla Republica po deslié les Ciameses o inče ma öna dles döes, do avëi aldi sù Presidënc.
- 2) Al ne po nia eserzitè chësta faculté ti ultimi sis mëisc de so mandat, ater co sce ai va a öna daldò o en pert cun i ultimi sis mëisc dla legislatöra.¹⁰⁾

Articol 89

- 1) Degun at dl Presidënt dla Republica ne vel sce al ne vëgn nia cuntrafirmé dai ministri proponënc, che s'un surantol la responsabilité.
- 2) I ac che à valor legislatif y i atri ac indicà dala lege vëgn cuntrasotescric inče dal Presidënt dl Consëi di ministri.

Articol 90

- 1) Le Presidënt dla Republica ne n'é nia responsabl dles aziuns cometüdes tl eserzize de sües funziuns, ater co por tradimënt alt o por atentat ala Costituziun.

- 2) Te chisc caji vëgnel metü tl stat de acüsa dal Parlamënt te na sentada coletiva, cun la maioranza assoluta de sù componënc.

Articol 91

- 1) Le Presidënt dla Republica fej joramënt de fedelté ala Republica y de ossevanza dla Costituziun dan le Parlamënt rové adöm te na sentada coletiva, denant co surantó sües funziuns.

TITUL III
Le Govern

SEZIUN I
Le Consëi di ministri

Articol 92

- 1) Le Govern dla Republica é metü adöm dal Presidënt dl Consëi y dai ministri, che costituësc deboriada le Consëi di ministri.
- 2) Le Presidënt dla Republica nominëia le Presidënt dl Consëi di ministri y, sön proposta de chësc, i ministri.

Articol 93

- 1) Le Presidënt dl Consëi di ministri y i ministri fej joramënt tles mans dl Presidënt dla Republica, denant co surantó les funziuns.

Articol 94

- 1) Le Govern mëss avëi la crëta de tramesdöes les Ciameses.
- 2) Vigni Ciamera conzed o revochëia la crëta tres moziun motivada litada cun apel nominal.
- 3) Tl tëmp de diesc dis da súa formaziun se presentëia le Govern ales Ciameses por ciafè la crëta.
- 4) La usc decuntra de öna o de tramesdöes les Ciameses sön na proposta dl Govern ne comporta nia le dovëi de demisciuns.
- 5) La moziun de desfidënza mëss gni sotescrita da altamo n diejimo di componënc dla Ciamera y po impormò gni metüda en descuscium trei dis do súa presentaziun.

Articol 95

- 1) Le Presidënt dl Consëi di ministri manajëia la politica generala dl Govern y nen é responsabl. Al mantëgn l'unità de orientamënt politich y aministratif y al sostëgn y coordinëia l'ativité di ministri.
- 2) I ministri é deboriada responsabl di ac dl Consëi di Ministri, y individualmënter di ac de sù ciamps de competënza.
- 3) La lege se crüzia dl ordinamënt dla Presidënza dl Consëi y determinëia le numer, les atribuziuns y l'organizaziun di ministers.

¹⁰⁾ L'art. 88, coma 2 é gnü sostitui dala lege costituzionala di 4 de novëmber dl 1991, n. 1.

Articol 96

- 1) Le Presidënt dl Consëi di ministri y i ministri vëgn, inçe sce ai ne n'é nia plü en ciaria, sotmetüs por i reac cometüs tl eserize de sües funziuns ala iurisdiziun ordinaria, do che le Senat dla Republica o la Ciämena di Deputac à dè l'autorisaziun, aladò dles normes stabilides cun lege costituzionala. ¹¹⁾

SEZIUN II
L'Aministraziun Publica

Articol 97

- 1) I ofizi publics vëgn organisà aladò dles desposiziuns de lege, a na moda che al vëgnes garanti le bun andamënt y l'imparzialitè dl'aministrazion.
- 2) Tl ordinamënt di ofizi vëgnel determiné i ciamps de competënza, les atribuziuns y les responsabilitès di funzionars.
- 3) Ai posc de laür tles aministrazions publiches röion pormez tres concurs, ater co ti caji stabilis dala lege.

Articol 98

- 1) I impiegac publics é al sorvisc estlusif dla Naziun.
- 2) Sce ai é comëmbri dl Parlamënt ne poi nia ciàfè promoziuns, ater co por anzianitè.
- 3) Cun lege pon limitè le dèrt de se scri ite te partis politics por i magistrac, i militars de cariera en sorvisc atif, i funzionars y i agënc de polizia, i representanc diplomatics y consolars foradecà.

SEZIUN III
I organs ausiliars

Articol 99

- 1) Le Consëi nazional d'economia y dl laür é metü adöm, aladò dles modalitès stabilides dala lege, da esperc y da rapresentanc dles categories produtives, te na mosöra che tëgnes cunt de süa importanza numerica y cualitativa.
- 2) Al é n organ de consulënza dles Ciämenes y dl Govern por les materies y aladò dles funziuns che ti vëgn atribuides dala lege.
- 3) Al à la scomenciadia legislativa y po portè pro al'elaboraziun dla legislaziun economica y sozuala aladò di prinziips y ti limic stabilis dala lege.

Articol 100

- 1) Le Consëi de Stat é n organ de consulënza iuridich-amministrativa y de sconanza dla iustizia tl'aministrazion.

- 2) La Curt di cunç eserzitèia le control preventif de legitimitè sön i ac dl Govern, y inçe chël suandënt sön la gestiun dl bilanz dl Stat. Ara tol pert, ti caji y tles formes stabilides dala lege, al control sön la gestiun finanziaria di ènc che ciäfa contribuç ordinars dal Stat. Ara ti lascia alsavèi diretamënter ales Ciämenes le resultat dl control fat.
- 3) La lege garantësc l'indpendënza di dui istituç y de sü componënc dan le Govern.

TITUL IV
La Magistratöra
SEZIUN I
Ordinamënt iurisdizional

Articol 101

- 1) La iustizia vëgn amministrada tl inom dl popul.
- 2) I vicars é ma sotmetüs ala lege.

Articol 102

- 1) La funziun iurisdizionala vëgn eseritada da magistrac ordinars istituis y regolà aladò dles normes sön l'ordinamënt iudiziar.
- 2) Al ne po nia gnü istituç vicars straordinars o vicars speziai. Al po ma gnü istituç pro i organs iudiziars ordinars seziuns spezialisades por certes materies, inçe cun la partezipaziun de zitadins adatà che ne toca nia pro la magistratöra.
- 3) La lege regolèia i caji y les formes dla partezipaziun direta dl popul al'aministrazion dla iustizia.

Articol 103

- 1) Le Consëi de Stat y i atri organs de iustizia amministrativa à iurisdiziun por la sconanza ti confrunç dla Aministrazion Publica di interesc legitims y te materies particulares indicades dala lege, inçe di dèrc sogetifs.
- 2) La Curt di cunç à iurisdiziun tles materies de contabilitè publica y te chères specificades dala lege.
- 3) I tribunai militars te tēmp de vera à la iurisdiziun stabilida dala lege. Tl tēmp de pēsc ài ma la iurisdiziun por i reac militars cometüs da porsones che fej pert dles Forzes Armades.

Articol 104

- 1) La magistratöra é n ordinn autonom y independënt da vigni ater podèi.
- 2) Le Consëi plü alt dla magistratöra é presidiè dal Presidënt dla Republica.
- 3) Al toca laprò de dèrt le pröm presidënt y le procuradù general dla Curt de cassaziun.
- 4) I atri componënc vëgn lità por dui terzi da düc i magistrac ordinars danter chi dles categories desfarèntes, y por un n terzo dal Parlamënt te na sentada coletiva danter professurs ordinars de universitàs de materies iuridiches y avocaç cun chinesc agn de pratica profesionala.

¹¹⁾ L'art. 96 é gnü sostitui dal art. 1 dla lege costituzionala di 16 de jenà dl 1989, n. 1.

- 5) I comëmbri lità dl Consèi romagn en óiaria cater agn alalungia y ne po nia gnì lità danù atira dedò.
- 6) Cina che ai é en óiaria ne poi nia ester scriç ite ti registri profesionai, y gnanca fà pert dl Parlamënt o de n Consèi regional.

Articol 105

- 1) Al Consèi plü alt dla magistratöra ti spétel, aladò dles normes dl ordinamënt iudiziar, les assunziuns, les assegnaziuns y i trasferimënc, les promoziuns y i provedimënc disciplinars di magistrac.

Articol 106

- 1) Les nominaziuns di magistrac vëgn fates tres concurs.
- 2) La lege sön l'ordinamënt iudiziar po conzede la nominaziun, inçe litala, di magistrac onorars por dotes les funziuns atribuides a singui vicars.
- 3) Sön proposta dl Consèi plü alt dla magistratöra pol gnì nominé sciöche aconsiadus de cassaziun, porvia de miriç straordinars, professurs ordinars de universitès de materies iuridiches y avocaç che à chinesc agn de sorvisc y é iscric ti registri speziai por les iurisdiziuns superiures.

Articol 107

- 1) I magistrac ne po nia gnì destituis. Ai ne po nia gnì dejinciarià temporaneamënter o por tres, ai ne po nia gnì trasferis te d' atres sëntes y ai ne po nia cialè d'atres funziuns, ater co tres dezijun dl Consèi plü alt dla magistratöra, adotada o por les rajuns y cun les garanzies de defenüda stabilides dal ordinamënt iudiziar o cun so consëns.
- 2) Le Minister dla iustizia à la faculté de invié ia l'aziun disciplinara.
- 3) I magistrac se desfarenziëia danter èi ma por la desvalianza de funziuns.
- 4) Le ministèr public god dles garanzies stabilides te sù confrunc dales normes sön l'ordinamënt iudiziar.

Articol 108

- 1) Les normes sön l'ordinamënt iudiziar y sön vigni magistratöra vëgn stabilides cun lege.
- 2) La lege garantësc l'independënza di vicars dles iurisdiziuns speziales, de so Ministèr public, y de chi che ne alda nia laprò, che tol pert al'aministrazion dla iustizia.

Articol 109

- 1) L'autoritè iudiziara desponn diretamënter dla polizia iudiziara.

Articol 110

- 1) Tl respet dles competënzes dl Consèi plü alt dla magistratöra, ti spétel al Ministèr dla iustizia l'organisaziun y le funzionamënt di sorvisc che reverda la iustizia.

SEZIUN II Normes sön la iurisdiziun

Articol 111

- 1) La iurisdiziun vëgn atuada tres n prozès iüst regolè dala lege.¹²⁾
- 2) Vigni prozès se dejoj tl contraditore danter les perts, te condiziuns de parité, dan n vicar terzo y imparzial. La lege nen garantësc na dorada adatada.¹²⁾
- 3) Tl prozès penal garantësc la lege che la porsona acusada de n reat vëgnes informada le plü debota che ara va a na moda resservada dla natöra y dles rajuns dl'acüsa moiüda contra d'ëra; che ara ais le tèmp y les condiziuns che va debojëgn por arjigné ca süa defenüda; che ara pois damanè fora o fà damanè fora dan le vicar les porsones che fej detlaraziuns contra d'ëra, che al vëgnes cherdè adalersch y damanè fora porsones a süa defenüda ales medemes condiziuns dl'acüsa, y che ara pois portè dant vigni ater meso de proa a so bëgn; che ara vëgnes sostignida da n interpret sce ara ne capësc nia o ne baia nia le lingaz adorè tl prozès.¹²⁾
- 4) Le prozès penal vëgn regolè dal prinzip dl contraditore por çì che reverda la formaziun dla proa. La colpa dl imputat ne po nia gnì porvada sön la basa de detlaraziuns fates da che che, por lita lèdia, se à dagnora refusè de süa buna da gnì damanè fora dal imputat o da so defensur.¹²⁾
- 5) La lege regolëia i caji olache la formaziun dla proa ne vëgn nia fata tl contraditore por le consëns dl imputat o l'imposcibilitè ogetiva azertada, o por faziun de n comportamënt contra la lege desmostrè.¹²⁾
- 6) Düc i provedimënc iurisdizionali mëss gnì motivà.
- 7) Contra les sentënzes y contra i provedimënc sön la libertè personala, pronunzià dai organns iurisdizionali ordinars o speziai, pon dagnora fà recurs pro la Cassaziun por violaziun dla lege. Da chësta norma pon ma desviè por les sentënzes di Tribunali militars tl tèmp de vera.
- 8) Contra les dezijjuns dl Consèi de Stat y dla Curt di cunc pon ma fà recurs pro la Cassaziun por les rajuns che reverda la iurisdiziun.

Articol 112

- 1) Le Ministèr public à le dovèi de eserzitè l'aziun penala.

Articol 113

- 1) Contra i ac dla Aministrazion publica vëgnel dagnora conzedù la sconanza iurisdizionala di dèrc y di interesc legitims dan i organns de iurisdiziun ordinara o aministrativa.
- 2) Chësta sconanza iurisdizionala ne po nia gnì stlütta fora o limitada a mesi de impugnaziun particulars o por certes categories de ac.
- 3) La lege determinëia çì organns de iurisdiziun che po anulè i ac dla Aministrazion publica ti caji y cun la faziun preodüda da chësta lege.

¹²⁾ Coma injuntè dal art. 1 dla lege costituzionala di 23 de novëmber dl 1999, n. 2.

TITUL V

Les Regiuns, les Provinzies, i Comuns

Articul 114

- 1) La Republica é constituida dai Comuns, dales Provinzies, dales Cités metropolitanas, dales Regiuns y dal Stat.
- 2) I Comuns, les Provinzies, les Cités metropolitanas y les Regiuns é ënc autonom cun de sù statuć, podëis y funziuns aladò di prinzijs fissà dala Constituziun.
- 3) Roma é la capitala dla Republica. La lege dl Stat regolamentèia so ordinamënt. ¹³⁾

Articul 115 ¹⁴⁾**Articul 116**

- 1) Le Friuli Venezia Giulia, la Sardegna, la Sicilia, le Trentin-Südtirol y la Valle d'Aosta à formes y condiziuns particulares de autonomia, aladò de sù statuć speziai adotà cun lege costituzionala.
- 2) La Regiun Trentin-Südtirol é constituida dales Provinzies autonomes de Trënt y de Balsan.
- 3) De plü formes y condiziuns particulares de autonomia, che reverda les materies odüdes danfora tl terzo coma dl articul 117 y les materies indicades tl secundo coma dl medemo articul ales lètres l), ma por í che à da nen fà cun l'organizaziun dla iustizia de pêsc, n) y s), po gni atribuides a d'atres Regiuns cun lege statala, sòn scomenciadia dla Regiun interessada, do avèi aldi i ënc locai, tl respet di prinzijs odüs danfora dal articul 119. La lege vëgn aprovada dales Ciameses cun la maioranza assoluta di componënc, sòn la basa de intenüda danter le Stat y la Regiun interessada. ¹⁵⁾

Articul 117

- 1) Le podëi legislatif vëgn eserzitè dal Stat y dales Regiuns tl respet dla Constituziun y di vincui che vëgn dal ordinamënt comunitar y dai dovëis internaziunai.
- 2) Le Stat à la legislaziun estlusiva te chëstes materies:
 - a) politica èstera y raporć internaziunai dl Stat; raporć dl Stat cun l'Uniuin europeica; dërt de asil y condiziun iuridica di zitadins di Stać che ne fej nia pert dl'Uniuin europeica;

¹³⁾ L'articul 114 é gnü sostitui dal art. 1 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.

¹⁴⁾ L'articul 115 é gnü abroghe dal art. 9 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.

¹⁵⁾ L'articul 116 é gnü sostitui dal art. 2 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3; çiaa inće l'art. 10 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3:

Art. 10

- (1) Cina al adaptamënt di statuć respetifs, vëgn les desposiziuns de chësta lege costituzionala aplicades inće ales Regiuns cun statut spezial y ales provinzie autonomes de Trënt y Balsan por les perts olache ares prevëiga formes de autonomia plü amples de chères bele surandades.

- b) imigraziun;
 - c) raporć danter la Republica y les confesciuns religiozes;
 - d) defenüda y Forzes armades; segurëza dl Stat; ermes, muniziuns y esplosifs;
 - e) monèda, sconanza dl sparagn y marçià finaziars; sconanza dla concorënza; sistem monetar; sistem tributar y contabl dl Stat; avialaziun dles ressurses finaziars;
 - f) organns dl Stat y leges eletorales che alda laprò; referendums statai; lita dl Parlamënt europeich;
 - g) ordinamënt y organizaziun aministrativa dl Stat y di ënc publics nazionai;
 - h) ordin public y segurëza, ater co la polizia aministrativa locala;
 - i) zitadinanza, stat zivil y anagrafes;
 - l) iurisdiziun y normes prozessuales; ordinamënt zivil y penal; iustizia aministrativa;
 - m) determinaziun dl livi essenziail dles prestaziuns che reverda i dërc zivii y soziai che mëss gni garantis sòn döt le teritore nazional;
 - n) normes generales sòn l'istruziun;
 - o) previdënza sozuala;
 - p) legislaziun litala, organns de govern y funziuns fundamentales de Comuns, Provinzies y Cités metropolitanas;
 - q) doganes, proteziun di confins nazionai y profilassa internaziunala;
 - r) pêisc, mosòres y determinaziun dl tèmp; coordinamënt dl'informaziun statistica y coordinamënt informatic di dać dl'aministrazion statala, regionala y locala; operes dl intelet;
 - s) sconanza dl ambiënt, dl ecosistem y di bëgns culturai.
- 3) Chëstes materies alda pro la legislaziun concorënza: i raporć internaziunai dles Regiuns y chi cun l'Uniuin europeica; le comerz cun l'èster; la sconanza y la segurëza dl laür; l'istruziun, tl respet dl'autonomia dles istituziuns scolastiches ater co chères dl'istruziun y dla formaziun profescionala; les profesciuns; l'inrescida scientifica y tecnologica y le sostëgn dl'inovaziun por i seturs produtifs; la sconanza dla sanité; l'alimentaziun; l'ordinamënt sportif; la proteziun zivila; le govern dl teritore; i porć y i aeroporć zivii; les gran rëis de trasport y de navigaziun; l'ordinamënt dla comunicaziun; la produziun, le trasport y la destrubuziun nazionala d'l'energia; la previdënza complementara y integrativa; l'armonisaziun di bilanc publics y le coordinamënt dla finanza publica y dl sistem tributar; la valorisaziun di bëgns culturai y ambientai y la promoziun y l'organizaziun de ativitès culturales; les casses de sparagn, les casses rurales, les aziëndes de credit a carater regional; i ënc de credit fondiar y agrar a carater regional. Tles materies de legislaziun concorënza ti spétel ales Regiuns le podëi legislatif, ater co por la determinaziun di prinzijs fundamentai, rerservada ala legislaziun dl Stat.
 - 4) Ales Regiuns ti spétel le podëi legislatif por dotes les materies nia rerservades espressamënter ala legislaziun dl Stat.
 - 5) Les Regiuns y les Provinzies autonomes de Trënt y de Balsan tol pert, por í che reverda les materies de süa competënza, ales dezijiuns sòn la

formaziun di ac normatifs comunitars y se crüzia dl'atuaziun y dl'esecuziun dles acordanzas internaziunales y di ac dl'Uniun europeica, tl respet dles normes de prozedöra stabilides dala lege statala, che regolamentèia les modalitèdes de eserize dl podèi sostitutif tl caje che al ne gniss fat nia.

- 6) Le podèi regolamentar ti speta al Stat tles materies de legislaziun estlusiva, ater co sce deleghè ales Regiuns. Te vigni atra materia ti speta le podèi regolamentar ales Regiuns. I Comuns, les Provinzies y les Citès metropolitanas à le podèi regolamentar por ói che reverda la regolamentaziun dl'organisaziun y dl desfiramènt dles funziuns che ti é gnüdes atribuides.
- 7) Les leges regionales tol demez vigni impedimènt che tègn sö la avalianza plèna danter èi y ères tla vita sozuala, culturala y economica, y sostègn la avalianza danter ères y èi pro l'azès ales inciaries litalas.
- 8) La lege regionala ratifichèia les intenüdes dla Regiun cun d'atres Regiuns por le miü eserize de sües funziuns, inóe tres l'individuaziun de organns coletifs.
- 9) Tles materies de süa competènza po la Regiun stlüje jò acordanzas cun Staó y intenüdes cun ènc teritoriai de n ater Stat, ti caji y tles formes regolamentades da leges statales.¹⁶⁾

Articul 118

- 1) Les funziuns amministratives ti vègn atribuides ai Comuns, ater co sce ares ti vègn surandades a Provinzies, Citès metropolitanas, Regiuns y Stat, sòn la basa di prinzijs de sussidiarieté, desfarenziaziun y adeguatèza, por assiguré so eserize unitar.
- 2) I Comuns, les Provinzies y les Citès metropolitanas à sües funziuns amministratives y chères surandades cun lege statala o regionala, aladò dles competènzes che alda laprò.
- 3) La lege statala regolamentèia les formes de coordinamènt danter le Stat y les Regiuns tles materies odüdes danfora dales lètres b) y h) dl coma 2 dl articul 117, sciöche inóe les formes de intenüda y coordinamènt tl çamp dla sconanza di bègns culturai.
- 4) Le Stat, les Regiuns, les Citès metropolitanas, les Provinzies y i Comuns sostègn la scomenciadia autonoma di zitadins, singui y assozià, por le desfiramènt de ativitèdes de interès general, sòn la basa dl prinzip de sussidiarieté.¹⁷⁾

Articul 119

- 1) I Comuns, les Provinzies, les Citès metropolitanas y les Regiuns à l'autonomia finanziaria por les entrades y les spèises.
- 2) I Comuns, les Provinzies, les Citès metropolitanas y les Regiuns à ressurses autonomes. Ai stabilèsc y aplichèia sü tribuc y sües entrades, a öna cun la Costituziun y aladò di prinzijs de coordinamènt dla finanza publica y dl sistem tributar. Ai partezipèia ales entrades di tribuc statai che reverda so teritore.

¹⁶⁾ L'art. 117 é gnü sostitüi dal art. 3 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.

¹⁷⁾ L'art. 118 é gnü sostitüi dal art. 4 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.

- 3) La lege dl Stat istituèsc n fonds d'avaliazion, zènza vincui de destinaziun, por i raiuns cun na mèndra capazité fiscala por abitant.
- 4) Les ressurses che vègn dales fontanes preodüdes dai comesc dessura ti conzed ai Comuns, ales Provinzies, ales Citès metropolitanas y ales Regiuns de finanzié daldòt les funziuns publiches a d'ères atribuides.
- 5) Por sostigni le svilup economic, la coejiun y la solidarité sozuala, por tò demez les desvalianzes economiches y soziales, por sostigni l'eserize efetif di dèrc dla porsona, o por adempli fins desvalis dal eserize normal de sües funziuns, destinèia le Stat ressurses implü y fej intervènc speziai a bègn de certi Comuns, certes Provinzies, certes Citès metropolitanas y certes Regiuns.
- 6) I Comuns, les Provinzies, les Citès metropolitanas y les Regiuns à n so patrimonio, atribui aladò di prinzijs generai determinà dala lege statala. Ai po ma s'indebitè por finanzié spèises de investimènt. Al é stlüt fora vigni garanzia da pert dl Stat por i debic che ai à fat.¹⁸⁾

Articul 120

- 1) La Regiun ne po nia istituì dac de importaziun o esportaziun o transiamènt danter les Regiuns, no adotè provedimènc che tègn sö a val' moda la zircolaziun lèdia dles porsones y dles cosses danter les Regiuns, no limitè l'eserize dl dèrt de laurè indlunch tl teritore nazional.
- 2) Le Govern po agi impede i organns dles Regiuns, dles Citès metropolitanas, dles Provinzies y di Comuns, sce al ne vègn nia tigni ite les normes y i tratac internaziunai, o les normes comunitares, o tl caje de gran pericul por l'ordinn y la segurèza publica, o sce al va debojègn por sconè l'unità iuridica o l'unità economica, y dantadòt i sorvisc essenziài che reverda i dèrc zivii y soziai, zènza tigni cunt di confins teritoriai di governs locai. La lege definèsc les prozedöres por garanti che i podèis sostitutifs vègnes eserizà tl respet dl prinzip de sussidiarieté y dl prinzip de colaboraziun loiala.¹⁹⁾

Articul 121

- 1) I organns dla Regiun é: le Consèi regional, la Junta y so Presidènt.
- 2) Le Consèi regional eserizèia i podèis legislatifs atribuis ala Regiun y les atres funziuns che ti é gnüdes surandades dala Costituziun y dales leges. Al po fà propostes de lege ales Ciamenes.
- 3) La Junta regionala é l'organn esecutif dles Regiuns.
- 4) Le Presidènt dla Junta rapresentèia la Regiun; al manajèia la politica dla Junta y nen é responsabl; al promulghèia les leges y emanèia i regolamènc regionali; al manajèia les funziuns amministratives delegades dal Stat ala Regiun, se conforman ales istruziuns dl Govern dla Republica.²⁰⁾

¹⁸⁾ L'art. 119 é gnü sostitüi dal art. 5 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.

¹⁹⁾ L'art. 120 é gnü sostitüi dal art. 6 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.

²⁰⁾ L'art. 121 é gnü mudé dal art. 1 dla lege costituzionala di 22 de novèmber dl 1999, n. 1.

Articol 122

- 1) Le sistem de lita y i caji de ilitabilité y de incompatibilité dl Presidënt y di atri componënc dla Junta regionala, sciöchche inçe di aconsiadus regionai, vëgn regolamentà cun lege dla Regiun ti limic di prinzipls fundamentai stabilis cun lege dla Republica, che stabilësc inçe la dorada di organns litai.
- 2) Degügn ne po fà pert tl medemo tëmp de n Consëi o na Junta regionala y de öna dles Cíamenes dl Parlamënt, de n ater Consëi o de n'atra Junta regionala, o dl Parlamënt europeich.
- 3) Le Consëi lita danter sü componënc n Presidënt y n ofize de presidënza.
- 4) I aconsiadus regionai ne po nia gni cherdà a respogne por les minunghes portades dant y les usc dades tl eserzize de sües funziuns.
- 5) Le Presidënt dla Junta regionala vëgn lité cun lita universal y diretta, ater co sce le statut regional stabilësc val' d'ater. Le Presidënt lité nominëia y revochëia i componënc dla Junta. ²¹⁾

Articol 123

- 1) Vigni Regiun à n statut che determinëia, a öna cun la Costituziun, süa forma de govern y sü prinzipls fundamentai de organizaziun y funzionamënt. Le statut regolëia l'eserzize dl dërt de scomenciadia y referendum sön leges y provedimënc aministratifs dla Regiun y la publicaziun dles leges y di regolamënc regionai.
- 2) Le statut vëgn aprovè y mudé dal Consëi regional cun lege aprovada cun la maioranza assoluta de sü componënc, cun döes deliberaziuns adotades öna indò l'atra cun na palsa de altamo dui mëisc danterite. Por chësta lege ne val nia debojëgn dl sigil da pert dl Comissar dl Govern. Le Govern dla Republica po promöie la chestiun de legitimité costituzionala sön i statu regionalai dan la Curt costituzionala, te trënta dis da süa publicaziun.
- 3) Le statut vëgn sotmetü a referendum popolar, sce n cincantejimo di litadus dla Regiun o n cuinto di componënc dl Consëi regional se le damana, te trëi mëisc da süa publicaziun. Le statut sotmetü a referendum ne vëgn nia promulghè, sce al ne vëgn nia aprovè cun la maioranza dles usc varëntes.
- 4) Te vigni Regiun regolamentëia le statut le Consëi dles autonomies locales sciöchche organ de consultaziun danter la Regiun y i ènc local. ²²⁾

Articol 124 ²³⁾**Articol 125**

- 1) ²⁴⁾
- 2) Tla Regiun vëgnel istituì organns de iustizia aministrativa de pröm degré, aladò dl ordinamënt stabili tres lege dla Republica. Al po inçe gni istituì sezziuns che n'à nia la sënta tl capolüch dla Regiun.

²¹⁾ L'art. 122 é gnü sostitü dal art. 2 dla lege costituzionala di 22 de novëmber dl 1999, n. 1.

²²⁾ L'art. 123 é gnü sostitü dal art. 3 dla lege costituzionala di 22 de novëmber dl 1999, n. 1, y daldó integrè dal art. 7 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.

²³⁾ L'art. 124 é gnü abrogghè dal art. 9 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.

²⁴⁾ Le coma 1 é gnü abrogghè dal art. 9 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.

Articol 126

- 1) Cun decret motivé dl Presidënt dla Republica vëgnel desponü la descomposiziun dl Consëi regional y la destituziun dl Presidënt dla Junta che à cometü aziuns contra la Costituziun o violaziuns pesoöces contra la lege. La descomposiziun y la destituziun po inçe gni desponüdes por rajuns de segurëza nazionala. Le decret vëgn adotè do avèi aldi na Comisciun de deputac y senaturs metüda adöm por les chestiuns regionales aladò dles modalitës stabilides cun lege dla Republica.
- 2) Le Consëi regional po detlarè la desfidënza ti confrunc dl Presidënt dla Junta tres moziun motivada, sotescrita da altamo n cuinto de sü componënc, y aprovada por apel nominal cun la maioranza assoluta di componënc. La moziun po impormò gni metüda en discussiun trëi dis do la presentaziun.
- 3) L'aprovaziun dla moziun de desfidënza ti confrunc dl Presidënt dla Junta lité cun lita universal y diretta, sciöchche inçe süa destituziun, so impedimënt permanënt, süa mort o sües demisciuns voluntares, porta pro ales demisciuns dla Junta y ala descomposiziun dl Consëi. Te vigni caje à les demisciuns contestuales dla maioranza di componënc dl Consëi la medema fazion. ²⁵⁾

Articol 127

- 1) Le Govern po promöie la chestiun de legitimité costituzionala dan la Curt costituzionala, te sessanta dis da süa publicaziun, sce al arata che na lege regionala vais sura la competënza dla Regiun fora.
- 2) La Regiun po promöie la chestiun de legitimité costituzionala dan la Curt costituzionala, te sessanta dis dala publicaziun dla lege o dl at che à valor legal, sce ara arata che na lege o n at che à valor legal dl Stat o de n'atra Regiun vais contra süa competënza. ²⁶⁾

Articol 128 ²⁷⁾**Articol 129** ²⁸⁾**Articol 130** ²⁹⁾

²⁵⁾ L'art. 126 é gnü sostitü dal art. 4 dla lege costituzionala di 22 de novëmber dl 1999, n. 1.

²⁶⁾ L'art. 127 é gnü sostitü dal art. 8 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.

²⁷⁾ L'art. 128 é gnü abrogghè dal art. 9 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.

²⁸⁾ L'art. 129 é gnü abrogghè dal art. 9 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.

²⁹⁾ L'art. 130 é gnü abrogghè dal art. 9 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.

Articul 131

- 1) Al vëgn costitui chëstes Regiuns:
 Piemonte;
 Valle d'Aosta;
 Lombardia;
 Trentin-Südtirol;
 Veneto;
 Friuli Venezia Giulia;
 Liguria;
 Emilia-Romagna;
 Toscana;
 Umbria;
 Marche;
 Lazio;
 Abruzzo;
 Molise;³⁰⁾
 Campania;
 Puglia;
 Basilicata;
 Calabria;
 Sicilia;
 Sardegna.

Articul 132

- 1) Cun lege costituzionala pon, do avëi aldi i Consëis regionai, despone la fujun de Regiuns che é bele o la creaziun de Regiuns nôies cun altamo n miliun de abitané, sce tan de Aconsiadus comunai da rapresentè altamo n terzo dles popolaziuns interessades se le damana, y la proposta vëgn aprovada cun referendum dala maioranza dles popolaziuns.
- 2) An po ti conzede ales Provinzies y ai Comuns che se le damana che ai vëgnes destacà da na Regiun y agregà a n'atra cun l'aprovaziun dala maioranza dles popolaziuns dla Provinzia o dles Provinzies interessades y dl Comun o di Comuns interessà, manifestada tres referendum y cun lege dla Republica, do avëi aldi i Consëis regionai.³¹⁾

Articul 133

- 1) La mudaziun dles zircoscriziuns provinziales y la istituziun de Provinzies nôies te na Regiun, vëgn stabilides cun leges dla Republica sòn scomenciadia di Comuns, do avëi aldi la Regiun instëssa.
- 2) La Regiun po costitui te so raiun Comuns nüs y mudé sües zircoscriziuns y denominaziuns cun sües leges, do avëi aldi les popolaziuns interessades.

³⁰⁾ La costituziun dl Molise sciöche regiun a pert é gnüda desponüda dala lege costituzionala di 27 de dezëmber dl 1963, n. 3.

³¹⁾ Le coma 2 é gnü mudé dal art. 9 dla lege costituzionala di 18 d'otober dl 2001, n. 3.

TITUL VI
Garanzies costituzionalas

SEZIUN I
La Curt costituzionala

Articul 134

- 1) La Curt costituzionala iudichëia:
 sòn stritaries che reverda la legitimité costituzionala dles leges y di acó che à forza legala dl Stat y dles Regiuns;
 sòn i conflic de atribuziun danter i podëis dl Stat y sòn chi danter le Stat y les Regiuns, y danter les Regiuns;
 sòn les plüres cuntra le Presidënt dla Republica, a norma dla Costituziun.³²⁾

Articul 135

- 1) La Curt costituzionala é metüda adöm da chinesc vicars nominà por n terzo dal Presidënt dla Republica, por n terzo dal Parlamënt te na sentada coletiva y por n terzo dales magistratöres plü altes ordinares y aministratives.
- 2) I vicars dla Curt costituzionala vëgn chiris fora danter i magistraç, incé en ponsiun, dles iurisdiziuns plü altes ordinares y aministratives, i professurs ordinars dles universitës de materies iuridiches y i avocaç che à n'esperienza profesionala de vint agn.
- 3) I vicars dla Curt costituzionala vëgn nominà por nü agn, pian ia dal dé che ai dà joramënt, y ne po nia gni nominà ciàmò n iade.
- 4) Canche le terminn toma destoma la incíaria y l'eserzize dles funziuns dl vicar costituzional.
- 5) La Curt lïta danter sù componënc, aladò dles normes stabilides dala lege, le Presidënt che romagn en ciaria trëi agn alalungia y che po gni lité danü, tl respet a vigni moda di terminns de tomanza dl'incíaria de vicar.
- 6) L'incíaria de vicar dla Curt ne va nia a òna cun chëra de comëmber dl Parlamënt, de n Consëi regional, cun l'eserzize dla profesciun de avocat y cun vigni atra incíaria o funziun dada dant dala lege.
- 7) Pro les prozedöres de plüra cuntra le Presidënt dla Republica vëgnel cherdè, dlungia i vicars ordinars dla Curt, sèdesc comëmbri traç ala niza da na lista de zitadins che à i recusioç por gni lità sciöche senatur, che le Parlamënt mët sö vigni nü agn tres lïta cun les medemes modalitës stabilides por la nominaziun di vicars ordinars.³³⁾

³²⁾ L'art. 134 é gnü mudé dal art. 2 dla lege costituzionala di 16 de jenà dl 1989, n. 1.

³³⁾ L'art. 135 é gnü sostituì dal art. 1 dla lege costituzionala di 22 de novëmber dl 1967, n. 2; le coma 7 é gnü mudé daldò dal art. 2 dla lege costituzionala di 16 de jenà dl 1989, n. 1.

Articol 136

- 1) Sce la Curt detlarèia l'ilegimitité costituzionala de na norma de lege o de n at che à forza legala, ne n' à la norma plü degöna faziun dal dé do la publicaziun dla dezijiun.
- 2) La Dezijiun dla Curt vëgn publicada y ti vëgn comunicada ales Óiamenes y ai Consëis regionai interessà, a na moda che ai se crüzies aladò dles formes costituzionales, sce ai arata che al vais debojëgn.

Articol 137

- 1) Na lege costituzionala stabilësc les condiziuns, les formes, i terminns de proponibilité di iudizi de legitimité costituzionala y les garanzies d'independënza di vicars dla Curt.
- 2) Cun lege ordinaria vëgnel stabili les atres normes che va debojëgn por la Costituziun y le funzionamënt dla Curt.
- 3) Contra les dezijiuns dla Curt costituzionala ne vëgnel nia conzedü da fà recurs.

SEZIUN II

Revijiun dla Costituziun. Leges costituzionales**Articol 138**

- 1) Les leges de revijiun dla Costituziun y les atres leges costituzionales vëgn adotades da vigni Óiamena cun dôes deliberaziuns, fates öna indò l'atra, cun na palsa de altamo trëi mëisc danterite, y aprovades cun la maioranza assoluta di componënc de vigni Óiamena tla secunda votaziun.
- 2) Chëstes leges vëgn sotmetüdes a referendum popolar, sce n cuinto di comëmbri de öna na Óiamena, o cincëntmile litadus, o cin Consëis regionai se le damana, te trëi mëisc da súa publicaziun. La lege sotmetüda a referendum ne vëgn nia promulgada, sce ara ne vëgn nia aprovada cun la maioranza dles usc varëntes.
- 3) Al ne vëgn nia tignì le referendum, sce la lege é gnüda aprovada tla secunda votaziun da vigni Óiamena cun la maioranza de dui terzi de sü componënc.

Articol 139

- 1) La forma republicana ne po nia ester oget de na revijiun costituzionala.

DESPOSIZIUNS TRANSITORES Y FINALES**I**

- 1) Cun la jüda en forza dla Costituziun eserzitèia le Surastant dl Stat provitore les funziuns de Presidënt dla Republica y surantol chësc titul.

II

- 1) Sce al ne n'é nia gnü costitui düc i Consëis regionai ala data dla lïta dl Presidënt dla Republica, tol ma i componënc dles dôes Óiamenes pert ala lïta.

III

- 1) Por la pröma composiziun dl Senat dla Republica vëgnel nominé cun decret dl Presidënt dla Republica senaturs, i deputac d'l'Assemblea Costituënta che à i recusisic de lege por diventè senaturs y che: é stà presidënc dl Consëi di ministri o de Assemblees legislative; à fat pert dl Senat deslié; é gnüs lità altamo trëi iadi, cumpedan laprò la litaziun pro l'Assemblea Costituënta; é gnüs detlarà tomà tla sentada dla Óiamena di deputac di 9 de novëmber dl 1926; à paié jö la pëna de retlujun de altamo cin agn do na condana dl tribunal spezial fascista por la defenüda dl Stat.
- 2) Al vëgn incé nominé senaturs, cun decret dl Presidënt dla Republica, i componënc dl Senat deslié che à fat pert dla Consulta Nazionale.
- 3) An po renunzié al dërt de gnì nominà senaturs dan la firma dl decret de nominaziun. L'azetaziun dla candidatöra pro les lïtes politiches comporta la renunzia al dërt de nominaziun a senatur.

IV

- 1) Por la pröma lïta dl Senat vëgn le Molise conscidré sciöche Regiun a pert, cun le numer de senaturs che ti speta aladò de súa popolaziun.

V

- 1) La desposiziun dl art. 80 dla Costituziun por ói che reverda i tratac internazionai che porta pro a groaries finanziares o mudamënc de lege, à faziun dala data de convocaziun dles Óiamenes.

VI

- 1) Tl tëm de cin agn dala jüda en forza dla Costituziun vëgnel revijoné i organs de iurisdiziun speziai che é atualmënter, ater co les iurisdiziuns dl Consëi de Stat, la Curt di cunc y i Tribunai militars.
- 2) Te n ann dala medema data vëgnel realisé cun lege le reordinamënt dl Tribunal militar plü alt en referimënt al art. 111.

VII

- 1) Óina che al ne vëgn nia emané la lege nöia sön l'ordinamënt iudiziar en conformité ala Costituziun, osservëion inant les normes dl ordinamënt varënt.
- 2) Óina che la Curt costituzionala ne mët nia man súa ativité, vëgn la dezijiun sön les stritaries dades dant tl art. 134 tuta tles formes y ti limic dles normes varëntes dan la jüda en forza dla Costituziun.
- 3) ³⁴⁾

³⁴⁾ Le coma 3 é gnü abrogghè dal art. 7 dla lege costituzionala di 22 de novëmber dl 1967, n. 2.

VIII

- 1) Les lites di Consëis regionai y di organs da lité dles aministrazions provinziates vëgn scrites fora te n ann dala jüda en forza dla Costituziun.
- 2) Leges dla Republica regoleia por vigni ran dla Aministraziun publica le passaje dles funziuns statales surandades ales Regiuns. Čina che an ne s'á nia cruzié de reordiné y partí sò les funziuns aministratives danter i ênc locai, ti romàgnel ales Provinzies y ai Comuns les funziuns che ai eserzitèia atualmënter y les atres, de chères che les Regiuns ti deleghèia l'eserzize.
- 3) Leges dla Republica regoleia le passaje ales Regiuns de funzionars y dependënc dl Stat, inće dles aministrazions zentrales, che va debojëgn aladò dl ordinamënt nü. Por la formaziun de sü ofizi mëss les Regiuns tò so personal da chël dl Stat y di ênc locai, ater co te caji de bojëgn.

IX

- 1) La Republica adatèia sües leges ai bojëgns dles autonomies locales y ala competënza legislativa surandada ales Regiuns, te trëi agn dala jüda en forza dla Costituziun.

X

- 1) Ala Regiun dl Friuli Venezia Giulia, odüda danfora dal art. 116, ti vëgnel apliché provisoriamënter les normes generales dl Titul V dla secunda pert, tl respet dla sconsanza dles mendranzes linguistiches en conformitè al artìcul 6.

XI

- 1) Tl tēmp de cin agn dala jüda en forza dla Costituziun pon formè cun leges costituzionales d'atres Regiuns mudan la lista preodüda dal art. 131, inće sce al n'é nia les condiziuns damanades dal pröm coma dl art. 132, mo tl respet dl dovèi de aldi les popolaziuns interessades.

XII

- 1) Al é proibì da reorganisè sot a cí forma co mai le parti fascista desliè.
- 2) Desvian dal art. 48 vëgnel stabili cun lege, por alplü cin agn dala jüda en forza dla Costituziun, i limiç temporanns dl dèrt de lita y de litabilitè por i capi responsabli dl rejim fascista.

XIII

- 1) [I comëmbri y i descendënc de Čiasa Savoia ne n'é nia litadus y ai ne po no surantò inciaries publiches, no inciaries litalas. ³⁵⁾
- 2) [Ai ex resc de Čiasa Savoia, a sües fomenes y a sü descendënc èi ti èl proibì da gni y sojornè tl teritore nazional. ³⁵⁾
- 3) I bëgns sòn le teritore nazional di ex resc de Čiasa Savoia, de sües fomenes y de sü descendënc èi, ti va al Stat. I trasferimënc y les costituziuns de dèrc reai sòn chisc bëgns, realisà do i 2 de jügn dl 1946, ne vel nia.

³⁵⁾ I comesc 1 y 2 ne vel nia plü pian ia dala data de jüda en forza dla lege costituzionala di 23 d'otober dl 2002, n. 1.

XIV

- 1) I titui nobiliars ne vëgn nia reconosciüs.
- 2) I predicac di titui nobiliars che gnò bele adorà dan i 28 d'otober dl 1922, vel sciöche pert dl inom.
- 3) L'Ordinn maurizian vëgn mantigni sciöche ènt d'ospedal y funzionèia aladò dles manires stabilides dala lege.
- 4) La lege regoleia la sopresciun dla Consulta araldica.

XV

- 1) Cun la jüda en forza dla Costituziun vëgn le decret legislatif lüchtenenzial di 25 de jügn dl 1944, n. 151 sòn l'ordinamënt provitore dl Stat, mudé te lege.

XVI

- 1) Tl tēmp de n ann dala jüda en forza dla Costituziun vëgnel invié ia la revijiun y le coordinamënt cun chësta dles leges costituzionales da denant, che ne n'é nia gnüdes abrogades esplizitamënter o implizitamënter čina šëgn.

XVII

- 1) L'Assemblea Costituènta gnarà cherdada ite da so Presidènt por deliberé, čina ai 31 de jenà dl 1948, sòn la lege por la lita dl Senat dla Republica, sòn i statuç regionai speziai y sòn la lege por la stampa.
- 2) L'Assemblea Costituènta po gni convocada čina al dé dles lites dles Čiamenes nöies, sce al va debojëgn de deliberé ti čiamps surandà a süa competënza dai articui 2, pröm y secundo coma, y 3, pröm y secundo coma, dl decret legislatif di 16 de merz dl 1946, n. 98.
- 3) Te chësc tēmp romagn les Comisciuns permanèntes tl'inciaria. Chères legislatives ti ortièia inant al Govern i dessëgns de lege che ti é gnüs menà cun laprò osservaziuns y propostes de emendamënc, sce al va debojëgn.
- 4) I deputac po ti presentè interrogaziuns cun domanda de risposta scritta al Govern.
- 5) L'Assemblea Costituènta vëgn cherdada ite, aladò dl secundo coma de chësc artìcul, da so Presidènt sòn domanda motivada dl Govern o de altamo duicènt deputac.

XVIII

- 1) Chësta Costituziun vëgn promulgada dal Surastant provitore dl Stat tl tēmp de cin dis da süa aprovaziun da pert d'Assemblea Costituènta y va en forza al pröm de jenà dl 1948.
- 2) Le test dla Costituziun vëgn dè jò tl salf comunal de vigni Comun dla Republica y romagn metü fora dailò tratan döt le 1948, acioche vigni zitadin pois ti čiarè.
- 3) La Costituziun cun le sigil dl Stat gnarà metüda pro la Racoiüda ofiziala dles leges y di decreç dla Republica.
- 4) La Costituziun messarà gni osservada fedelmënter sciöche Lege fundamentala dla Republica da düc i zitadins y dai organs dl Stat.

Dada fora a Roma, ai 27 de dezember dl 1947

ENRICO DE NICOLA

Al cuntrasotescrì:

le Presidënt dl'Assemblea Costituënta

UMBERTO TERRACINI

le Presidënt dl Consëi di Ministri

ALCIDE DE GASPERI

Odù: le verdasigil GRASSI

Le Statut spezial dl Trentin-Südtirol

§ 4 DECRET DL PRESIDÈNT DLA REPUBLICA di 31 d'agost 1972, n. 670 ¹⁾

**Aprovaziun dl test unich dles leges costituzionales
che reverda le statut spezial dl Trentin-Südtirol
1972**

LE PRESIDÈNT DLA REPUBLICA

do avèi odù l'articul 87 dla Costituziun;
do avèi odù l'articul 66 dla lege costituzionala di 10 de novèmber 1971,
n. 1, che vèiga danfora l'emanaziun dl test nù dl statut spezial dl Trentin-
Südtirol, sciöche al resultèia dales desposiziuns tla lege costituzionala di 26
de forà 1948, n. 5, cun i mudamènc injuntà dala lege di 31 de dezèmber
1962, n. 1777, y dales leges costituzionales di 10 de novèmber 1971, n. 1 y
di 23 de forà 1972, n. 1;

do avèi aldi la minunga dl Consèi de Stat;
do avèi ascutè le Consèi di Ministri;
sön proposta dl Presidènt dl Consèi;

decretèia:

Articul unich

(1) Le test unifiché dles leges che reverda le statut spezial dl Trentin-
Südtirol, injuntè a chèsc decret y odù dal Presidènt dl Consèi di Ministri, é aprovè.

Chèsc decret cun sigil dl Stat gnarà metù ite tla Racoüda ofiziala dles
leges y di decrec dla Republica taliana. Vignun a chël che al ti speta é obliè da
le respetè y da le fà respetè.

Dè a Roma ai 31 d'agost 1972

LEONE

Andreotti

Odù, le verdasigil: Gonella

Registré pro la Curt di Cunc ai 8 de novèmber 1972 Ates dl Govern, register
n. 253, plata 6 – Caruso

¹⁾ Pubbliché tla G.O. di 20 de novèmber 1972, n. 301.

Test unifiché dles leges sön le Statut spezial dl Trentin-Südtirol

TITUL I Costituziun dla Regiun "Trentin-Südtirol" y dles Provinzies de Trènt y de Balsan

CAPITUL I Desposiziuns generales

Articul 1

- (1) Le Trentin-Südtirol, che tol ite le raiun dles Provinzies de Trènt y de Balsan, é costitui scioche Regiun autonoma cun personalité iuridica tl'unité politica dla Republica taliana, che é öna y indespartibla, sön la basa di prinzijs dla Costituziun y aladò de chësc Statut.
- (2) La Regiun Trentin-Südtirol à scioche capolüch la cité de Trènt.

Articul 2

- (1) Tla Regiun ti vëgnel reconosciü ai zitadins la parité di dërc, anfat de çì grup linguistich che ai é y al vëgn sconè les carateristiches etniches y culturales de vigni grup.

Articul 3

- (1) La Regiun é metüda adöm dales Provinzies de Trènt y de Balsan.
- (2) I Comuns de Proveis, Unsere Liebe Frau im Walde, Tramin, Auer, Branzoll, Aldein, Laurein, St. Felix, Kurtatsch, Neumarkt, Montan, Truden, Margreid, Salurn, Altrei y la fraziun Tanna dl comun de Rumo dla Provinzia de Trènt ti vëgn atribuis ala Provinzia de Balsan.
- (3) Ales Provinzies de Trènt y de Balsan ti vëgnel atribui formes y condiziuns particulares d'autonomia aladò de chësc Statut.
- (4) La Regiun, la Provinzia de Trènt y la Provinzia de Balsan à na süa bandira y n so blasun aprovà cun decret dl Presidènt dla Republica; les desposiziuns sön l'adoranza dla bandira dl Stat resta impé.

CAPITUL II Funziuns dla Regiun

Articul 4

- (1) En armonia cun la Costituziun y i prinzijs dl ordinamènt iuridich dla Republica ²⁾ y tl respet dles oblianzas internazionales y di interes nazional – danter chisc incé chël dla sconanza dles mendranzes linguistiches locales – scioche incé dles normes fondamentales dles reformes economich-soziales dla Republica, à la Regiun le podèi de emanè normes de lege tles materies suandèntes:

- 1) ordinamènt di ofizi regional y dl personal de chisc ofizi;
- 2) ordinamènt di ènc pararegionai;
- 3) ordinamènt di ènc local y de sües zircoscriziuns; ³⁾
- 4) espropriaziun por rajuns de ütì publiche che ne reverda nia laürs che é dantadöt y diretamènt a çiarìa dl Stat y les materies de competènza provinciala;
- 5) implantaziun y tignida di libri fondiars;
- 6) sorvisc cuntra le medefüch;
- 7) ordinamènt di ènc sanitar y di ospedai;
- 8) ordinamènt dles Óiamenes dl comerz;
- 9) svilüp dla cooperaziun y dla verda dles cooperatives;
- 10) contribuç por mioramènc en relaziun a laürs publics realisà da d'atri ènc publics che é tl raiun dla Regiun.

Articul 5

- (1) La Regiun dà fora, ti lims dl articul da denant y di prinzijs stabilis dales leges dl Stat, normes de lege tles materies suandèntes:
 - 1) ⁴⁾
 - 2) ordinamènt dles istituziuns publiches de assistènza y benefiziènza;
 - 3) ordinamènt di ènc de credit fondiari y de credit agrar, dles Casses dl sparagn y dles Casses rurales, scioche incé di istituç de credit de carater regional.

Articul 6

- (1) Tl çìamp dla previdènza y dles assicuraziuns soziales po la Regiun dè fora normes de lege por integrè les desposiziuns dles leges dl Stat y ara à le podèi de mète sö istituç autonomi aposta o de sostigni süa istituziun.
- (2) Les Casses mutues de maratia che é tla Regiun y che é gnüdes incorporades tl Istitut por l'assistènza de maratia ai lauranç, po gnì costituides danü dal Consèi regional, tl respet dla regolamentaziun di raporç patrimonial.
- (3) Les prestaziuns de chëstes Casses mutues a bëgn dles porsones interessades ne po nia ester mëndres co chères dl istitut nominé dessura.

Articul 7

- (1) Cun leges dla Regiun pol gnì istituì Comuns nüs y mudé sü confins y sües denominaziuns, do avèi aldi les popolaziuns interessades.
- (2) Sce chëstes mudaziuns à influ sön la zircoscriziun teritoriala de ofizi statai, àres impormò faziun dui mëisc do la publicaziun dl provedimènt tl "Boletin Ofizial" dla Regiun.

²⁾ Parora remplazada dal articul 4, coma 1, lètra c) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

³⁾ Le numer 3 é gnü remplazè dal articul 6 dla lege costituzionala di 23 de setèmber 1993, n. 2.

⁴⁾ Abroghè dal articul 6 dla lege costituzionala di 23 de setèmber 1993, n. 2.

Capitul III Funziuns dles Provinzies

Articul 8

- (1) Les Provinzies à le podèi de emanè normes de lege ti lims indicà dal articul 4 tles materies suandèntes:
- 1) ordinamènt di ofizi provinziai y dl personal de chisc ofizi;
 - 2) toponomastica, respetan l'oblianza de bilinguism tl raiun dla Provinzia de Balsan;
 - 3) sconanza y conservaziun dl patrimone storich, artistich y popolar;
 - 4) usanzas y tradiziuns locales y istituziuns culturales (biblioteches, academies, istituç, museums) de carater provinzial; manifestaziuns y ativitès artistiches, culturales y educatives locales, adoran tla Provinzia de Balsan por chèsc fin incè i mesi radiotelevisifs, zèna la poscibilitè de mète sò staziuns radiotelevisives;
 - 5) urbanistica y planns regoladus;
 - 6) sconanza dla contrada;
 - 7) rajuns de vijinanza;
 - 8) ordinamènt dles mèndres proprietès coltivades, incè en funziun d'aplicaziun dl articul 847 dl codesc zivil; ordinamènt di "mèsc stlùc" y dles comunitès familiares basades sòn statuç vedli o usanzas;
 - 9) artejanat;
 - 10) frabichè alisirè sovenzionè deplègn o en pert cun finanziaimènc publics; laprò alda incè i alisiramènc por la costruziun de ciases popolarès te localitès tocades da catastrofes y les ativitès che ènc extraprovinziai realisèia tles provinzies cun finanziaimènc publics;
 - 11) porç sòn rùs y lèc;
 - 12) fieres y marcìa;
 - 13) mosòres de prevenziun y de pròm aiùt tl caje de catastrofes;
 - 14) mineores cun laprò incè les eghes minerales y termales, ciavares y torbieres;
 - 15) ciacia y pèscia;
 - 16) economia da munt y parcs por la sconanza dla flora y dla fauna;
 - 17) viabilitè, condùtes dal'ega y laùrs publics d'interès provinzial;
 - 18) comunicaziuns y trasport d'interès provinzial, cun laprò la regolamentaziun tecnica y le manajamènt di implanç portamunt;
 - 19) surantuta direta de sorvisc publics y sùa gestiun tres azièndes speziales;
 - 20) turism y industria di ostis cun laprò i mènacrèp, i portadus alpìns, i maestri y les scores de schi;
 - 21) agricultòra, bosç y personal di verdabosch, patrimone zootechnich y itich, istituç por la sconanza dles plantes, consorc agrars y staziuns agrares de sperimentaziun, sorvisc contra la tempesta y mioramènc dl terac;
 - 22) espropriaziun por l'ùtl publich te duc i ciamps de competènza provinziala;
 - 23) costituziun y funzionamènt de comisciuns comunales y provinziales por l'assistènza y l'orientamènt di lauranç tla mediaziun dl laùr;
 - 24) operes idrauliches de terza, cuarta y quinta categoria;

- 25) assistènza y benefiziènza publica;
- 26) scolines;
- 27) assistènza scolastica ti ciamps de istruziun olache les provinzies à competènza legislativa;
- 28) frabichè de scores;
- 29) adestramènt y formaziun profesionala.

Articul 9

- (1) Les Provinzies dà fora normes de lege tles materies suandèntes, ti lims dà dant dal articul 5:
- 1) polizia locala urbana y rurala;
 - 2) istruziun elementara y secundara (mesana, tlassica, scientifica, magistrala, tecnica, profesionala y artistica);
 - 3) comerz;
 - 4) lernerat; liber dl laùr; categories y cualifiches di lauranç;
 - 5) costituziun y funzionamènt de comisciuns comunales y provinziales de control sòn la mediaziun dl laùr;
 - 6) spetacui publics por ci che reverda la segurèza publica;
 - 7) eserzi publici, tl respet di recuisiç sogetifs ghirà dales leges dl Stat por ciavè les lizènzes, di podèis de verda dl Stat por garanti la segurèza publica, dla facultè dl Ministèr dl intern d'anulè d'ofize, aladò dla legislaziun statale, i provedimènc adotà te chèsc ciamp, incè sce ai é definitifs. I recurs ordinars contra chisc provedimènc vègn regolà tl cheder dl'autonomia provinziala;
 - 8) incremènt dla produziun industrial;
 - 9) adoranza dles eghes publiches, tut fora les gran derivaziuns por la produziun de forza eletrica;
 - 10) igiena y sanité, cun laprò l'assistènza sanitaria y de ospedal;
 - 11) ativitès sportives y de tèmp lède cun implanç y injins relatifs.

Articul 10

- (1) Por integrè les desposiziuns dles leges dl Stat à les Provinzies le podèi de emanè normes de lege tl ciamp dla mediaziun dl laùr y dl inviamènt al laùr cun la facultè de se sorvi – cina ala costituziun de sù ofizi – di ofizi periferics dl Ministèr dl laùr por eserzitè les funziuns amministratives liades al podèi legislatif che ti speta ales Provinzies instèsses tla materia dl laùr.
- (2) I surastanç di ofizi dl laùr comunai gnarà chiris fora y nominà dai organns statai, do avei aldi le Presidènt dla Provinzia ⁵⁾ y i ombolç interessà.
- (3) I zitadins aciasà tla Provinzia de Balsan à le dèrt de prezedènza pro la mediaziun dl laùr tl raiun dla Provinzia instèssa, zèna desfarenziaziun aladò dla portignènza a n grup linguistich o aladò d'anzianité de residènza.

⁵⁾ Cun l'articul 4, coma 1, lètra b) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2, vègn les parores "Presidenti delle Giunte provinciali" y "Presidente della Giunta provinciale" remplazades dales parores "Presidenti delle Province" y "Presidente della Provincia".

Articol 11

- (1) Do avèi aldi la minunga dl Ministèr dl tesur po la Provinzia autorizé la daurida o le trasferimènt de portines de istitué de credit a carater local provincial y regional.
- (2) L'autorisaziun da dauri y da trasferì portines di atri istitué de credit tla provinzia vègn dada dal Ministèr dl tesur, do avèi aldi la minunga dla Provinzia interessada.
- (3) Do avèi aldi la minunga dl Ministèr dl tesur nominèia la Provinzia le president y le vizepresident dla Cassa dl sparagn.

Articol 12

- (1) Por les conzesciuns de de gran derivaziuns d'ega por la produziun de forza eletrica y por les prorogaziuns de súa dorada à les Provinzies teritorialmènter competèntes le podèi de presentè sùes osservaziuns y oposiziuns te vigni momènt çina che al vègn dè jö la minunga definitiva dl Consèi surastant por i laùrs publics.
- (2) Implù po les Provinzies presentè recurs cuntra le decret de conzesciun o de prorogaziun pro le Tribunal surastant dles eghes publiches.
- (3) I Presidènc dles Provinzies ⁵⁾ teritorialmènter competènc o sù delegà é invià a tò pert cun usc aconsiènta ales sentades dl Consèi surastant por i laùrs publics olache al vègn ejaminé i provedimènc dà dant tl coma 1.
- (4) Le Ministèr competènt tol i provedimènc che reverda l'ativité dl Ènt nazional por la forza eletrica (ENEL) tla region, do avèi aldi la minunga dla Provinzia interessada.

Articol 13

- (1) Pro les conzesciuns de de gran derivaziuns d'ega por la produziun de forza eletrica é i conzescionars oblià de ti dè jö vigni ann y debann ales Provinzies de Balsan y de Trènt – por sorvisc publics y categories de consumadus da determiné cun lege provinciala – 220 kWh por vigni kW de potèntza nominala mesana de conzesciun, che mèss gnì dà jö pro l'implant de produziun o sòn la ligna de trasport y de distribuziun dla tenjiun alta colida al implant instès tl post plù convegnènt por la Provinzia.
- (2) Implù stabilèsc les Provinzies cun lege i criters por la determinaziun dl prisc dla forza nominada dessura y dada jö ales azièndes de distribuziun sciöche inçe i criters por les tarifes de consum, che ne po a vigni moda nia ester plù altes co chères delibrades dal Comitè Interministerial por i Prisc (CIP).
- (3) I conzescionars de de gran derivaziuns d'ega por la produziun de forza eletrica mèss ti paié ales Provinzies vigni mez ann 6,20 lires por vigni kWh de forza che ares n'à nia tut jö. Chèsc compèns por unità se mûda en proporziun ales mudaziuns, nia sot le 5 porcènt dl prisc mesan de venüda dla forza eletrica dl ENEL, che resultèia dal bilanz consuntif de chèsc ènt.

⁵⁾ Cun l'articul 4, coma 1, lètra b) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2, vègn les parores "Presidenti delle Giunte provinciali" y "Presidente della Giunta provinciale" remplazades dales parores "Presidenti delle Province" y "Presidente della Provincia".

- (4) Dles domandes de conzesciun por de de gran derivaziuns d'ega por la produziun de forza eletrica presentades en concorènza dal ENEL y dai ènc locai, determinà sòn la basa de na lege dl Stat suandènta, tles Provinzies de Trènt y de Balsan, se fistidièia le Minister por i laùrs publics, deboriada cun le Minister por la industria, le comerz y l'artejanat, a òna cun la Provinzia interessada teritorialmènter.

Articol 14

- (1) Tl çiamp dles comunicaziuns y di trasport adóron la minunga dla Provinzia por les conzesciuns de lignes che passa tres le raiun provincial.
- (2) Laprò adóron inçe la minunga dla Provinzia por les operes idrauliches dla pröma y dla secunda categoria. Le Stat y la Provinzia laóra fora deboriada n plann anual de coordinamènt dles operes idrauliches che toma te súa competènza.
- (3) L'adoranza dles eghes publiches da pert dl Stat y dla Provinzia, tl çiamp dla competènza de vignun, é basada sòn n plann general che vègn lauré fora a òna danter i rapresentanc dl Stat y dla Provinzia te n comitè apostà.

Articol 15

- (1) Sce les normes generales sòn la programaziun economica ne scrì nia dant n ater sistem de finanziaimènt, ti assegnèia le Ministèr dl'industria, dl comerz y dl artejanat ales Provinzies de Trènt y de Balsan cuotes di stanziamènc anuai scrìc ite tl bilanz dl Stat por l'atuaziun de leges statales che vèiga danfora aiüc finanziairs por l'incremènt dles ativitès industriales. Les cuotes vègn determinades do avèi aldi la minunga dla Provinzia y tignin cunt dles somes metüdes a desposiziun tl bilanz statal y dl bojègn dla popolaziun dla Provinzia instèssa. Le Stat y la Provinzia se fej fora deboriada sciöche les somes assegnades vègn adorades. Sce le Stat porta ite sù mesi t'execuziun di planns nazionai straordinars dl frabiché scolastich tles Provinzies de Trènt y de Balsan, vègn l'anuzamènt de chisc mesi stabili a òna cun la Provinzia.
- (2) La Provinzia de Balsan adora sù stanziamènc destinà a fins assistenziai, soziai y culturai en proporziun direta ala consistènza de vigni grup linguistich y aladò dl bojègn dl medemo grup, fora che ti caji straordinars che se damana intervènc de prescia por bojègns partoculars.
- (3) La Provinzia de Trènt assigurèia la destinaziun de stanziamènc tla dèrta mosöra por podèi sostigni la sconanza y le svilup cultural, soziai y economich dles popolaziuns ladina, mochena y zimbra aciadas tla Provinzia, tignin cunt de súa consistènza y de sù bojègns spezifics. ⁶⁾

⁶⁾ Le coma 3 é gnü injuntè dal articul 4, coma 1, lètra d) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

CAPITUL IV

Desposiziuns sides por la Regiun co por les Provinzies

Articul 16

- (1) Tles materies y ti lims te chi che la Regiun o la Provinzia po emanè normes de lege vëgn i podëis aministratifs, che è aladò dl ordinamënt da denant de competënza dl Stat, eserzità respetivamënter dala Regiun y dala Provinzia.
- (2) Les atribuziuns dles Provinzies aladò dles leges varëntes resta impé, tan inant che ares é compatibles cun chësc statut.
- (3) Implù po le Stat ti surandè cun lege ala Regiun, ala Provinzia y a d'atri Ènc publics locai funziuns de süa aministrazion. Te chësc caje resta les spëises por l'eserzize de chës funziuns a çiarìa dl Stat.
- (4) Le trasferimënt de funziuns aministratives dl Stat podarà gnü mudé o revochè cun lege ordinaria dla Republica, inçe sce al é gnü stabili cun chësta lege.

Articul 17

- (1) Cun lege dl Stat ti pol gnü atribui ala Regiun y ales Provinzies le podèi de emanè normes de lege por sorvisc revardënc materies che ne toma nia tles competënzes respetives odüdes danfora da chësc statut.

Articul 18

- (1) La Regiun eserzitëia normalmënter les funziuns aministratives ti les surandan ales Provinzies, ai Comuns y a d'atri Ènc locai o se sorvin de sü ofizi. Tla materia di sorvisc cuntra le medefüch é la surandada ales Provinzies d'oblianza.
- (2) Les Provinzies po ti surandè n valgönes de sües funziuns aministratives ai Comuns o a d'atri Ènc locai o se sorvi de sü ofizi.

Articul 19

- (1) Tla Provinzia de Balsan vëgn l'insegnamënt tles scolines, tles scores elementares y secundares tigni tl lingaz dla uma talian o todësch di scolar da insegnanc che à inçe chësc medemo lingaz dla uma. Tles scores elementares, meton man dala secunda o terza tlassa, aladò de çì che gnarà stabili cun lege provinciala sön proposta liënta dl grup linguistich interessè, y te chères secundares mëssel gnü insigné le secundo lingaz che vëgn portè dant da insegnanc che à chësc lingaz sciöche lingaz dla uma.
- (2) Le lingaz ladin vëgn adorè tles scolines y insigné tles scores elementares di païsc ladins. Chësc lingaz vëgn inçe adorè sciöche stromènt d'insegnamënt tles scores de vigni ordinn y de grè di païsc instësc. Te chëstes scores vëgn l'insegnamënt portè dant por talian y por todësch sön na basa paritetica de ores y de resultat final.
- (3) L'iscriziun dl scolar tles scores dla Provinzia de Balsan vëgn fata tres na domanda scëmpla dl pere o de so sostitit legal. Sce l'iscriziun ne vëgn nia azetada, po le pere o so sostitit legal presentè recurs ala sezion autonoma de Balsan dl Tribunal regional de iustizia aministrativa.

- (4) Por l'aministrazion dla scora de lingaz talian y por la verda sön la scora de lingaz todësch y sön chëra di païsc ladins dades dant tl coma 2, nominëia le Ministèr dl'istruziun publica, do avèi aldi la minunga dla Junta provinciala de Balsan, n suraintendënt scolastich.
- (5) Por l'aministrazion dles scolines, dles scores elementares y secundares de lingaz todësch nominëia la Junta provinciala de Balsan, do avèi aldi la minunga dl Ministèr dl'istruziun publica, n intendënt scolastich, fora de na proposta de trèi rapresentanc dl grup linguistich todësch tl consèi scolastich provincial.
- (6) Por l'aministrazion dles scores dades dant tl coma 2 de chësc articul nominëia le Ministèr dl'istruziun publica n intendënt scolastich fora de na proposta de trèi rapresentanc dl grup linguistich ladin tl consèi scolastich provincial.
- (7) Le Ministèr dl'istruziun publica nominëia, a òna cun la Provinzia de Balsan, i presidënc y i comëmbri dles comisciuns por i ejams de Stat tles scores de lingaz todësch.
- (8) Por avèi n'avalianza di diploms finai mëssel gnü damanè la minunga dl Consèi surastant dl'istruziun publica sön i programs d'insegnamënt y d'ejam por les scores dla Provinzia de Balsan.
- (9) Le personal aministratif dl proveditorat scolastich, chël aministratif dles scores secundares, y inçe le personal aministratif di ispetoraç scolastics y dles direziuns didatiches passa ales dependënzes dla Provinzia de Balsan restan al sorvisc dles scores de so lingaz dla uma.
- (10) Mantignin inant la dependënza dal Stat dl personal insegnant, ti vëgnel surandè al intendënt por les scores de lingaz todësch y a chël por les scores dades dant tl coma 2, la competënza por i provedimënc che verda le personal insegnant dles scores respetives en cunt de trasferimënt, de lizenziament, d'aspetanza, de sanzions disciplinaires çina ala sospenjiun por n mëis dala cualifica zënza paiament.
- (11) Cuntra i provedimënc tuç dai intendënc scolastics aladò dl coma da denant pol gnü fat recurs al Minister por l'istruziun publica che tol na dezijiun definitiva do avèi aldi la minunga dl suraintendënt scolastich.
- (12) I grups linguistics talian, todësch y ladin é rapresentà tl consèi provincial scolastich y tl consèi disciplinar provincial por i maestri.
- (13) I rapresentanc di insegnanc tl consèi scolastich provincial vëgn designà, tres lita, dal personal insegnant y en proporziun al numer di insegnanc de vigni grup linguistich. Le numer di rapresentanc dl grup ladin ne po a vigni moda nia ester sot a trèi.
- (14) Le consèi scolastich ademplësc les funziuns odüdes danfora dales leges en forza; implù àl da dè jö süa minunga sön l'istituziun y la stluta de scores, sön i programs y i orars, sön les materies d'insegnamënt y so ragrupamënt.
- (15) Por l'istituziun eventuala de universitàs tl Trentin-Südtirol mëss le Stat damanè danfora la minunga dla Regiun y dla Provinzia interessada. ⁷⁾

⁷⁾ Çiarà l'articul 17, comesc dal 120 al 128 dla lege di 15 de mà 1997, n. 127, mudé dal art. 1, coma 15, dla lege di 14 de jenà dl 1999, n. 4.

Articol 20

- (1) I Presidenc dles Provinzies ⁵⁾ eserzitèia les inciaries che ti speta al'autoritè de segurèza publica, odüdes danfora dales leges varèntes, tles materies suandèntes: industries prigoroses, mistiers da crabal y incompri, eserzizi publics, agenzies, tipografies, mistiers ambulanc, lauranç y dependenc de çiasa, amarà de ciorvel, porsones dependèntes da droghes y petleri, jogh sot ai 18 agn.
- (2) Por adempli chèstes inciaries se jò i Presidenc dles Provinzies ⁵⁾ incè di organns de polizia dl Stat o dla polizia locala urbana y rurala.
- (3) Les atres inciaries, che ti speta aladò dles leges de segurèza publica varèntes al prefet, ti vègn surandades ai cuesturs.
- (4) Les inciaries, surandades ai ombolç sciöche ofiziai de segurèza publica o ai funzionars de segurèza publica destacà, resta impé.

Articol 21

- (1) I provedimenc d'autoritè statale adotà por rajuns de ordinn public, che à influ, sospenn o a vigni moda limitèia la faziun d'autorisaziuns di Presidenc dles Provinzies ⁵⁾ tla materia de polizia o de d'atri provedimenc de competènza dla Provinzia, vègn emanà do avèi aldi le Presidenc dla Provinzia ⁵⁾ competènt che mëss dè jò súa minunga tl tèmp scrit dant tla domanda.

Articol 22

- (1) Por l'osservanza dles leges y di regolamenc regional y provincial po le Presidenc dla Regiun ⁸⁾ y i Presidenc dles Provinzies ⁵⁾ damanè l'intervènt y l'assistènza dla polizia dl Stat o dla polizia locala urbana y rurala.

Articol 23

- (1) Por defène les desposiziuns contignides te sües leges se jò la Regiun y les Provinzies dles sanzions penales stabilides dales leges dl Stat por la medema sort de fac.

TITUL II
Organns dla Regiun y dles Provinzies

CAPITUL I
Organns dla Regiun

Articol 24

- (1) I organns dla Regiun é: le Consèi regional, la Junta regionala y le Presidenc dla Regiun ⁹⁾.

⁵⁾ Cun l'articul 4, coma 1, lètra b) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2, vègn les parores "Presidenti delle Giunte provinciali" y "Presidente della Giunta provinciale" remplazades dales parores "Presidenti delle Province" y "Presidente della Provincia".

⁸⁾ Cun l'articul 4, coma 1, lètra a) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2, vègn les parores "Presidente della Giunta regionale" remplazades dales parores "Presidente della Regione".

⁹⁾ Cun l'articul 4, coma 1, lètra e) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2, vègn les parores "e il suo Presidente" remplazades dales parores "e il Presidente della Regione".

Articol 25

- (1) Le Consèi regional é metü adöm dai comèmbri di Consèis provinciali de Trènt y de Balsan. ¹⁰⁾
- (4) La condiziun por podèi eserzité le dèrt de lita atif tla Provinzia de Balsan é la residènza tl raiun dla Regiun por n tèmp de cater agn zènza interuziun. La condiziun por podèi eserzité le dèrt de lita atif tla Provinzia de Trènt é la residènza tl raiun dla Provinzia por n tèmp de un n ann zènza interuziun. Le litadù che à arjunt le tèmp de residènza de cater agn zènza interuziun tl raiun dla Regiun vègn scrit ite, por les lites di Consèis provinciali, tles listes litalas dl Comun dla provinzia olache al à madori le tèmp plü lunch de residènza ti cater agn o, tl caje de tèmps de medema dorada, tl comun de súa ultima residènza. Por la lita di Consèis provinciali y por chèra di Consèis comunai, odüda danfora dal articul 63, eserzitèia le litadù intratan i cater agn le dèrt de lita tl Comun olache al è aciassè denant. ¹¹⁾

Articol 26

- (1) Le Consèi regional eserzitèia i podèis legislatifs atribuis ala Regiun y les atres funziuns che ti vègn surandades dala Costituziun, da chèsc Statut y dales atres leges dl Stat.

Articol 27

- (1) L'ativité dl Consèi regional vègn partida ite te döes sesciuns lunges anfat; les sentades vègn tignides n iade tla cité de Trènt y n iade te chèra de Balsan.
- (2) Le Consèi regional nù s'abina intratan i vint dis do la proklamaziun di lità di consèis provinciali de Trènt y de Balsan sòn convocaziun dl Presidenc dla Regiun tla inciaria. ¹²⁾

Articol 28

- (1) I comèmbri dl Consèi regional rapresentèia döta la Regiun.
- (2) Ai ne po nia gnì cherdà a respogne dles minunghes y dles usc dades jò tl eserzize de sües funziuns.
- (3) La inciaria de aconsiadù provincial y regional n'é nia compatibla cun chèra de comèmbri de öna dles Çiamenes, de n ater Consèi regional o dl Parlamènt europeich. ¹³⁾

Articol 29 ¹⁴⁾

¹⁰⁾ Le coma 1 remplazèia i comesc 1, 2 y 3 da denant aladò dl articul 4, coma 1, lètra f) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

¹¹⁾ Le coma 4 é gnü modifiché dal articul 4, coma 1, lètra g), h), i) y l) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

¹²⁾ L'articul 27 é gnü remplazè dal articul 4, coma 1, lètra m) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

¹³⁾ Le coma 3 é gnü injuntè dal articul 4, coma 1, lètra n) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

¹⁴⁾ L'articul 29 é gnü abrogghè dal articul 4, coma 1, lètra o) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

Articol 30

- (1) Le Consèi regional lita danter sù comèmbri le Presidènt, dui Vizepresidènc y i Secreters.
- (2) Le Presidènt y i Vizepresidènc resta tla incíaria por dui agn y mez.
- (3) Ti pröms trènta mèisc d'ativité dl Consèi regional vègn le Presidènt litè danter i aconsiadus che fej pert dl grup linguistic talian. Por la perioda che vègn do vègn le Presidènt litè danter i aconsiadus che fej pert dl grup linguistic todèsch. Cun l'aprovaziun dla maioranza di aconsiadus di grups linguistic talian o todèsch pol gnì litè por les periodes respetives n aconsiadù che fej pert dl grup linguistic ladin. I Vizepresidènc vègn lità danter i aconsiadus che fej pert di grups linguistic desfarènc da chèl dl Presidènt.
- (4) Tl caje che le Presidènt o i Vizepresidènc dl Consèi regional dess les demisciuns, ess da morì o da dè sò súa incíaria por n'atra gauja, lita le Consèi le Presidènt nù o i Vizepresidènc nùs, aladò dles modalitès odüdes danfora dal coma 3. La lita mëss gnì tignida tla pröma sentada che vègn do y ara vel çina ala fin di dui agn y mez.
- (5) I Vizepresidènc dèida le Presidènt, che chir fora le Vizepresidènt cherdè a le sostitui tl caje d'assènza o de impedimènt. ¹⁵⁾

Articol 31

- (1) Les normes che regolèia l'ativité dl Consèi regional vègn stabilides da n regolamènt intern aprovè dala maioranza assoluta di aconsiadus.
- (2) Le regolamènt intern stabilèsc incè les normes por determiné la portignènza di aconsiadus ai grups linguistic.

Articol 32

- (1) Le Presidènt y i Vizepresidènc ¹⁶⁾ dl Consèi regional che n'ademplèsc nia i dovèis de so ofize vègn revocà dal Consèi instès cun deliberaziun a maioranza de sù comèmbri.
- (2) Por chèsc fin po le Consèi regional gnì cherdè ite cun prescia sce almanco un n terzo di aconsiadus se le damana.
- (3) Sce le Presidènt o i Vizepresidènc ¹⁶⁾ dl Consèi regional ne chërda nia ite le Consèi regional tl tèmp de chinesc dé dala domanda, vègn le Consèi regional cherdè ite dal Presidènt dla Regiun. ⁸⁾
- (4) Sce le Presidènt dla Regiun ⁸⁾ ne chërda nia ite le Consèi regional tl tèmp de chinesc dé dala tomada dl terminn scrit dant tl coma da denant, vègn la convocaziun fata dal Comissar dl Govern.
- (5) ¹⁷⁾

⁸⁾ Cun l'articol 4, coma 1, lètra a) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2, vègn les parores "Presidente della Giunta regionale" remplazades dales parores "Presidente della Regione".

¹⁵⁾ L'articol 30 è gnü remplazè dal articol 4, coma 1, lètra p) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

¹⁶⁾ Les parores "i Vizepresidènc" é gnüdes remplazades insciò dal articol 4, coma 1, lètra q) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

¹⁷⁾ Le coma 5 é gnü abroghè dal articol 4, coma 1, lètra o) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

Articol 33

- (1) Les gaujes de descomposiziun aladò dl articol 49/bis, comesc 1 y 2, vel incè por le Consèi regional. Tl caje de descomposiziun dl Consèi regional vègn i Consèis provinziai lità danù tl tèmp de trèi mèisc.
- (2) La descomposiziun vègn desponüda cun les prozedöres odüdes danfora dal articol 49/bis. Cun le decret de descomposiziun vègnel nominé na comisciun de trèi comèmbri chiris fora danter i zitadins libabli tl Consèi provinziai; un de chisc comèmbri à da ester de lingaz todèsch.
- (3) I Consèis provinziai descomponüs eserzièia inant sües funziuns çina che al ne vègn litè i Consèis provinziai nùs. ¹⁸⁾

Articol 34

- (1) Le Consèi regional vègn cherdè ite da so Presidènt te na sesciun ordinaria tla pröma edema de vigni semester y te sesciuns straordinares, sön domanda dla Junta regionala o dl Presidènt de chèsta o sön domanda de almanco un n cuinto di aconsiadus tla incíaria, y incè ti caji preodüs da chèsc Statut.

Articol 35

- (1) Tles materies che n'é nia de competènza dla Regiun mo che é por chèsta d'interès particular, po le Consèi regional formulè leges-audanza y proieç. Trami vègn ortià dal Presidènt dla Regiun ⁸⁾ al Govern por la presentaziun ales Çiamenes y ti vègn faç avèi en forma de copia al Comissar dl Govern.

Articol 36

- (1) La Junta regionala é metüda adöm dal Presidènt dla Regiun, che é a çe, da dui Vizepresidènc y da assessurs efetifs y suplènc. ¹⁹⁾
- (2) Le Presidènt, i Vizepresidènc y i assessurs vègn lità dal Consèi regional te so gremium cun litaziun socrèta y a maioranza assoluta.
- (3) La composiziun dla Junta regionala mëss respetè la consistènza di grups linguistic sciöche ai é rapresentà tl Consèi regional. Di Vizepresidènc fej un pert dl grup linguistic talian y un de chèl todèsch. Al grup linguistic ladin ti vègnel garantì la rapresentanza tla Junta regionala incè desvian dala rapresentanza proporzionala. ²⁰⁾
- (4) Le Presidènt chir fora le Vizepresidènt cherdè a le sostitui en caje d'assènza o de impedimènt.
- (5) I assessurs suplènc é cherdà a sostitui i assessurs efetifs tles funziuns respetives, tignin cunt dl grup linguistic de portignènza di sostituc.

⁸⁾ Cun l'articol 4, coma 1, lètra a) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2, vègn les parores "Presidente della Giunta regionale" remplazades dales parores "Presidente della Regione".

¹⁸⁾ L'articol 33 é gnü remplazè dal articol 4, coma 1, lètra r) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

¹⁹⁾ Le coma 1 é gnü integrè dal articol 4, coma 1, lètra s) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

²⁰⁾ Le coma 3 é gnü integrè dal articol 4, coma 1, lètra t) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

Articul 37

- (1) Le Presidënt y i comëmbri dla Junta regionala resta tla incïaria por dōta la dorada dl Consëi regional y do che chësc é tomè se fistidëii ma dles chestions d'aministrazion ordinarã cina che le Presidënt y i comëmbri dla Junta é nominà da pert dl Consëi nù.
- (2) I comëmbri dla Junta regionala che fej pert de n Consëi provincial descomponù eserzitëia inant sùã incïaria cina ala litaziun dl Consëi provincial nù.²¹⁾

Articul 38

- (1) Le Presidënt dla Regiun⁸⁾ o i assessurs che ne ademplësc nia i dovëis stabilis dala lege vëgn revocà dal Consëi regional.
- (2)²²⁾

Articul 39

- (1) Sce al va debojëgn de sostitui le Presidënt dla Regiun⁸⁾ o i assessurs por gauja de mort, demisciuns o revocaziun él le Presidënt dl consëi regional che chërda ite le Consëi tl tëmp de chinesc dé.

Articul 40

- (1) Le Presidënt dla Regiun⁸⁾ rapresentëia la Regiun.
- (2) Al tol pert ales sentades dl Consëi di Ministri, canche al vëgn tratè chestions che reverda la Regiun.

Articul 41

- (1) Le Presidënt dla Regiun⁸⁾ mëna les funziuns aministratives surandades dal Stat ala Regiun, se tignin ales istruziuns dl Govern.

Articul 42

- (1) Le Presidënt dla Regiun⁸⁾ partësc sò i ciamps de competënza danter i assessurs efetifs cun n decret aposta che mëss gni publiché tl Boletin dla Regiun.

Articul 43

- (1) Le Presidënt dla Regiun⁸⁾ emanëia cun n so decret i regolamënc delibrà dala Junta.

Articul 44

- (1) La Junta regionala é l'organn esecutif dla Regiun. Al ti speta:

- 1) la deliberaziun di regolamënc por l'esecuziun dles leges aprovades dal Consëi regional;
- 2) l'ativité aministrativa por les chestions d'interès regional;
- 3) l'aministrazion dl patrimone dla Regiun y incè le control sòn la gestiun, tres aziëndes speziales, di sorvisc publics regionai de natōra industrialã o comercialã;
- 4) les atres funziuns che ti vëgn reconesciudes da chësta lege o da d'atres desposiziuns;
- 5) l'adoziun, en caje de prescia, de provedimënc de competënza dl Consëi, che ti mëss gni metüs dant por la ratificaziun al Consëi instès te sùã prōma sentada suandëta.

Articul 45

- (1) La Junta regionala mëss gni consultada por l'istituziun y la regolamentaziun di sorvisc nazionai de comunicaziun y di trasporté che interessëia te na manira particulara la regiu.

Articul 46

- (1) Le Consëi regional po ti surandè ala Junta regionala le tratamënt dles chestions de sùã competënza, tut fora l'emanaziun de provedimënc de lege.

CAPITUL II Organns dla Provinzia

Articul 47

- (1) I organns dla Provinzia é: le Consëi provincial, la Junta provincialã y le Presidënt dla Provinzia.²³⁾
- (2) En armonia cun la Costituziun y i prinzipls dl ordinamënt iuridich dla Republica, tl respet dles oblianzas internazionales y tl'osservanza dles desposiziuns de chësc Capitul, determinëia la lege provincialã, aprovada dal Consëi provincial cun la maioranza assoluta de sù comëmbri, la forma de govern dla Provinzia y, en particular, les modalitës de lita dl Consëi provincial, dl Presidënt dla Provinzia y di assessurs, i raporz danter i organns dla Provinzia, la presentaziun y l'aprovaziun dala moziun motivada de desidënza ti confrunc dl Presidënt dla Provinzia, i caji de ilitabilitè y de incompatibilitè cun les incïaries nominades dessura, sciōche incè l'eserzize dl dërt de scomenciadia popolarã dles leges provinciales y dl referendum provincial abrogatif, propositif y consultif. Acioche al pois gni arjunt che trami i sesc sides rapresentà anfat, vëgnel sostigni cun la medema lege condiziuns de parité por la partezipaziun ales lites. Les demisciuns dla maioranza di comëmbri dl Consëi provincial porta ala descomposiziun dl Consëi instès y tl medemo tëmp ala lita dl Consëi nù y dl Presidënt dla Provinzia sce al vëgn litè

⁸⁾ Cun l'articul 4, coma 1, lëtra a) dla lege costituzionalã di 31 de jenà 2001, n. 2, vëgn les parores "Presidente della Giunta regionale" remplazades dales parores "Presidente della Regione".

²¹⁾ Le coma 2 é gnü injuntè dal articul 4, coma 1, lëtra u) dla lege costituzionalã di 31 de jenà 2001, n. 2.

²²⁾ Le coma 2 é gnü abroghe dal articul 4, coma 1, lëtra o) dla lege costituzionalã di 31 de jenà 2001, n. 2.

²³⁾ Cun l'articul 4, coma 1, lëtra v) dla lege costituzionalã di 31 de jenà 2001, n. 2, é les parores "e il suo Presidente" remplazades dales parores "e il Presidente della Provincia".

cun usc universal y direta. Sce le Presidënt dla Provinzia vëgn lité dal Consëi provincial, vëgn le Consëi descomponü sce al n'è nia funzionënt deache ara ne va nia da formè na maioranza tl tëmp de nonanta dis dales lites o dales demisciuns dl Presidënt instès. ²⁴⁾

- (3) Tla Provinzia autonoma de Balsan vëgn le Consëi provincial lité cun sistem proporzional. Sce la lege provinciala vëiga danfora la lita dl Presidënt dla Provinzia de Balsan tla forma de na lita universal y direta, mëss chësta lege gni aprovada cun la maioranza de dui terzi di comëmbri dl Consëi provincial. ²⁴⁾
- (4) Les leges provinciales dades dant ti comesc 2 y 3 ne ti vëgn nia comunicades al Comissar dl Govern, aladò dl coma 1 dl articulo 55. Le Govern dla Republica po fà avarèi la chestiu de legitimité costituzionala de chëstes leges provinciales dan la Curt costituzionala çina a trënta dis do súa publicaziun. ²⁴⁾
- (5) Les leges provinciales dades dant tl coma 2 é sotmetüdes a referendum provincial, regolè da na lege aposta de vigni Provinzia, canche la cincantejima pert di litadus o na cuinta pert di comëmbri dl Consëi provincial se le damana tl tëmp de trëi mëisc do la publicaziun. La lege sotmetüda a referendum ne vëgn nia promulgada sce ara ne vëgn nia aprovada dala maioranza dles usc varëntes. ²⁴⁾
- (6) Sce les leges é gnüdes aprovades a maioranza de dui terzi di comëmbri dl Consëi provincial vëgn le referendum ma fat sce la domanda vëgn sotescrita da na chinejima pert dles porsones che à le dërt de tò pert ala lita dl Consëi provincial, tl tëmp de trëi mëisc do la publicaziun dles leges. ²⁴⁾

Articol 48

- (1) Vigni Consëi provincial vëgn lité cun lita universal, direta y socrëta; al é metü adöm da trëntecinch aconsiadus y resta tla inciaria por cin agn. I cin agn mët man cun le dé dles lites. Les lites vëgn tignides contemporaneamënter le medemo dé. Sce n Consëi provincial vëgn lité danü denant che le tëmp sides fora, réstel tla inciaria çina che i cin agn de chël nia lité danü é passà.
- (2) La lege por la lita dl Consëi provincial de Balsan garantësc la rapresentanza dl grup linguistich ladin.
- (3) Un n scagn dl Consëi provincial de Trënt ti speta al raiun che tol ite i comuns de Moena, Soraga, Vich, Poza, Mazin, Óiampedel y Óianacëi olache al é inciasè le grup linguistich ladin dles Dolomites de Fascia, y al ti vëgn atribüi aladò dles normes stabilides dala lege dada dant tl articulo 47, coma 2.
- (4) Les lites dl Consëi provincial nü vëgn scrütes fora dal Presidënt dla Provinzia y vëgn tignides al plü adora en la quarta domënia dan y al plü tert en la secunda domënia do le passè di cin agn. Le decret sön l'indiziun dles lites vëgn publiché al plü tert carantecin dis dan le dé dles lites.

²⁴⁾ I comesc 2, 3, 4, 5 y 6 é gnüs injuntà dal articulo 4, coma 1, lëtra v) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

- (5) La pröma sentada dl Consëi provincial nü vëgn tignida tl tëmp de vint dis do la proklamaziun di lità sön convocaziun dl Presidënt dla Provinzia tla inciaria. ²⁵⁾

Articol 48/bis

- (1) I comëmbri dl Consëi provincial rapresentëia döta la Provinzia. Denant che surantò súa inciaria mëssi dè joramënt de ester fedei ala Costituziun.
- (2) I comëmbri dl Consëi provincial ne po nia gni cherdà a respogne dles minunghes y dles usc dades jò tl eserzize de sües funziuns. ²⁶⁾

Articol 48/ter

- (1) Le Consëi provincial de Trënt lita danter sü comëmbri le Presidënt, n Vizepresidënt y i Secreters.
- (2) Le Consëi provincial de Balsan lita danter sü comëmbri le Presidënt, dui Vizepresidënc y i Secreters. I Vizepresidënc vëgn lità danter i aconsiadus che fej pert di grups linguistics pro chi che le Presidënt ne toca nia. Le Presidënt nominëia le Vizepresidënt cherdè a le sostitui tl caje d'assënza o de impedimënt.
- (3) Ti pröms trënta mëisc d'ativité dl Consëi provincial de Balsan vëgn le Presidënt lité danter i aconsiadus che fej pert dl grup linguistich todësch; por le tëmp che vëgn do vëgn le Presidënt lité danter i aconsiadus dl grup linguistich talian. Cun le consëns dla maioranza di aconsiadus dl grup linguistich talian o todësch pol gni lité por les periodes respetives n aconsiadü dl grup linguistich ladin sciöche Presidënt. ²⁶⁾

Articol 49

- (1) Ai Consëis provinciali ti vëgnel apliché les desposiziuns di articui 31, 32, 34, 35 y 38, sce ares é compatibles. ²⁷⁾

Articol 49/bis

- (1) Le Consëi provincial po gni descomponü canche al comët aziuns che va contra la Costituziun o violaziuns pesoçes contra la lege o canche al ne sostituësc nia la Junta o so Presidënt che à cometü de te' aziuns o violaziuns.
- (2) Le Consëi provincial po ince gni descomponü por rajuns de segurëza nazionala.
- (3) La descomposiziun vëgn comanada cun decret motivé dl Presidënt dla Republica sön deliberaziun dl Consëi di ministri, do avëi aldì na Comisciun de deputac y senaturs, metüda adöm por les chestiuns regionales aladò dles modalitës stabilides dala lege dla Republica.

²⁵⁾ L'articulo 48 é gnü remplazè dal articulo 4, coma 1), lëtra z) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

²⁶⁾ I articui 48/bis y 48/ter é gnüs injuntà dal articulo 4, coma 1, lëtra aa) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

²⁷⁾ L'articulo 49 é gnü remplazè dal articulo 4, coma 1, lëtra bb) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

- (4) Cun le medemo decret de descomposiziun vëgnel nominé na comisciun de trei comëmbri, chiris fora danter i zitadins litabli tl Consëi provincial. Por la Provinzia de Balsan mëss la comisciun se tigni ala consistënza di grups linguistics che fej fora la popolaziun de chësta Provinzia. La comisciun lita danter sù comëmbri le Presidënt che eserzitëia les inciaries dl Presidënt dla Provinzia. La comisciun scrî fora les lites dl Consëi provincial nü tl tëmp de trei mëisc y tol i provedimënc de competënza dla Junta provinciala y chi che ne po nia gni sburlà. Chisc perd sù a faziun sce ai ne vëgn nia ratificà dal Consëi provincial tl tëmp de n mëis do sù a convocaziun.
- (5) Le Consëi provincial nü vëgn cherdè ite dala comisciun tl tëmp de vint dis do les lites.
- (6) La descomposiziun dl Consëi provincial ne porta nia pro ala descomposiziun dl Consëi regional. I comëmbri dl Consëi provincial descomponù eserzitëia inant les funziuns de aconsiadù regional çina ala lita dl Consëi provincial nü.
- (7) Cun decret motivé dl Presidënt dla Republica y tla osservanza dles formes odüdes danfora dal coma 3, vëgnel dè ordinn dla destituziun dl Presidënt dla Provinzia lité cun usc universal y diretta, sce al à cometü aziuns che va cuntra la Costituziun o de plü violaziuns pesoçes cuntra la lege. La destituziun po incé gni comanada por rajuns de segurëza nazionala. ²⁸⁾

Articul 50

- (1) La Junta provinciala de Trënt é metüda adöm dal Presidënt, dal Vizepresidënt y dai assessurs. La Junta provinciala de Balsan é metüda adöm dal Presidënt, da dui Vizepresidënc y dai assessurs.
- (2) La composiziun dla Junta provinciala de Balsan mëss se tigni ala consistënza di grups linguistics sciöche ai é rapresentà tl Consëi dla Provinzia. I comëmbri dla Junta provinciala de Balsan che n'é nia tl Consëi vëgn lità dal Consëi provincial instès cun la maioranza de dui terzi de sù comëmbri sön proposta de öna o de plü fraziuns a condiziun che al sides le consëns di aconsiadus dl grup linguistich di designà, tan inant che ai fej pert dla maioranza che sostëgn la Junta provinciala. Un n Vizepresidënt é dl grup linguistich todësch y l'ater dl grup linguistich talian. Le Presidënt dla Provinzia chir fora le Vizepresidënt che le rapresentëia tl caje d'assënza o de impedimënt.
- (3) Al grup linguistich ladin ti pol gni reconesciü la rapresentanza tla Junta provinciala de Balsan incé sura la rapresentanza proporzionala fora. Tl caje che al é ma un n rapresentant ladin su te Consëi provincial y che chësc vëgn lité tla Junta, mëssel renunzié ala inciarria de Presidënt o de Vizepresidënt dl Consëi provincial.

²⁸⁾ L'articul 49/bis é gnü injuntè dal articul 4, coma 1, lëtra cc) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

- (4) L'aprovaziun dla moziun de desfidënza ti confrunç dl Presidënt dla Provinzia lité cun usc universal y diretta, y incé la remozion o les demisciuns de chësc, porta ales demisciuns dla Junta y ala descomposiziun dl Consëi provincial. ²⁹⁾

Articul 51

- (1) Al Presidënt y ai assessurs provinciali ti vëgnel apliché les desposiziuns dl articul 37, tan inant che ares é compatibles. ³⁰⁾

Articul 52

- (1) Le Presidënt dla Provinzia ⁵⁾ rapresentëia la Provinzia.
- (2) Al tol i provedimënc che va debojëgn y de prescia tl çiapm dla segurëza y dla igiena publica tl interès dles popolaziuns de dui o de plü comuns.
- (3) Le Presidënt dla Provinzia ⁵⁾ determinëia la repartiziun di çiams de competënza danter i assessurs efetifs cun n decret aposta che mëss gni publiché tl "Boletin Ofizial" dla Regiun.
- (4) Al tol pert ales sentades dl Consëi di Ministri canche al vëgn traté chestiuns che reverda la Provinzia.

Articul 53

- (1) Le Presidënt dla Provinzia ⁵⁾ emanëia, cun n so decret, i regolamënc delibrà dala Junta.

Articul 54

- (1) Ala Junta provinciala ti spétel:
- 1) la deliberaziun di regolamënc por l'esecuziun dles leges aprovades dal Consëi provincial;
 - 2) la deliberaziun di regolamënc tles materies che toma aladò dl regolamënt varënt tl podëi regulamentar dles Provinzies;
 - 3) l'ativité aministrativa revardëta les chestiuns d'interès provincial;
 - 4) l'aministrasiun dl patrimoine dla Provinzia y le control sön la gestiun de aziëndes speziale provinciales por sorvisc publics;
 - 5) la verda y le control sön les aministraziuns comunales, sön les istituziuns publiques d'assistënza y benefiziënza, sön i consorc y sön i atrì encò o istituç local, cun la faculté aladò dla lege de sospëne y descompon e organns de chisc. Ti caji nominà dessura y canche les aministraziuns ne sciafiëia nia por val' rajun da menè inant sù a ativité, ti spétel incé ala Junta provinciala la nominaziun de comissars, cun l'oblianza de i chirî fora tla Provinzia de Balsan, tl grup linguistich che à la maioranza di aministradus tl organ plü rapresentatif dl ènt.

⁵⁾ Cun l'articul 4, coma 1, lëtra b) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2, vëgn les parores "Presidenti delle Giunte provinciali" y "Presidente della Giunta provinciale" remplazades dales parores "Presidenti delle Province" y "Presidente della Provincia".

²⁹⁾ L'articul 50 é gnü remplazé dal articul 4, coma 1, lëtra dd) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

³⁰⁾ L'articul 51 é gnü remplazé dal articul 4), coma 1, lëtra ee) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

- I provedimënc straordinars nominà dessura ti resta resservà al Stat, sce ai va debojëgn por rajuns de ordin publich y canche ai reverda comuns cun na popolaziun sura i 20.000 abitanç;
- 6) les atres inciaries surandades ala Provinzia da chësc Statut o da d'atres leges dla Republica o dla Regiun;
 - 7) l'adoziun, tl caje de prescia, de provedimënc de competënza dl Consëi da ti sotmëte al Consëi instës por la ratificaziun te súa pröma sentada suandëta.

TITUL III

Aprovaziun, promulgaziun y publicaziun dles leges y di regolamënc regionai y provinziail

Articul 55

- (1) I dessëgns de lege aprovà dal Consëi regional o da chël provincial ti vëgn comunicà al Comissar dl Govern a Trënt, sce ara se trata dla Regiun o dla Provinzia de Trënt, y al comissar dl Govern a Balsan, sce ara se trata dla Provinzia de Balsan. I dessëgns de lege vëgn promulgà trënta dis do la comunicaziun, sce le Govern ne ti ai mëna nia indò respetivamënter al Consëi regional o a chël provincial cun l'osservaziun che ai va sura les competënzes respetives fora o che ai va cuntra i interes nazional o chi de öna dles döes Provinzies tla regiun.
- (2) Sce le Consëi regional o chël provincial i aprovëia danü a maioranza assoluta de sü comëmbri ési promulgà, sce le Govern ne inviëia nia ia tl tëmp de chinec dé dala comunicaziun la chestiun de legitimité dan la Curt costituzionala, o de mirit, por contrast d'interesc dan les Óiamenes. Tl caje de pisima tol la Curt la dezijiun de che che la competënza é.
- (3) Sce na lege vëgn detlarada de prescia dal Consëi regional o da chël provincial a maioranza assoluta di comëmbri respetifs, n'é la promulgaziun y la jüda en forza nia sotmetüdes ai terminns dà dant, sce le Govern é a öna.
- (4) Les leges regionales y chëres provinziail vëgn promulgades respetivamënter dal Presidënt dla Regiun ⁸⁾ o dal Presidënt dla Provinzia ⁵⁾ y odüdes dal Comissar dl Govern competënt.

Articul 56

- (1) Sce an arata che na proposta de lege vais cuntra la parité di dërc danter i zitadins di grups linguistics desvalis o cuntra les carateristiches etniches y culturales di grups instësc, po la maioranza di aconsiadus de un n grup linguistich tl Consëi regional o te chël provincial de Balsan damanë che al vëgnes lité por grups linguistics.

⁵⁾ Cun l'articul 4, coma 1, lëtra b) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2, vëgn les parores "Presidenti delle Giunte provinciali" y "Presidente della Giunta provinciale" remplazades dales parores "Presidenti delle Province" y "Presidente della Provincia".

⁸⁾ Cun l'articul 4, coma 1, lëtra a) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2, vëgn les parores "Presidente della Giunta regionale" remplazades dales parores "Presidente della Regione".

- (2) Tl caje che la domanda de litaziun despartida ne vëgnes nia azetada o sce la proposta de lege vëgn aprovada scemia che dui terzi di comëmbri dl grup linguistich che l'à damanada ais lité decuntra, po la maioranza dl grup instës contesté la lege dan la Curt costituzionala tl tëmp de trënta dis da súa publicaziun, por les rajuns dades dant tl coma da denant.
- (3) Le recurs n'à degöna fazium intardiëta.

Articul 57

- (1) Les leges regionales y provinziail y i regolamënc regionai y provinziail vëgn publicà tl "Boletin Ofizial" dla Regiun tl test talian y todësch y va en forza le chinejimo dé do la publicaziun, fora che sce la lege scrì dant valch d'ater.
- (2) Tl caje de pisima vëgn l'interpretaziun dla norma fata aladò dl test talian.
- (3) N ejemplar dl "Boletin Ofizial" ti vëgn ortié al Comissar dl Govern.

Articul 58

- (1) Tl "Boletin Ofizial" dla Regiun vëgn les leges y i decrec dla Republica che interessëia la Regiun ince publicà por todësch; chësc n'à degöna fazium sön súa jüda en forza.

Articul 59

- (1) Les leges aprovades dai Consëis regionai y provinziail y i regolamënc emanà dala Junta regionala y da chëres provinziail mëss gni publicà, sciöche notizia, te na seziun aposta dla Gasëta Ofiziala dla Republica.

Articul 60

- (1) Cun lege regionala vëgnel regolé l'eserzize dla scomenciadia popolar y le referendum por les leges regionales. ³¹⁾

TITUL IV
Ënc locai

Articul 61

- (1) Tl ordinamënt di ënc publics locai vëgnel scrit dant les normes por garantì la rapresentanza proporzionala di grups linguistics pro la costituziun de sü organs.
- (2) Ti comuns dla Provinzia de Balsan à vigni grup linguistich le dërt de gni rapresenté tla Junta comunala sce al é tl Consëi de comun almanco dui aconsiadus de chësc grup.

Articul 62

- (1) Les normes sön la composiziun di organs colegiai di ënc publics locai tla Provinzia de Balsan garantësc la rapresentanza dl grup linguistich ladin. ³²⁾

³¹⁾ L'articul 60 é gnü remplazé dal articul 4, coma 1, lëtra ff) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

³²⁾ L'articul 62 é gnü remplazé dal articul 4, coma 1, lëtra gg) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

Articol 63

- (1) Por l'eserzize dl dèrt de l'ita atif pro les lites di Consèis comunai dla Provinzia de Balsan vègnel apliché les desposiziuns aladò dl ultimo coma dl articol 25.

Articol 64

- (1) La regolamentaziun dl'organisaziun y dl funzionamènt di ènc publics che realisèia sùla atività inçe fora di confins dla Regiun ti speta al Stat.

Articol 65

- (1) L'ordinamènt dl personal di Comuns vègn regolè dai Comuns instèsc, se tignin ai prinzijs generai che podarà gnì stabilis da na lege regionala.

TITUL V

Demane y patrimonie dla Regiun y dles Provinzies**Articol 66**

- (1) Les strades, les autostrades, les ferates y les condütes dal'ega che é madèr d'interès regional y che gnarà definides tles normes d'atuaziun de chèsc Statut, fej fora le demane regional.

Articol 67

- (1) I bosó de proprietè dl Stat tla Regiun, les mineores, les ciavares y les torbieres, canche la rajun de desponibilitè ti é gnüda tuta al proprietar dl terac, i frabicaó destinà a sèntes de ofizi publics regionai cun so aredamènt y i atrì bègns destinà a n sorvisc public regional fej fora le patrimonie indesponibl dla Regiun.
- (2) I bègns imobii dl patrimonie dl Stat che é tla Regiun vègn trasferis al patrimonie dla Regiun.
- (3) Tles normes d'atuaziun de chësta lege gnarà scrit dant les modalitès por la surandada da pert dl Stat di bègns nominà dessura.
- (4) I bègns imobii che é tla Regiun che n'é proprietè de degügn alda pro le patrimonie dla Regiun.

Articol 68

- (1) En corespognènza dles materies nöies atribuides ala competènza dles Provinzies surantol chëstes, tl raiun de so teritore, i bègns y i dèrc demaniai y patrimoniai de natöra imobiliara dl Stat y i bègns y i dèrc demaniai y patrimoniai dla Regiun, tut fora te vigni caje ci che reverda le demane militar, i sorvisc de carater nazional y les materies de competènza regionala.

TITUL VI

Finanzas dla Regiun y dles Provinzies**Articol 69**³³⁾

- (1) Ala Regiun ti vègnel zedü les entrades dles cutes ipotecares scudides te so raiun por i bègns situà ilò.
- (2) Implü ti vègnel inçe zedü ala Regiun les cuotes suandèntes dl rendimènt dles entrades tributares dl Stat scudides tl raiun regional dades dant chilò dessot:
- nü diejimi dles cutes sön les arpejuns y donaziuns y sön le valur netto global dles arpejuns;
 - dui diejimi dla cuta sön le valur ajuntè, fora che chëra revardènta la importaziun, al netto di rembursamènc fac aladò dl articol 38/bis dl decret dl Presidènt dla Republica di 26 d'otobèr 1972, n. 633, y mudaziuns suandèntes, determinada tolon sciöche referimènt i consums finai;³⁴⁾
 - nü diejimi dles entrades dl jüch dl lotto, tut demez i davagns;
 - ³⁵⁾ ³⁶⁾

Articol 70

- (1) Ales Provinzies ti val les entrades dla cuta statale, scudida ti raiuns respetifs, sön la forza eletrica adorada ilò.³⁷⁾

Articol 71

- (1) Por les conzesciuns de de gran derivaziuns d'eghes publiches tla Provinzia, anfat por ci fin che ares é gnüdes o vègn relasciades, ti zed le Stat ala Provinzia nü diejimi dla soma dl fit anual stabili dala lege.

Articol 72

- (1) Les Provinzies po mëte sö cutes y tasses sön le turism.³⁸⁾

Articol 73

- (1) La Regiun y les Provinzies à la facultè de istituì cun leges, vignöna tles materies de sùla competènza, de sùes cutes en armonia cun i prinzijs dl sistem tributar dl Stat. Les tasses sön i auti istituìdes cun lege provinciala é de sùes cutes.³⁹⁾ ⁴⁰⁾

³³⁾ Chiara inçe le decret di 20 de messè dl 2011.

³⁴⁾ La lètra b) dl art. 69, coma 2, é gnüda integrada insciö dal art. 2, coma 107, lètra b), dla L. di 23 de dezèmber dl 2009, n. 191.

³⁵⁾ L'articol 69 é gnü remplazè dal articol 1 dla L. di 30 de novèmber 1989, n. 386.

³⁶⁾ La lètra d) dl art. 69, coma 2, é gnüda abrogada dal art. 2, coma 107, lètra a), dla L. di 23 de dezèmber dl 2009, n. 191.

³⁷⁾ L'articol 70 é gnü remplazè dal articol 2 dla L. di 30 de novèmber 1989, n. 386.

³⁸⁾ L'articol 72 é gnü remplazè dal articol 9 dla L. di 30 de novèmber 1989, n. 386.

³⁹⁾ L'articol 73 é gnü remplazè dal articol 10 dla L. di 30 de novèmber 1989, n. 386.

⁴⁰⁾ L'art. 73, coma 1, é gnü integrè insciö dal art. 2, coma 107, lètra c), dla L. di 23 de dezèmber dl 2009, n. 191.

(1/bis) Les Provinzies po - por çi che reverda les cutes statales por chères che le Stat vëiga danfora chësta poscibilitè - te vigni caje mudé les alicuotes y preodèi esenziuns, detraziuns y deduziuns, ti lims dles alicuotes plü altes definides dales normes statales. ⁴¹⁾

Articul 74

(1) La Regiun y les Provinzies po ma se indebité por finanzié les spëises de investimënt çina a na soma che ne n'è nia plü alta co les entrades ordinaires. Al vëgn stlüt fora vigni garanzia da pert dl Stat sòn i imprësc che ares tol sö. ⁴²⁾

Articul 75 ⁴³⁾

(1) Ales Provinzies ti vëgnel atribui les cuotes suandèntes dl rendimënt dles entrades tributares dl Stat dades dant chilò dessot, scudides da vignöna te so raiun provincial:

- a) nù diejimi dles cutes de register y de bol y inçe dles tasses de conzecsiun governativa;
 - b) ⁴⁴⁾
 - c) nù diejimi dla cuta sòn le consum de tabach por les venüdes sòn i raiuns dles döes provincies;
 - d) set diejimi dla cuta sòn le valor ajuntè, fora de chëra sòn la importaziun, al netto di rembursamënc faç aladò dl articul 38/bis dl decret dl Presidënt dla Republica di 26 d'otober 1972, n. 633, y mudaziuns suandèntes;
 - e) nù diejimi dla cuta sòn le valor ajuntè sòn l'importaziun determinada tolon sciöche referimënt i consums finai; ⁴⁵⁾
 - f) nù diejimi dl rendimënt dla cuta de frabicaziun sòn le benzinn, sòn i öri da gas por autotraziun y sòn i gasc da petröre licuig por autotraziun dà fora dales fossenares ti raiuns dles döes provincies, sciöche inçe nù diejimi dla cuta de frabicaziun sòn d'atri produc energetics consumà dailò; ⁴⁶⁾
 - g) nù diejimi de dötes les atres entrades de cutes statales, diretes o indiretes, denominades cochemai, laprò inçe la cuta locala sòn i rendimënc, tut fora chëra che ti speta ala Regiun o a d'atri ènc publics. ^{47) 48)}
- (2) ^{47) 48)}

⁴¹⁾ L'art. 73, coma 1/bis, é gnü injuntè dal art. 2, coma 107, lëtra c), dla L. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.

⁴²⁾ L'art. 74 é gnü sostitui insciò dal art. 2, coma 107, lëtra d), dla L. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.

⁴³⁾ Çiara inçe le decret di 20 de messè dl 2011.

⁴⁴⁾ La lëtra d) dl art. 75, coma 1, é gnüda abrogada dal art. 2, coma 107, lëtra a), dla L. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.

⁴⁵⁾ La lëtra e) dl art. 75, coma 1, é gnüda sostituida insciò dal art. 2, coma 107, lëtra e), dla L. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.

⁴⁶⁾ La lëtra f) dl art. 75, coma 1, é gnüda sostituida insciò dal art. 2, coma 107, lëtra f), dla L. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.

⁴⁷⁾ L'art. 75 é gnü remplazè dal articul 3 dla L. di 30 de novëmber 1989, n. 386.

⁴⁸⁾ L'art. 75, coma 2, é gnü abrogà dal art. 2, coma 107, lëtra a), dla L. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.

Articul 75/bis ⁴⁹⁾

- (1) Pro la soma dles cuotes dles cutes dl Stat dades jö ala Regiun y ales Provinzies äldel laprò inçe les entrades che reverda le raiun regional y provincial y che ti röia ai ofizi fora dl teritore dla regiun y de sües provincies, t'l'atuaziun de desposiziuns legislative o amministrative.
- (2) La determinaziun dles cuotes odüdes danfora dal coma 1 vëgn fata aladò de indicadus o de d'atra documentaziun adatada a valuté i fenomenns economics tl teritore regional y provincial.
- (3) Ater co sce al vëgn preodü atramënter dales desposiziuns preodüdes dal articul 107, vëgn la soma dl davagn dales cutes sòn les entrades dles sozietês y dales cutes sostitutive sòn les entrades de capital che ti speta ales provincies, stabilida sòn la basa dles consequënz mesanes de chëstes cutes sòn le produt intern brutto (PIB) nazional da apliché al PIB regional o provincial, ciafè fora dal Istitut nazional de statistica, sce ara ne jiss nia da la ciafè fora cun les modalitês odüdes danfora dal coma 2. ⁵⁰⁾

Articul 76-77 ⁵¹⁾

Articul 78 ⁵²⁾

Articul 79

- (1) La Regiun y les Provinzies porta pro a arjunje i obietifs de avaliazion finanziaria y solidarieté y a eserzitè i dërc y i dovëis che vëgn da chisc, sciöche inçe a adempli i dovëis finaziars preodüs dal ordinamënt comunitar, dal pat de stabilitè intern y da d'atres mosöres de coordinamënt dla finanza publica stabilides dales normes statales:
 - a) cun la aboliziun fata dla soma sostitutiva dla cuta sòn le valor ajuntè sòn l'importaziun y dles assegnaziuns da leges statales de setur;
 - b) cun la aboliziun fata dla soma che speta aladò dl articul 78;
 - c) cun le contribut finaziari implü por avalié fora les finanzas publiches tres la surantuta de cosc che reverda l'eserzize de funziuns statales, inçe delegades, definides a öna cun le Ministèr dl'economia y dles finanzas, sciöche inçe - pian ia dal ann 2010 – cun le finaziament de scomenciadies y de proiec che tol ite inçe i raiuns che confinëia, de indöt 100 miliuns de euro al ann por vigni provinzia. La surantuta dles spëises de 100 miliuns al ann vel inçe sce i cosc por i intervënc ti raiuns che confinëia é por n cer ann manco co 40 miliuns de euro;
 - d) cun les modalitês de coordinamënt dles finanzas publiches definides dal coma 3.

⁴⁹⁾ Çiara inçe le decret di 20 de messè dl 2011.

⁵⁰⁾ L'art. 75/bis é gnü injuntè dal art. 2, coma 107, lëtra g), dla L. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.

⁵¹⁾ Aladò dl articul 3 dla L. di 30 de novëmber 1989, n. 386, remplazëia l'articul 75 i articui 75, 76 y 77 da denant.

⁵²⁾ L'art. 78 é naöta gnü sostitui dal art. 4 dla L. di 30 de novëmber dl 1989, n. 386, y spo abrogà dal art. 2, coma 107, lëtra a), dla L. di 23 de dezëmber dl 2009, n. 191.

- (2) Les mosöres odüdes danfora dal coma 1 po ma gni mudades cun la prozedöra preodüda dal articol 104 y costituësc le contribut por arjunje i fins dles finanzes publiches preodüs dal coma 1, çina che ares ne vëgn nia eventualmënter mudades.
- (3) Por garanti le contribut por arjunje i fins dles finanzes publiches, fej fora la Regiun y les Provinzies deboriada cun le Minister d'conomia y dles finanzes i dovëis che reverda le pat de stabilitè intern en referimënt ai resultač de bilanz da arjunje te vigni perioda. Stlüt fora i fins generai dles finanzes publiches, ti spétel ales Provinzies da stabili i dovëis che reverda le pat de stabilitè intern y da se cruzié dles funziuns de coordinamënt en referimënt ai ènc locai, a sü ènc y organisms stromentai, ales aziëndes sanitares, ales universitàs nia statales preodüdes dal articol 17, coma 120, dla lege di 15 de mà dl 1997, n. 127, ales óiamenes de comerz, industria, artejanat y agricoltóra y a d'atri ènc o organisms cun n ordinamënt regional o provincial che vëgn finanzia dala Regiun o dales Provinzies en via ordinara. Les mosöres adotades por les Regiuns y por i atri ènc tl rest dl teritore nazional ne vëgn nia aplicades. Pian ia dal 2010 vëgn i fins dl pat de stabilitè intern determinà tignin cunt inçe di efec positifs en cunt de debit netto che vëgn dal'aplicaziun dles desposiziuns de chèsc articol y dales normes de atuaziun che alda laprò. Les Provinzies controlèia che i ènc preodüs da chèsc coma arjunjes i fins dles finanzes publiches y eserzitèia sura d'èi le control suandënt sòn la gestiun y ti lascia alsavèi i resultač ala seziun competènta dla Curt di cunç.
- (4) Les desposiziuns statales sòn la realisaziun di fins de avaliazium finanzia y de solidarieté, sciòche inçe sòn l'osservanza di dovëis dal pat de stabilitè intern, ne vëgn nia aplicades en referimënt ala Regiun y ales Provinzies y vëgn a vigni moda sostituides dales desposiziuns preodüdes da chèsc articol. La Regiun y les Provinzies se crüzia dla coordinaziun dles finanzes publiches contignides tles desposiziuns legislatives specifiches dl Stat, adatan súa legislaziun ai prinzijs che costituësc i lims preodüs dai articui 4 y 5.⁵³⁾

Articol 80

- (1) Les Provinzies à competènza legislativa, ti lims stabilis dal articol 5, tla materia de finanza locala.⁵⁴⁾
- (1/bis) Les Provinzies po introdùje cutes locales nöies tles materies de súa competènza. Sce les cutes locales é gnüdes istituïdes cun lege dl Stat po la lege provinciala ti conzede ai ènc locai de mudé les alicuotes y de odèi danfora esenziuns, detraziuns o deduziuns ti lims dles alicuotes plü altes definides dales desposiziuns statales; la lege provinciala po inçe preodèi modalitès de scudimënt che desvièia dales normes statales.⁵⁵⁾

⁵³⁾ L'art. 79 é gnü sostitui insciò dal art. 2, coma 107, lètra h), dla L. di 23 de dezèmber dl 2009, n. 191.

⁵⁴⁾ L'art. 80 é gnü sostitui dal articol 7 dla L. di 30 de novèmber 1989, n. 386.

⁵⁵⁾ I comesc 1/bis y 1/ter dl art. 80 é gnüs ajuntà dal art. 2, coma 107, lètra i), dla L. di 23 de dezèmber dl 2009, n. 191.

- (1/ter) Les partezipaziuns al davagn y les ajuntes ales cutes statales che les leges dl Stat ti atribuësc ai ènc locai ti speta ales Provinzies por i ènc locai sòn so teritore. Sce na lege statale regolamentèia l'istituziun de ajuntes tributaes, denominades cochessí dai ènc locai, se crüzia les Provinzies di fins relatifs y stabilësc i criteres, les modalitès y i lims de aplicaziun de chèsta regolamentaziun tl raiun corespognënt.⁵⁶⁾

Articol 81

- (1) Por ti jì adincontra ai bojègns dl bilinguism po la Provinzia de Balsan ti assegné ai Comuns na cuota de integrazium.
- (2) Acioche i comuns sides tla condiziun finanzia d'arjunje sù fins y d'adempli les funziuns stabilides dales leges, ti fej les Provinzies de Trènt y de Balsan avèi ai comuns instèsc mesi finanzia adegua, da concordè danter le Presidènt dla Provinzia relativa y na rapresentanza unitara di comuns de chè Provinzia.⁵⁶⁾

Articol 82

- (1) Les ativitès de azertamënt dles cutes tl teritore dles provincies vëgn fates sòn la basa dles linies diretives y di fins strategics definis tres les intenüdes danter vigni provinzia y le Minister d'conomia y dles finanzes y les acordanzas operative suandèntes cun les agenzie fiscales.⁵⁷⁾

Articol 83

- (1) La Regiun, les Provinzies y i Comuns à n so bilanz por l'eserzize finanzia che corespogn al ann dl calènder. La Regiun y les Provinzies adatèia sües normes ala legislaziun dl Stat en materia de armonisaziun di bilanc publics.⁵⁸⁾

Articol 84

- (1) I bilanc arjignà dala Junta regionala o da chèra provinciala y i cunó consuntifs adòm ala relaziun dla Junta instèssa, vëgn aprova respetivamënter cun lege regionala o provinciala.
- (2) La litaziun di singui capitui dl bilanz dla Regiun o dla Provinzia de Balsan vëgn tignida do grups linguistics sòn domanda dla maioranza de n grup linguistich.

⁵⁵⁾ I comesc 1/bis y 1/ter dl art. 80 é gnüs ajuntà dal art. 2, coma 107, lètra i), dla L. di 23 de dezèmber dl 2009, n. 191.

⁵⁶⁾ Le coma 2 é gnü remplazè dal art. 8 dla L. di 30 de novèmber 1989, n. 386, y daldò mudé dal art. 4, coma 1, lètra hh) dla lege costituzionala di 31 de jenà dl 2001, n. 2.

⁵⁷⁾ L'art. 82 é naòta gnü sostitui dal art. 11 dla L. di 30 de novèmber dl 1989, n. 386, y é spo gnü sostitui insciò dal art. 2, coma 107, lètra l), dla L. di 23 de dezèmber dl 2009, n. 191.

⁵⁸⁾ L'art. 83, coma 1, é gnü integrè insciò dal art. 2, coma 107, lètra m), dla L. di 23 de dezèmber dl 2009, n. 191.

- (3) I capitui dl bilanz che n'è nia crafè la maioranza dles usc de vigni grup linguistich ti vègn metüs dant tl tèmp de trèi dis a na comisciun de cater aconsiadus regionali o provinziài, litada dal Consèi al mèteman dla legislatòra y por dòta la dorada de chèsta, cun na composiziun paritetica danter i dui majeri grups linguistics y aladò dla designaziun de vigni grup.
- (4) La comisciun nominada tl coma da denant mèss stabili tl tèmp de chinesc dé, cun na dezijiun liènta por le Consèi, la denominaziun definitiva di capitui y l'amunta di stanziamènc relatifs. La dezijiun vègn tuta a maioranza scèmpla y les usc de vigni aconsiadù vel anfat.
- (5) Sce al ne vègn nia arjunt tla comisciun la maioranza sòn na proposta finala ti ortièia le Presidènt dl consèi regional o de chèl provincial, tl tèmp de set dis, le proiet dl bilanz y dotes les ates y i verbai revardènc la discussiun fata tl Consèi y tla comisciun, ala seziun autonoma de Balsan dl Tribunal regional de iustizia aministrativa che mèss tò, tl tèmp de trènta dis, na dezijiun cun sentènza arbitrara sòn la denominaziun di capitui nia aprovà y sòn l'amunta di stanziamènc relatifs.
- (6) La prozedòra nominada chilò dessura ne vègn nia aplicada ai capitui d'entrada, ai capitui de spèisa che contègn stanziamènc da scrì ite aladò de desposiziuns de lege aposta por n'amunta determinada danfora por l'ann finanziair y ai capitui che reverda spèises ordinares de funzionamènt por i organns y i ofizi dl ènt.
- (7) Les dezijiuns aladò di comesc 4 y 5 de chèsc articul ne po nia gni contestades y al ne po nia gni fat recurs dan la Curt costituzionala.
- (8) Por i capitui definis cun la prozedòra dada dant ti comesc da denant po la lege d'aprovaziun dl bilanz gni sburlada derevers o contestada dal Govern ma por rajuns de ilegitimité revardèntes violaziuns dla Costituziun o de chèsc Statut.
- (9) Por l'aprovaziun di bilanc y di cunè consuntifs dla Regiun òl ester la usc consenziènta dla maioranza di aconsiadus dla Provinzia de Trènt y de chi dla Provinzia de Balsan. Sce chèsta maioranza ne vègn nia arjunta él n'organng a nivel regional che l'aprovèia. Chèsc organng ne po nia mudé les dezijiuns sòn i capitui dl bilanz eventualmènter contestà aladò de çi che é odù danfora dai comesc 3, 4 y 5 de chèsc articul y definis do la prozedòra indicada ilò.

Articul 85

- (1) Tan dî che i barac de produc cun staç foradecà é sotmetüs a limitaziuns y a autorizaziuns da pert dl Stat à la Regiun la faculté d'autorisé afars de chèsta sort ti lims fac fora deboriada danter le Govern y la Regiun.
- (2) Tl caje de barac cun staç foradecà sòn la basa de contingènc che reverda l'economia dla Regiun ti gnaral assegné a chèsta na cuota dl contingènt de importaziun y d'esportaziun che sarà da fà fora deboriada danter le Govern y la Regiun.

Articul 86

- (1) Les desposiziuns generales sòn le control dla valüta emanades dal Stat vel incè tla Regiun.
- (2) Le Stat destinèia impò por i bojëgns de importaziun dla Regiun na pert dla desfarènzia ativa danter les valütes che vègn ite dales esportaziuns dl Trentin-Südtirol y chères adorades por les importaziuns.

TITUL VII

Raporé danter Stat, Regiun y Provinzia

Articul 87

- (1) Tl raiun regional vègnel metü sö n'Comissar dl Govern por la Provinzia de Trènt y n'Comissar dl Govern por la Provinzia de Balsan. A chisc ti spètel da:
- 1) coordiné, a òna cun les directives dl Govern, l'eserzize dles funziuns dl Stat tla Provinzia y controlè l'ativité di ofizi respetifs, tut fora chi d'aministrazion dla iustizia, dla defenüda y dles ferates;
 - 2) controlè l'eserzize da pert dles Provinzies y di atri ènc publics local dles funziuns che ti é gnüdes surandades dal Stat y ti comuniché osservaziuns eventuales al Presidènt dla Provinzia⁵⁾;
 - 3) adempli les ativités iuridiches che ti spetà denant al prefet, sce ares ne ti é nia gnüdes surandades da chèsc Statut o da d'atres leges a organns dla Regiun y dles Provinzies o a d'atri organns dl Stat.
- (2) Le Comissar dl Govern a Trènt eserzitèia les funziuns dades dant tl n. 2 dl coma da denant ti confrunç dla Regiun y dles atres aministrazions publiches che à competènza sòn döt le raiun regional.

Articul 88

- (1) Le Comissar dl Govern se fistidièia de mantigni l'ordinn publich, de chèl che al é responsabl dan dal Minister por l'intern.
- (2) Por chèsc fin pol se sorvi di organns y dles forzes de polizia dl Stat, damanè l'adoranza de d'atres forzes armades aladò dles leges en forza y tò i provedimènc odüs danfora tl articul 2 dl test unich dles leges de segurèza publica.
- (3) Les funziuns surandades al Ministèr dl intern dales leges en forza resta impé.

TITUL VIII

Organigrams dl personal di ofizi statai tla Provinzia de Balsan

Articul 89

- (1) Por la Provinzia de Balsan vègnel metü sö, aladò dles carieres, organigrams por le personal zivil dles aministrazions statales che à ofizi tla provinzia. Chisc organigrams vègn metüs sö aladò di organics dl personal de chisc ofizi, sciöche stabilis – sce al va debojëgn – cun desposiziuns aposta.

⁵⁾ Cun l'articul 4, coma 1, lètra b) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2, vègn les parores "Presidenti delle Giunte provinciali" y "Presidente della Giunta provinciale" remplazades dales parores "Presidenti delle Province" y "Presidente della Provincia".

- (2) Le coma da denant ne vëgn nia apliché por les carieres directives d'Aministraziun zivila dl intern, por le personal dla segurèza publica y por chël aministratif dl Ministèr dla defenüda.
- (3) I posc ti organigrams nominà tl coma 1, conscidrà aladò d'aministraziun y dla cariera é rresservà ai zitadins de vignun di trèi grups linguistics, en relaziun ala consistènza di grups instèsc, sciöche ara resultèia dales detlaraziuns de portignènza dades jö en gaujiun dla cumpèda ofiziala dla popolaziun.
- (4) L'atribuziun di posc rresservà ai zitadins de lingaz todèsch y ladin gnarà fata de gre en gre, óina che les cuotes nominades tl coma da denant vëgn arjunte tres assunziuns nöies te chi posc che gnarà lèdi por val' rajun ti singui organigrams.
- (5) Aladò dl coma 1 ti vëgnel garantì al personal di organigrams la stabilitè de sènta tla provinzia, tut fora chi che alda pro aministraziuns o carieres por chères che al va debojëgn de trasferimènc por rajuns de sorvisc y por la formaziun dl personal.
- (6) I trasferimènc dl personal de lingaz todèsch mëss te vigni caje stè ite tl lim dl diesc porcènt di posc che al ocupèia indöt.
- (7) Les desposiziuns sòn la rresservaziun y la repartiziun proporzionala danter i grups linguistics talian y todèsch di posc dan man tla Provinzia de Balsan vel incè por le personal de signoria iudichènta y inrescènta. Al ti vëgn garantì la stabilitè de sènta tla provinzia ai magistrac dl grup linguistics todèsch, lascian impè les normes dl ordinamènt iudiziar sòn les incompatibilitès. I criters por l'assegnaziun di posc rresservà ai zitadins de lingaz todèsch, stabilis tl coma 4 de chèsc articol, vëgn incè aplicà al personal dla signoria tla Provinzia de Balsan.

TITUL IX Organs d'la iurisdiziun

Articol 90

- (1) Tl Trentin-Südtirol vëgnel istituì n Tribunal regional de iustizia amministrativa cun na seziun autonoma por la Provinzia de Balsan, aladò dl ordinamènt che gnarà stabilì por chèsc.

Articol 91

- (1) I comèmbri dla seziun por la Provinzia de Balsan aladò dl articol 90 de chèsc Statut mëss aldi tl medemo numer pro i dui majeri grups linguistics.
- (2) Mec i comèmbri dla seziun vëgn nominà dal Consèi provincial de Balsan.
- (3) Sciöche Presidènc dla seziun se barata jö por tèmps luné anfat, n vicar de lingaz talian y n vicar de lingaz todèsch assegnà al collegium. Le Presidènt vëgn nominé fora di magistrac de cariera che é tl collegium, cun decret dl Presidènt dla Republica sòn proposta dl Presidènt dl Consèi di Ministri.
- (4) Tl caje de parité de usc é la usc dl Presidènt dla Seziun chëra determinènta, fora che por i recurs cuntra i provedimènc amministratifs che ofènn le prinzip d'avalianza danter i grups linguistics y la prozedòra d'aprovaziun di bilanc regional y provincial.

Articol 92

- (1) Sce an arata che les ates amministratives di ènc y di organs d'aministraziun publica che à súa sènta tla Regiun ne respetes nia le prinzip d'avalianza di zitadins te súa portignènza a n grup linguistics, pores gni contestades dai aconsiadus regional o provincial dan la seziun autonoma de Balsan dl Tribunal regional de iustizia amministrativa; sce ara se trata de provedimènc di Comuns tla Provinzia de Balsan po le recurs incè gni fat dai aconsiadus comunai de chè provinzia, a condiziun che la violaziun vëgnes reconescüda dala maioranza de chël grup linguistics dl Consèi de Comun che se sènt ofenü te sües rajuns.
- (2) Sce an arata che les ates amministratives dades dant tl coma 1 ofènes le prinzip d'avalianza danter i zitadins de lingaz talian, ladin, mochen y zimber, aciasà tla Provinzia de Trènt, spo pores gni contestades dan le Tribunal regional de iustizia amministrativa de Trènt dai aconsiadus regional o provincial y, tl caje de provedimènc di comuns, incè dai aconsiadus comunai di comuns di paisc ladins, mochens y zimbrì, a condiziun che la violaziun sides reconescüda da n cuinto dl consèi comunai.⁵⁹⁾

Articol 93

- (1) N aconsiadù dl grup linguistics todèsch dla Provinzia de Balsan fej pert dles seziuns dl Consèi de Stat inciariades di iudizi d'apel sòn les dezijiuns dla seziun autonoma de Balsan dl Tribunal regional de iustizia amministrativa aladò dl articol 90 de chèsc Statut.

Articol 94

- (1) D'la nominaziun, d'la pordüda dl mandat, d'la revocaziun, d'la destituziun dal ofize di vicars y di vizevicars de pèsc se fistidièia le Presidènt dla Regiun⁸⁾ sòn delegaziun dl Presidènt dla Republica, respetan les atres desposiziuns te chèsc óiamp stabilides dal ordinamènt iudiziar.
- (2) L'autorisaziun al eserzize dles funziuns de scrivàn de Signoria y de pedel d'ofize pro i ofizi di vicars de pèsc ti vëgn dada dal Presidènt dla Regiun⁸⁾ ales porsones che ademplèsc les condiziuns scrites dant dal ordinamènt iudiziar.
- (3) Le Presidènt dla Regiun se fistidièia incè d'la revocaziun y d'la sospenziun temporana dl'autorisaziun ti caji preodüs dal ordinamènt iudiziar.
- (4) Por la nominaziun a vicar de pèsc, vizevicar de pèsc, scrivàn de Signoria y pedel d'ofize vëgnel ghiré ti comuns dl raiun dla Provinzia de Balsan na bona conescènza di lingaz talian y todèsch.⁶⁰⁾

Articol 95

- (1) La verda sòn i ofizi di vicars de pèsc vëgn eserzitada dales Junte provinciales.⁶⁰⁾

⁸⁾ Cun l'articol 4, coma 1, lètra a) d'la lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2, vëgn les parores "Presidente della Giunta regionale" remplazades dales parores "Presidente della Regione".

⁵⁹⁾ Le coma 2 é gnü injuntè dal articol 4, coma 1, lètra ii) d'la lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

⁶⁰⁾ Chiara articol 6 dl Decret Legislatif di 16 de merz 1992, n. 267.

Articol 96

- (1) Ti comuns partis sö te paisc o fraziuns pol gni istitui cun lege provinciala ofizi de vicar de pesc destacà.⁶⁰⁾

TITUL X
Control dla Curt costituzionala

Articol 97

- (1) Lascian avarèi les desposiziuns di articui 56 y 84, comesc 6 y 7, de chèsc Statut po la lege regionala o provinciala gni contestada dan la Curt costituzionala por violaziun dla Costituziun o de chèsc Statut o dl prinzip de parité danter i grups linguistics.
- (2) La contestaziun po gni fata dal Govern.
- (3) La lege regionala po inçe gni contestada da un di Consèis provinciai dla Regiun, la lege provinciala dal Consèi regional o dal ater Consèi provincial dla Regiun.

Articol 98

- (1) Les leges y les ates che à valor de lege dla Republica po gni contestades dal Presidènt dla Regiun⁸⁾ o da chèl dla Provinzia⁶¹⁾, do na deliberaziun dl Consèi regional o provincial, por violaziun de chèsc Statut o dl prinzip de sconanza dles mendranzes linguistics todèschia y ladina.
- (2) Sce le Stat ròia ite cun na sùa mosòra tl ciamp de competenza assegné da chèsc Statut ala Regiun o ales Provinzies, po la Regiun o la Provinzia respetivamènt interessada fà recurs pro la Curt costituzionala por regolamènt de competenza.
- (3) La proposta de recurs vègn fata dal Presidènt dla Regiun⁸⁾ o da chèl dla Provinzia⁶¹⁾ do na deliberaziun dla Junta regionala o provinciala.
- (4) N ejemplar dl'ata de contestaziun y dl recurs por conflit de competènzes ti mëss gni ortié al Comissar dl Govern a Trènt, sce ara se trata dla Regiun o dla Provinzia de Trènt, y al Comissar dl Govern de Balsan, sce ara se trata dla Provinzia de Balsan.

TITUL XI
Adoranza dl lingaz todèsch y dl lingaz ladin

Articol 99

- (1) Tla Regiun é le lingaz todèsch parifiché a chèl talian che é le lingaz ofizial dl Stat. Le lingaz talian tira dant tles ates de carater legislatif y canche chèsc Statut vèiga danfora na redaziun te dui lingac.

⁸⁾ Cun l'articul 4, coma 1, lètra a) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2, vègn les parores "Presidente della Giunta regionale" remplazades dales parores "Presidente della Regione".

⁶⁰⁾ Chiara articul 6 dl Decret Legislatif di 16 de merz 1992, n. 267.

⁶¹⁾ Cun l'articul 4, coma 1, lètra ll) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2, é les parores „o da quello della giunta provinciale“ gnüdes remplazades dales parores „o da quello della Provincia“.

Articol 100

- (1) I zitadins de lingaz todèsch dla Provinzia de Balsan à la rajun d'adorè so lingaz ti raporé cun i ofizi iudziars y cun i organns y ofizi dl'aministrazion publica tla provinzia o che à competenza regionala, sciöche inçe cun i conzescionars di sorvisc de interès publich eserzità tla provinzia instèssa.
- (2) Tles sentades di organns colegiai dla Regiun, dla Provinzia de Balsan y di ènc locai te chèsta provinzia pol gni adorè le lingaz talian o le lingaz todèsch.
- (3) I ofizi, i organns y i conzescionars dà dant tl coma 1 adora tla corespognènza y ti raporé a usc le lingaz dl damanant y respogn tl lingaz adorè tles ates che é gnüdes inviadés ia da n ater organn o ofize; sce la corespognènza péia ia d'ofize, vègnel adorè le lingaz che vègn araté chèl dl zitadin destinatatar.
- (4) Ater co ti caji preodüs espressivamènter – y ater co tla regolamentaziun cun normes d'atuaziun di caji dl'adoranza de trami dui i lingac adöm tles ates destinades ala comunité di zitadins, tles ates individuales destinades a n'adoranza publica y tles ates destinades a de plü ofizi – vègnel reconosciü ti atri caji l'adoranza despartida de un o dl ater lingaz. Al resta l'adoranza dl su lingaz talian ti ordinamènc de sort militara.

Articol 101

- (1) Tla Provinzia de Balsan mëss les aministrazions publiches adorè, ti confrunc di zitadins de lingaz todèsch, inçe la toponomastica todèschia, sce la lege provinciala à constaté che al esist na denominaziun todèschia y sce ara à aprovè sùa diziun.

Articol 102

- (1) Les popolaziuns ladines y chères mochenes y zimbres di comuns de Fierozzo, Frassilongo, Palù del Fersina y Luserna à le dèrt ala valorisaziun de sùes scomenciadies y de sùes ativitès culturales, de stampa y dl tèmp lède, sciöche inçe al respet dla toponomastica y dles tradiziuns dles popolaziuns instèsses.
- (2) Tles scores di comuns dla Provinzia de Trènt olache al vègn rajonè ladin, mochen o zimber, vègnel garantì l'insegnamènt dl lingaz y dla cultura ladina o todèschia.⁶²⁾

TITUL XII
Desposiziuns finales y transitoires

Articol 103

- (1) Por les mudaziuns de chèsc Statut vègnel tigni ite la prozedòra scritta dant dala Costituziun por les leges costituzionalas.
- (2) La scomenciadia por les mudaziuns de chèsc Statut ti speta inçe al Consèi regional sòn proposta di Consèis dles Provinzies autonomes de Trènt y de Balsan, do la deliberaziun concordènta dl Consèi regional.

⁶²⁾ L'articul 102 é gnü remplazè dal articul 4, coma 1, lètra mm) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

- (3) I proiec de mudaziun de chësc Statut de scomenciadia governativa o parlamentara ti vëgn comunicà dal Govern dla Republica al Consëi regional y ai Consëis provinziài che porta a espresciun súa minunga tl tèmp de dui mèisc.
- (4) Les mudaziuns dl Statut aprovades n'é te vigni caje nia sotmetüdes a referendum nazional.⁶³⁾

Articul 104

- (1) Tl respet dla desposiziun dl articul 103 po les normes dl titul VI y chères dl articul 13 gni mudades cun lege ordinara dl Stat sòn domanda concordènta dl Govern y, aladò dles competënzes, dla Regiun o dles döes Provinzies.⁶⁴⁾
- (2) Les desposiziuns ti articui 30 y 49 che reverda la mudaziun dl Presidènt dl Consëi regional y de chèl dl Consëi provincial de Balsan po gni mudades cun lege ordinara dl Stat sòn domanda concordènta dl Govern y respetivamènter dla Regiun o dla Provinzia de Balsan.

Articul 105

- (1) Tles materies atribuides ala competènza dla Regiun o dla Provinzia vëgnel apliché les leges dl Stat çina che al ne vëgn nia desponü atramènter cun leges regionales o provinciales.

Articul 106

- (1) Çina che al ne vëgn nia stabill atramènter cun lege provinciala vëgnel apliché inant tles materies passades dala competènza dla Regiun a chèra dles Provinzies les leges regionales varèntes canche al é jü en forza la lege costituzionala di 10 de novèmber 1971, n. 1.

Articul 107

- (1) Les normes d'atuaziun de chësc Statut gnarà emanades cun decret legislatifs, do avèi aldi na comisciun paritetica metüda adòm da dodesc comèmbri, sis de chisc en rapresentanza dl Stat, dui dl Consëi regional, dui dl Consëi provincial de Trènt y dui de chèl de Balsan. Trèi comèmbri mëss ester dl grup linguistich todësch.
- (2) Tl gremium dla comisciun aladò dl coma da denant vëgnel istituì na comisciun speziala por les normes d'atuaziun che reverda les materies atribuides ala competènza dla Provinzia de Balsan, metüda adòm da sis comèmbri, trèi de chisc en rapresentanza dl Stat y trèi dla Provinzia. Un di comèmbri en rapresentanza dl Stat mëss fà pert dl grup linguistich todësch; un de chi en rapresentanza dla Provinzia mëss fà pert dl grup linguistich talian.

⁶³⁾ L'articul 103 é gnü remplazè dal articul 4, coma 1, lètra nn) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

⁶⁴⁾ Le coma 1 é gnü modifiché dal articul 4, coma 1, lètra oo) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2.

Articul 108

- (1) Fora che ti caji odüs danfora espressivamènter gnarà i decret legislatifs che contëgn les normes d'atuaziun dl Statut emanà tl tèmp de dui agn da canche al é jü en forza la lege costituzionala di 10 de novèmber 1971, n. 1.
- (2) Sce les comisciuns aladò dl articul da denant n'à ti pröms dejedot mèisc nia dè jö de plëgn o en pert sües minunghes definitives sòn les propostes dles normes d'atuaziun, emanarà le Govern ti sis mèisc do i decret relatifs zënza tigni cunt dla minunga dles comisciuns.
- (3) Cun normes d'atuaziun da emanè tl tèmp de n ann dala data de jüda en forza dla lege costituzionala di 10 de novèmber 1971, n. 1, vëgnel determiné i bëgns che passa, aladò dl articul 68 de chësc Statut, ales Provinzies y incè les modalitès por la surandada de chisc bëgns.

Articul 109

- (1) Cun normes d'atuaziun da emanè tl tèmp de n ann da canche al é jü en forza la lege costituzionala di 10 de novèmber 1971, n. 1, vëgnel dè dant i bëgns dl patrimoine storich y artistich d'interès nazional, stlüc fora dala competènza provinciala aladò dl articul 8, n. 3, de chësc Statut.
- (2) Tl medemo lim de tèmp vëgnel emanè les normes d'atuaziun dl articul 19 de chësc Statut.
- (3) Sce les normes aladò di comesc da denant n'ess nia da gni emanades tl lim de tèmp stabill, po les Provinzies surantó, cun lege, les funziuns amministratives relatives.

Articul 110

- (1) La data de scomenciamènt y les modalitès tecniches por l'aplicaziun dles normes tla materia finanziaria contignides tla lege costituzionala di 10 de novèmber 1971, n. 1, che integrèia y müda les desposiziuns dla lege costituzionala di 26 de forà 1948, n. 5, vëgn stabilides cun normes d'atuaziun da emanè atira en relaziun al passaje dles funziuns ales Provinzies y te vigni caje mai do le terminn dè dant tl coma 1 dl articul 108 de chësc Statut.

Articul 111

- (1) En relaziun al trasferimènt de competënzes dala Regiun ales Provinzies, stabill dala lege costituzionala di 10 de novèmber 1971, n. 1, vëgnel desponü le passaje di ofizi y dl personal dala Regiun ales Provinzies cun decret dl Presidènt dla Regiun⁸⁾, do avèi aldi la Junta provinciala interessada. La posiziun iuridica y le tratamènt economic dl personal trasferi mëss gni mantignis y al mëss gni tigni cunt di bojëgns familiars, dla residènza y dl grup linguistich di dependènc.

⁸⁾ Cun l'articul 4, coma 1, lètra a) dla lege costituzionala di 31 de jenà 2001, n. 2, vëgn les parores "Presidente della Giunta regionale" remplazades dales parores "Presidente della Regione".

Articol 112

- (1) Cun convenziuns danter la Regiun y la Provinzia interessada vëgnel fistidié dla regolamentaziun dl pëis finanziair che vëgn da imprèsć passifs por de plü agn tuć sò por competënzes che é passades dala Regiun ala Provinzia cun la lege costituzionala di 10 de novëmber 1971, n. 1. Ala medema manira vëgnel inće regolè i atri raporć patrimoniari y finanziairs.

Articol 113

- (1) Les desposiziuns dla lege dla Provinzia de Balsan di 5 de jenà 1958, n. 1, che reverda l'assistënza a studënc universitars ne vëgn nia azicades, ater co por ci che reverda le podèi dla Provinzia de ajornè i lims de valur y de mudé le numer di contribuć de stüde.

Articol 114

- (1) La traduziun tl lingaz todësch de chësc test unich che reverda le Statut spezial dla Regiun Trentin-Südtirol gnarà publicada tl "Boletin Ofizial" dla Regiun.

Articol 115

- (1) Les desposiziuns aladò dl articol 25, comesc 2 y 4, de chësc Statut vëgn aplicades dala pröma tomada dl Consèi regional tla inćiaria tl momènt dla jüda en forza dla lege costituzionala di 10 de novëmber 1971, n. 1.

Odü:

Le Presidënt dl Consèi di Ministri
ANDREOTTI

La lege di 11 de merz dl 1972, n. 118 "Provedimënc a bëgn dla popolaziun dl Südtirol"

Lege di 11 de merz dl 1972, n. 118 ¹⁾

Provedimënc a bëgn dla popolaziun dl Südtirol

TITUL I

Comisciuns de revijiun cinematografica locales y alisiraziuns fiscales por films por todësch

Articul 1

- (1) Aladò dla lege di 21 d'auri dl 1962, n. 161 vëgnel metü sö a Balsan trëi seziuns dles comisciuns de revijiun cinematografica preodüdes dai articui 2 y 3 dla lege nominada dessura, por fà na revijiun tl lingaz original di films por todësch da mostrè tla Provinzia de Balsan.
- (2) Vigni seziun é metüda adöm:
 - a) dal presidënt dl tribunal de Balsan o da n magistrat dl tribunal che ël à nominé sciöche presidënt;
 - b) da n professor de rode de na scora secundaria;
 - c) da trëi mëmbri, y plü avisa da n espert nominé dala Provinzia de Balsan, n imprestadù de films o n importadù de films y n journalist. Chisc ultimi dui vëgn chiris fora da propostes de trëi inoms fates dales associazions de categoria locales, olache ares é.
- (3) Altamo trëi componënc de vigni seziun fej pert dl grup linguistic todësch dla provinzia de Balsan.
- (4) I componënc dla seziun vëgn nominà cun decret dl Minister por le turism y le spettacul, do avëi aldi le Presidënt dla Provinzia de Balsan.
- (5) Les funziuns de secretêr de vigni seziun surantol n impiegat dla cariera diretiva, da na cualifica nia majera co chëra de diretor de departimënt o ecuiparada a chësta, che laôra pro le Commissariat dl Govern de Balsan. ²⁾

Articul 2

- (1) L'articul dessura ne vel nia por i films che é bele gnüs ametüs ala proieziun publica dales comisciuns preodüdes dai articui 2 y 3 dla lege di 21 d'auri dl 1962, n. 161.

Articul 3

- (1) Le nulla osta por la proieziun publica di films preodüs dal articul 1 vel tl ciamp dla provinzia de Balsan y vëgn relascè cun decret dl Commissar dl Govern de Balsan, cun le plëgnpodëi dl Minister por le turism y le spettacul, aladò dl arat dles comisciuns speziale de pröm degre y d'apel preodüdes tl medemo articul. ²⁾

Articol 4

- (1) Çi che ne n'è nia preodù te chësc titul é sotmetù ales desposiziun preodüdes dala lege di 21 d'auri dl 1962, n. 161, y da so regolamënt de esecuziun aprovè cun decret dl Presidënt dla Republica di 11 de novëmber dl 1963, n. 2029, tan inant che ares po gni aplicades.

Articol 5

- (1) L'importaziun di films por todësch da mostrè ma tla provinzia de Balsan é lèdia da daz, tut fora la tassa sòn le consum, sce ara é scritta dant.

TITUL II

**Partiziun dl material dl archif de Stat de Balsan
danter Stat y Provinzia**

Articol 6

- (1) I archifs y i documënc dl archif de Stat de Balsan vëgn partis sò danter le Stat y la Provinzia de Balsan; a chëst'ultima ti vëgnel surandè la verda y la manutenziun de chi dla lista tla Tabela A, ajache ai é gñus reconosciùs de interès storich local particular.

Articol 7

- (1) I archifs y i documënc ti vëgn surandà ala Provinzia de Balsan aladò dl articol 6, pomanche la Provinzia à metù sò l'archif storich provincial.

Articol 8

- (1) Por la surantuta di archifs y di documënc preodüs dala lista injuntada, vëgnel metù adöm, te dui agn dala data de jüda en forza de chësta lege, en acordanza danter l'aminstraziun de archif dl Stat y la Provinzia de Balsan, inventars aposte. I inventars costituësc le titul por la surantuta dl material descrit dailò da pert dla Provinzia.

Articol 9

- (1) Dlungia le material surandè aladò dl articol dessura y i ac de interès storich dla Provinzia, à i archifs y i documënc che i ènc locai ò dè jö, o che i privaç ò dè ca o dè jö, da gni dà jö pro l'archif storich dla Provinzia de Balsan, sce la Provinzia reconësc che ai é de interès storich.

Articol 10

- (1) La Provinzia emanëia les normes por la nominaziun dl personal dl archif storich de Balsan. Le direttur dl archif mëss avèi le diplom de archivística, paleografia y diplomatica dla scora di archifs de Stat o de universitàs y istituc ecuivalënc, o n diplom arjunt al èster reconosciù sciöche ecuivalënt.

Articol 11

- (1) Por çì che reverda la consultabilità y la cerna di ac, mëss les normes dla Provinzia de Balsan se tigni ai criters preodüs dal decret dl Presidënt dla Republica di 30 de setëmber dl 1963, n. 1409.

Articol 12

- (1) Por l'archif storich dla Provinzia de Balsan vel les normes dl Stat sòn la sconanza dl archif. Le Presidënt dla Provinzia respogn dan le Stat dl'aplicaziun dles normes da pert dla Provinzia. I organns statai competënc po controlè sù osservanza, do les avèi lasciades alsavèi.
- (2) Tl respet dla desposiziun dl articol 9 vëgnel apliché les normes preodüdes dal decret dl Presidënt dla Republica di 30 de setëmber dl 1963, n. 1409, por la sconanza y la suraverda di archifs de d'atri ènc publics y de privaç tla provinzia de Balsan.

TITUL III

**Raporé danter ISTAT, Regiun y Provinzies por
les cumpèdes dla jënt y les inrescides statistiches**

Articol 13

- (1) La Regiun Trentin-Südtirol y les Provinzies de Trënt y de Balsan fej fora les modalitàs cun l'Istitut zentral de statistica, canche ares ò fà cumpèdes particulares, inrescides y relevaziuns statistiches te seturs de competënza legislativa y amministrativa atribuides a d'ères dal Statut spezial de autonomia, tl respet dla competënza dl Stat de fà cumpèdes de vigni sort y d'atres inrescides statistiches generales o speziales.³⁾

Articol 14

- (1) Les normes di articui 17, 18 y 19 dl decret-lege roial di 27 de mà dl 1929, n. 1285, vëgn ampliades ales cumpèdes sciöche inçe ales inrescides y relevaziuns preodüdes dal articol 13, canche ares vëgn fissades cun lege o cun decret dl Presidënt dla Regiun o dla Provinzia, do la deliberaziun dla Junta.

Articol 15

- (1) L'Istitut zentral de statistica mëss ti fornì sòn domanda, les informaziuns sòn i dac statistics en so possès ala Regiun Trentin-Südtirol y ales Provinzies de Trënt y Balsan, tl cheder de sù seturs de competënza.

Articol 16

- (1) Les inrescides y les relevaziuns che l'Istitut zentral de statistica fej a nivel regional se referësc por le Trentin-Südtirol ales Provinzies autonomes de Trënt y Balsan.

TITUL IV

**Reconoscimënt de porsones iuridiches privates
de carater local**

Articol 17

- (1) Les Provinzies autonomes de Trënt y Balsan à le podèi de reconëscè les porsones iuridiches privates che laöra tl ciamp provincial, por les materies de sù competënza.

Articul 18

- (1) I presidënc dles Provinzies de Trënt y Balsan é autorisà da se cruzié dl reconescimënt iuridich di ènc preodüs dal articul dessura, che eserzitèia súa ativité ti seturs che ne alda nia pro les materies de competënza dles Provinzies.
- (2) I presidënc dles Provinzies se tëgn ales directives generales che po gni emanades dal Govern, canche ai eserzitèia le podèi nominé dessura.

Articul 19

- (1) Les disposiziuns de chèsc titul ne vëgn nia aplicades ai ènc etlesiastics, religios y de cult.

TITUL V

Scomenciadies industriales cun partezipaziun statala o cun capital èster

Articul 20

- (1) Tla provinzia de Balsan sotmèt le Ministèr dles partezipaziuns statales l'atuaziun de scomenciadies industriales nöies de impreses cun partezipaziun statala impröma ala deliberaziun dl Comitè interministerial por la programaziun economica, adotada a öna cun la Provinzia.
- (2) Tla medema provinzia vëgnel sotmetü, tl respet di tratac internazionai, les scomenciadies industriales nöies de capital daldöt o dantadöt èster ala deliberaziun dl Comitè interministerial por la programaziun economica, adotada a öna cun la Provinzia.

TITUL VI

Passaje di secreters comunai ai organss de comun

Articul 21

- (1) Tla Regiun Trentin-Südtirol é i secreters de comun dependënc di comuns y ai vëgn nominà dai consëis de comun.

Articul 22

- (1) Por la nominaziun de secretêr de comun tla provinzia de Balsan él scrit dant la conescënza plëna dl talian y dl todësch.
- (2) Por la nominaziun de secretêr de comun tla provinzia de Balsan olache an baia ladin vëgnel damanè inçe la conescënza dl ladin.

Articul 23

- (1) Cun lege regionala vëgnel determiné la classifcaziun di comuns por la nominaziun dl secretêr de comun y les condiziuns de amisciun y de svilup dla cariera di secreters de comun dla regiun, inçe a na moda che i secreters de comun en sorvisc, sides tles provinzies de Trënt y Balsan che te d'atres provinzies, pois tó pert ai concursc por les singoles sëntes te döt le teritore nazional.

Articul 24

- (1) Tl respet dles normes fissades te chèsc titul stabilësc la lege regionala, aladò dl articul 56 dl statut spezial por le Trentin-Südtirol, i prinzijs generai che reverda le stat iuridich di secreters de comun, tl respet, inçe ti confrunç di comuns, di dèrc y dles posiziuns arjunç dai secreters bele incadrà ti rodi statai.
- (2) Tl ciamp de chisc prinzijs, eserzitèia i comuns súa potestè regolamentara.

Articul 25

- (1) I secreters de comun cun le post fis, che é en sorvisc tles provinzies de Trënt y de Balsan ala data de jüda en forza de chèsta lege, mantëgn so post de laür y vëgn incadrà tl cheder de sü comuns cun le dèrt de paiamënt che ai à te chèl momënt.
- (2) Porimpò poi gni trasferis te dejedot mëisc dala jüda en forza dla lege regionala preodüda dal articul 24, sön súa domanda, aladò dl articul 28 dla lege di 8 de jügn dl 1962, n. 604, te sëntes de d'atres provinzies dla medema tlassa dl comun olache ai à le post fis.

TITUL VII

Ativité dl Presidënt dla Provinzia de Balsan en materia anagrafica

Articul 26

- (1) Tl respet dl podèi de control di organss statai competënc preodü en materia anagrafica dal articul 12 dla lege di 24 de dezëmber dl 1954, n. 1228, y dai articui 47, 48, 49 y 50 dl decret dl Presidënt dla Republica di 31 de jenà dl 1958, n. 136, à tla provinzia de Balsan le Presidënt dla Provinzia le dèrt de ti damanè ai organss nominà dessura, che mëss tó sö la domanda, che al vëgnes fat ispeziuns anagrafiches aladò y por les fazziuns dles disposiziuns nominades.
- (2) Le Presidënt dla Provinzia à inçe le dèrt de tó pert, tres n funzionar dla provinzia che al à inciarié, ales ispeziuns preodüdes dal coma dessura y ales ispeziuns fates sön scomenciadia di organss statai, che ti é gnüdes lasciades alsavèi danfora. Tratan le desfiramënt di control po le funzionar inciarié dal Presidënt dla Provinzia fà mëte ite tla relaziun d'ispeziun sües conscidraziuns sön la tignida di registri anagrafics.

Articul 27

- (1) I resultac dles ispeziuns fates aladò dl articul dessura ti vëgn lascià alsavèi te 30 dis dala contlujun dles ispeziuns al Presidënt dla Provinzia y al ombolt dl comun interessè.

Articol 28

- (1) Tl respet dla competènza estlusiva di organs staitai por i podèis ti confrunc di ombolc sciöche aministradus di registri anagrafics, à tla provinzia de Balsan le Comissar dl Govern, canche al adotèia i provedimènc arjunc tles ispeziuns preodüdes dal articol 26 y eserzitèia i atri podèis en materia anagrafica, da agi sön la basa de n'intenüda formala cun le Presidènt dla Provinzia, y da la fà resulté tl provedimènt relativ che ne n'à scenò degöna fazium.
- (2) Sce an n'arjunj nia n'acordanza te 30 dis dala data olache le Presidènt dla Provinzia é gnü damanè dal Comissar dl Govern, tol le Minister por l'intern na dezijun, do avèi aldi les autoritès nominades dessura.

Articol 29

- (1) Le Comissar dl Govern ti lascia alsavèi i provedimènc adotà aladò dl articol dessura al Presidènt dla Provinzia y al ombolt dl comun interessè te 30 dis.

Articol 30

- (1) Tl respet di podèis che ti speta ales perts interessades, ti vègnel atribui al Presidènt dla Provinzia la faculté de fà i recurs ametüs dala lege, cuntra i provedimènc preodüs dal articol 28. I terminns di recurs pèia ia dala data de comunicaziun preodüda dal articol dessura.
- (2) Le Presidènt dla Provinzia à incè la faculté de fà recurs pro i ofizi competènc, sce al arata che les prescriziuns dla prozedöra preodüdes dai articui de chësc titul ne sides nia gnüdes tignides ite.

TITUL VIII

**Reconescimènt di diploms de dotur dai dènz arjunc
ti Païsc Todèsc y t'l'Austria**

Articol 31

- (1) I zitadins che à ala data de jüda en forza de chësta lege la residènza tla provinzia de Balsan, che à arjunc t'l'Austria o ti Païsc Todèsc le diplom de dotur dai dènz çina ai 30 d'auri dl 1964 y à l'abilitaziun por eserzitè la profesciun de dotur dai dènz aladò dl ordinamènt varènt te chisc staç, po damanè do le reconescimènt dl titul y l'autorisaziun de eserzitè la profesciun de odontoiatria, cun laprò les proteses di dènz, ma por le teritore dla provinzia de Balsan.
- (2) La domanda por ciafè l'autorisaziun preodüda dal coma dessura ti mëss gni presentada al Ministèr dla Sanitè te 60 dis dala publicaziun de chësta lege.
- (3) L'autorisaziun vègn dada cun decret dl Minister por la Sanitè.

TITUL IX

**Prozedöra particolare por mëte indò apost i inoms
y cognoms tla forma todèscia**

Articol 32

- (1) Tl respet dl'aplicabilité dles normes dl decret roial di 9 de messè dl 1939, n. 1238, mëss les porsones scrites ite o trascrites ti registri de stat zivil di comuns dla provinzia de Balsan, che ò mudé so inom scrit por talian, sciöche al resultèia dal at de nasciüda formè dan la jüda en forza dla lege di 31 d'otobor dl 1966, n. 935, tl inom por todèsch corespognènt, o ò mudé so inom scrit por todèsch, che resultèia dal at de nasciüda formè dan le 1° de jenà dl 1924, te n inom por talian corespognènt, fà domanda – te cin agn dala jüda en forza de chësta lege - al procuradù general dla Curt d'Apel te chë iurisdiziun dl ofize de stat zivil olache al é l'at de nasciüda, a chël che la domanda se referèsc.
- (2) La domanda, che mëss dè dant l'inom che la porsona che fej domanda ò, po incè gni dada jö al ombolt dl comun de residènza dla porsona che fej domanda, che se crüzia d'ofize da la ortié inant al procuradù general, y mët laprò d'ofize na copia intiera dl at de nasciüda.
- (3) Le medemo dèrt ti speta a che che resultèia ester gnüs scric ite o trascric te registri de stat zivil de comuns desvalis da chi preodüs tl pröm coma y à la residènza tla provinzia de Balsan ala data de jüda en forza de chësta lege o ciafa dailò la residènza ti cin agn dedò.
- (4) La medema prozedöra pon adorè por mëte indò tla forma todèscia le cognom talian surantut o atribui tratan le tèmpe che al è en forza les desposiziuns di articui 1 y 2 dl decret-lege roial di 10 de jenà dl 1926, n. 17, cun domanda separada o cun chëra por le mudamènt dl inom.

Articol 33

- (1) Le procuradù general autorisèia cun so decret le mudamènt dl inom y dl cognom te sis mëisc da canche al à ciafè la domanda, sce al é les condiziuns dades dant tl articol dessura. Por i mëmbri dla medema familia vara da tò chësc provedimènt cun n su decret.
- (2) Tl caje de refodada dla domanda, mëss le provedimènt che alda laprò ti gni lascè alsavèi ala porsona che fej domanda, che po - ti trènta dis che vègn do - fà recurs pro le Ministèr de grazia y iustizia, che tol na dezijun do avèi aldi l'arat dl Consèi de Stat.

Articol 34

- (1) I decrec che autorisèia le mudamènt dl inom y dl cognom vègn ortià y trascric d'ofize ti registri corènc dles nasciüdes dl comun olache al é l'at de nasciüda dles porsones a chères che ai se referèsc y mëss gni anotà jö insom al at.
- (2) Düc i atri registri, dotes les listes y düc i indesc de inoms vègn ajomà d'ofize dal comun y dales aministrazions competèntes.
- (3) Les faziuns di decrec romagn sospenüdes çina che al vègn adempli les formalitès dades dant tl pröm coma.

Articol 35

- (1) La desposiziun dl articol 162, pröm coma, dl decret roial di 9 de messè dl 1939, n. 1238 vëgn aplicada incè sce la porsona interessada ne n'è nia te condiziuns economiches de desvantaje.

TITUL X

Mudamënc de zircoscriziuns iudiziares**Articol 36**

- (1) Pian ia dala data de jüda en forza dles normes de chësc titul ne fej i comuns de Anterivo, Trodena y Proves nia plü pert dla zircoscriziun teritoriala dles pretures de Óiavalëis y Cles y dl tribunal de Trënt, y ai vëgn stlûc ite tla zircoscriziun teritoriala di ofizi sciöche indiché dessot:
- A) Anterivo y Trodena, pretura de Egna, tribunal de Balsan;
B) Proves, pretura de Balsan, tribunal de Balsan.
- (2) De consequënza vëgnel mudé la tabela B injuntada al decret roial di 30 de jenà dl 1941, n. 12, y mudaziuns suandëntes, por i ofizi a chi che ara se referësc, sciöche la tabela B injuntada a chësta lege.

Articol 37

- (1) Les prozedöres ziviles y penales pendëntes ti tribunai raionai de Óiavalëis y Cles, sciöche incè tl tribunal de Trënt, sce ares vëgn dal teritore di comuns de Anterivo, Trodena y Proves, ti vëgn surandades d'ofize por gni laurades fora ai ofizi competënc aladò dla zircoscriziun dada dant tla tabela injuntada a chësta lege, dala data de jüda en forza dles normes de chësc titul.
- (2) La desposiziun ne vëgn nia aplicada ales prozedöres ziviles jüdes al'udiënza de discusiun aladò dl articol 62 dles desposiziuns de atuaziun dl codesc de prozedöra zivila aprovades cun decret roial di 18 de dezëmber dl 1941, n. 1368, o jüdes al colegium aladò dl articol 352 dl codesc de prozedöra zivila, ai prozedimënc penai olache al é gnü notifiché le decret de zitaziun y ales prozedöres de iurisdiziun volontara bele metüdes a jì ala data de jüda en forza dles normes de chësc titul.

Articol 38

- (1) Les normes de chësc titul va en forza le novantejim dé do súa publicaziun tla Gasëta Ofiziala dla Republica taliana.

TITUL XI

Indenisaziun al Alpenverein Südtirol**Articol 39**

- (1) Al vëgn autorisé la spëisa de 650 miliuns de lires sciöche indenisaziun al Alpenverein Südtirol por les üttes da munt che é dles seziuns locales d'assoziazion y che é gnüdes trasferides al Club alpino italiano cun decret dl prefet de Trënt ai 3 de setëmber dl 1923, n. 13165.

TITUL XII

Liquidaziun dl patrimonie imobiliar dl „Ente nazionale per le tre Venezie“ tla Regiun Trentin-Südtirol**Articol 40**

- (1) Dala data de jüda en forza de chësta lege stluj jö l'„Ente nazionale per le tre Venezie“ súa ativité tl teritore dla Regiun Trentin-Südtirol. Dala medema data inant ne po l'ënt nia plü fà operaziuns nöies tla regiun nominada dessura, ater co tl respet de cí che é preodü dai articui dessot de chësc titul.

Articol 41

- (1) Le patrimonie imobiliar y i raporé iuridics relatifs dl „Ente nazionale per le tre Venezie“ che é tla Regiun Trentin-Südtirol, ti vëgn trasferis ales provincies de Trënt y Balsan por la pert che é sön i teritori, te n ann dala jüda en forza de chësta lege.
- (2) I consëis dles provincies de Trënt y Balsan tol, te sis mëisc dala surantuta dl possès, na dezijiun sön n'atra adoranza o sön le trasferimënt di bëgns preodüs dal coma dessura.⁴⁾

Articol 42

- (1) Le Minister por l'intern se crüzia, te trënta dis dala jüda en forza de chësta lege, dla nominaziun de n comissar liquidadü y de n comitè de verda, che é metü adöm da cin mëmbri, trëi designà dala Provinzia de Balsan - dui de chisc fej pert dl grup linguistich todësch - y dui dala Provinzia de Trënt.

Articol 43

- (1) Por i articui dessura ti fajarà avëi l'„Ente nazionale per le tre Venezie“ ales aministrazions dles Provincies de Trënt y Balsan i inventars di bëgns imobii dl „Ente nazionale per le tre Venezie“ che é tla Regiun Trentin-Südtirol, te trënta dis dala jüda en forza de chësta lege.
- (2) Sön domanda mëss l'„Ente nazionale per le tre Venezie“ ti fornì vigni ater scrit, documentaziun o informaziun che les Provincies de Trënt y Balsan arata debojëgn.

Articol 44

- (1) Les normes preodüdes dal articol 17 dla lege di 27 de novëmber dl 1939, n. 1780, y dl articol 4 dla lege di 23 de dezëmber dl 1940, n. 1914, sciöche incè i articui 1 y 2 dla lege di 12 de forà dl 1942, n. 174, vëgn aplicades incè a düc i ac y contracé che vëgn dal'esecuziun de chësta lege.

TITUL XIII

Aiüt finanziar straordinar al CAI - Alto Adige

Articol 45

- (1) Al vëgn autorisé la spëisa de 200 miliuns de lires sciöche contribut straordinar a bëgn dl "CAI - Alto Adige" por i laürs de dortorada y manutenziun de sües üttes, che va debojëgn do i avenimënc dl Südtirol di ultimi diesc agn.

TITUL XIV

Curida finanziaria

Articol 46

- (1) La curida dla spëisa de 850 miliuns de lires dal'aplicaziun di articulo 39 y 45 de chësta lege vëgn fata tres i mesi scrié ite tl capitul 3523 dl preventif dles spëises dl Ministër dl tesur por l'ann finanziar 1970; le terminn de adoranza dles desponibilitëtes preodüdes dal articulo 1 dla lege di 27 de forà dl 1955, n. 64 vëgn proroghë.
- (2) Le Minister por le tesur é autorisé da se cruzié cun decret dles mudaziuns de bilanz che va debojëgn.
- (3) Chësta lege, cun sigil dl Stat, gnarà metüda tla Racoüda ofiziala dles leges y di decrec dla Republica taliana. Vignun a chël ch'al ti speta é oblié da la respetè y da la fà respetè sciöche lege dl Stat.

TABELA A

Fonds archivistics che ti romagn al archif de Stat de Balsan

- 1) Archif dl prinzipat di vëscui da Porsenù;
- 2) Archif capitolar de Porsenù;
- 3) Ac aministratifs di tribunai y di tribunai raionai;
- 4) Ac iudiziars dl tribunal de Balsan;
- 5) Ac iudiziars di tribunai de de plü localitëtes;
- 6) Lista de recrutamënt;
- 7) Archif DAT (Deutsche Abwicklungsgesellschaft für Liegenschaften von Optanten);
- 8) Archif DEFI (Delegazione economico-finanziaria italiana).

Fonds archivistics che vëgn trasferis al archif storich dla Provinzia de Balsan

- 1) Archifs de convënc tué demez;
- 2) Archif dla contea dl Tirol;
- 3) Bragamins de Balsan, Porsenù y Gudon;
- 4) Catastri y racoiüdes de mapes;
- 5) Ac dles iurisdiziuns nobiliars de Balsan y Maran;
- 6) Libri iudiziars de insinuaziun;
- 7) Ac dla Comisciun sistemaziun servitù;

- 8) Ac di notars de Balsan;
- 9) Archifs di comuns;
- 10) Fondaziun Kraus de Óiastel;
- 11) Archif Dasser a San Martin de Tor;
- 12) Archif dl Óiastel Kasten (Schlandersberg);
- 13) Archif dla Óiamena dl Comerz de Balsan;
- 14) Racoüda Steiner;
- 15) Urbars y inventars de dljies y confraternitëtes.

Por i ac di numeri 1), 9), 13) y 15) romagn i dërc eventuai de terzi rëservà.

TABELA B ⁵⁾

.....

¹⁾ Publicada tla G.O. di 11 d'auri dl 1972, n. 95.

²⁾ Óiara l'art. 3, coma 3, dla lege di 30 de mà dl 1995, n. 203.

Art. 3

⁽³⁾ Les funziuns aministratives en materia de revijiun de films y de laürs teatrai, bele eserzitades dal Ministër dl turism y dl spëtacl tut jö, ti romagn, tratan che al vëgn metü sö n'authorité de Govern competëta por les ativitëtes culturales aposta, ala Presidënza dl Consëi di Ministri - Departimënt dl spëtacl, che les eserzitëia do avëi aldi les comisciuns de pröm degré y de apel preodüdes dala lege di 21 d'auri dl 1962, n. 161; la revijiun tl lingaz original di films por todësch y franzesc da proietè, respetivamënter, tla provinzia de Balsan y tla regiun Valle d'Aosta vëgn eserzitada sön delegaziun dl Presidënt dl Consëi di Ministri, dal Presidënt dla Provinzia de Balsan y dal Presidënt dla Regiun Valle d'Aosta, do avëi aldi na comisciun nominada dala Junta provinziala y dala Junta regionala. L'arat y le nulla osta por l'edizium taliana, relascià aladò dla lege n. 161 dl 1962, vel inöce por les verjiuns coresognëtes dl film por todësch y por franzesc.

³⁾ Óiara l'art 10 dl D.P.R. di 31 de messè dl 1978, n. 1017.

⁴⁾ Óiara la l.p. di 29 de novëmber dl 1973, n. 84.

⁵⁾ Omissis.

Les normes d'atuaziun bele publicades

Normes d'atuaziun bele publicades

Situaziun de novèmbel dl 2011

Chilò dessot vègnel dant i ciamps plü importanc (cun l'articul dl Test Unich dl Statut d'Autonomia Nü che alda laprò), sciöche incè le numer y la data dla norma de atuaziun che toca laprò. La lista é tl ordinn alfabetich (art. = articul dl Statut de Autonomia Nü, p. = punt, D.P.R. = Decret dl Presidènt dla Republica, D.Lgs. = Decret legislatif, G.O. = Gasèta Ofiziala dla Republica).

Adestramènt y formaziun profesionala (art. 8, p. 29) D.P.R. dl 01.11.1973, n. 689 (G.O. di 16.11.1973, n. 296), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.)

Adoranza dl lingaz (art. 99, 100)

- ti ofizi anagrafics D.P.R. di 15.07.1988, n. 574, art. 29 (G.O. di 08.05.1989, n. 105)
- por les pratiches dl notar D.P.R. di 15.07.1988, n. 574, art. 30 (G.O. di 08.05.1989, n. 105), D.Lgs. di 29.05.2001, n. 283 (G.O. di 14.07.2001, n. 162)
- tl contat cun i organns y i ofizi dl'aministrazziun publica D.P.R. di 15.07.1988, n. 574 (G.O. di 08.05.1989, n. 105), D.Lgs. di 24.07.1996, n. 446, art. 1 (G.O. di 29.08.1996, n. 202)
- comisciun paritetica por la terminologia iuridica D.P.R. di 15.07.1988, n. 574, art. 6 (G.O. di 08.05.1989, n. 105)
- conzescionars de sorvisc publics D.P.R. di 15.07.1988, n. 574, art. 7 (G.O. di 08.05.1989, n. 105)
- ti raporé cun i ofizi iudiziars y i organns iurisdizional D.P.R. di 15.07.1988, n. 574, art. 13 (G.O. di 08.05.1989, n. 105), D.Lgs. di 29.05.2001, n. 283 (G.O. di 14.07.2001, n. 162), D.Lgs. di 13.06.2005, n. 124 (G.O. di 07.07.2005, n. 156)
- etichètes de medejines D.Lgs. di 29.05.2001, n. 283 (G.O. di 14.07.2001, n. 162),
- en materia de sconanza dla popolaziun ladina tla provinzia de Balsan, D.Lgs. di 14.09.2011, n. 172 (G.O. di 21.10.2011, n. 246)

Agenzies statales D.Lgs. di 23.05.2001, n. 272 (G.O. di 10.07.2001, n. 158)

Agricoltöra, consorc agrars y staziuns agrares sperimentales (art. 8, p. 21) D.P.R. di 22.03.1974, n. 279 (G.O. di 26.07.1974, n. 196)

Alpicoltöra (art. 8, p. 16) D.P.R. di 22.03.1974, n. 279 (G.O. di 26.07.1974, n. 196)

Anuzamènt dla forza dl'ega D.P.R. di 26.03.1977, n. 235 (G.O. di 31.05.1977, n. 146), D.Lgs. di 11.11.1999, n. 463 (G.O. di 10.12.1999, n. 289)

Archif de Stat de Balsan (art. 8, p. 3) D.P.R. dl 01.11.1973, n. 690 (G.O. di 16.11.1973, n. 296)

Artejanat (art. 8, p. 9) D.P.R. di 31.07.1978, n. 1017 (G.O. di 12.03.1979, n. 70), D.P.R. di 24.03.1981, n. 228 (G.O. di 22.05.1981, n. 139), D.Lgs. di 11.06.2002, n. 139

Assiguraziun sozuala (art. 6) D.P.R. di 06.01.1978, n. 58 (G.O. di 20.03.1978, n. 78), D.Lgs. di 14.05.2001, n. 259 (G.O. di 05.07.2001, n. 154 suppl. ord.)

Assistënza scolastica (art. 8, p. 27) D.P.R. dl 01.11.1973, n. 687 (G.O. di 16.11.1973, n. 296), D.P.R. di 19.11.1987, n. 512 (G.O. di 18.12.1987, n. 295), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.)
- a bëgn di studënc universitars D.P.R. di 15.07.1988, n. 575 (G.O. di 08.05.1989, n. 105)

Assistënza y bëgnester publics (art. 8, p. 25) D.P.R. di 28.03.1975, n. 469 (G.O. di 20.09.1975, n. 252), D.P.R. di 24.03.1981, n. 215 (G.O. di 18.05.1981, n. 134), D.Lgs. di 14.05.2001, n. 259 (G.O. di 05.07.2001, n. 154 suppl. ord.)

Ativitês sportives y recreatives (art. 9, p. 11) D.P.R. di 28.03.1975, n. 475 (G.O. di 20.09.1975, n. 252 suppl. ord.)

Autostrades (art. 8, p. 5 y p. 17; art. 66, 68) D.P.R. di 20.01.1973, n. 115 (G.O. di 18.04.1973, n. 101 suppl. ord.), D.P.R. di 22.03.1974, n. 381 (G.O. di 27.08.1974, n. 223)

Avocatōra de Stat (art. 89, 97) D.P.R. dl 01.02.1973, n. 49 (G.O. di 31.03.1973, n. 84 suppl. ord.), D.Lgs. di 14.04.2004, n. 116 (G.O. di 06.05.2004, n. 105)

Credić (art. 5, p. 3 y art. 11)

- aziëndes de credit de carater regional (art. 11) D.P.R. di 26.03.1977, n. 234 (G.O. di 31.05.1977, n. 146),
- daurida y trasferimënt de portines bancares (art. 11) D.Lgs. di 06.10.2000, n. 319 (G.O. di 06.11.2000, n. 259)

Bëgns demaniai y patrimoniai (art. 66, 67, 108) D.P.R. di 20.01.1973, n. 115 (G.O. di 18.04.1973, n. 101 suppl. ord.), D.Lgs. di 21.12.1998, n. 495 (G.O. di 22.01.1999, n. 20/L suppl. ord.), D.Lgs. di 04.04.2006, n. 176 (G.O. di 16.05.2006, n. 112)

Bilanz (art. 84)

- organn regional por ejaminé danü le bilanz de previjun D.P.R. di 28.03.1975, n. 470 (G.O. di 20.09.1975, n. 252 suppl. ord.)

Bilinguism (art. 99, 100) D.P.R. di 26.07.1976, n. 752 (G.O. di 15.11.1976, n. 304), D.P.R. di 19.10.1977, n. 846 (G.O. di 26.11.1977, n. 323), L. di 23.12.1994, n. 724, art. 22, c. 40, 41 (G.O. di 30.12.1994, n. 304 - suppl. ord. n. 174), D.Lgs. di 21.01.2011, n. 11 (G.O. di 28.02.2011, n. 48)

Boletin Ofizial dla Regiun (art. 57, 58) D.P.R. dl 01.02.1973, n. 49 (G.O. di 31.03.1973, n. 84 suppl. ord.)

Bosc y verdabosch (art. 8, p. 21) D.P.R. di 22.03.1974, n. 279 (G.O. di 26.07.1974, n. 196)

Cassa de imprësc y deponüdes (art. 54) D.P.R. di 28.03.1975, n. 473 (G.O. di 20.09.1975, n. 252 suppl. ord.)

Cataster D.P.R. di 31.07.1978, n. 569 (G.O. di 27.09.1978, n. 270), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.), D.Lgs. di 18.05.2001, n. 280 (G.O. di 13.07.2001, n. 161), D.Lgs. di 18.05.2001, n. 280 (G.O. di 13.07.2001, n. 161), D.Lgs. di 18.04.2006, n. 196 (G.O. di 30.05.2006, n. 124)

Cataster di terac y dles frabiches (art. 4, p. 5) D.P.R. di 31.07.1978, n. 569 (G.O. di 27.09.1978, n. 270), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.), D.Lgs. di 18.05.2001, n. 280 (G.O. di 13.07.2001, n. 161), D.Lgs. di 18.04.2006, n. 196 (G.O. di 30.05.2006, n. 124), D.Lgs. di 21.05.2007, n. 83 (G.O. di 03.07.2007, n. 152)

Čiavares y escavaziuns de turba (art. 8, p. 14) D.P.R. di 31.07.1978, n. 1017 (G.O. di 12.03.1979, n. 70), D.P.R. di 24.03.1981, n. 228 (G.O. di 22.05.1981, n. 139), D.P.R. di 15.07.1988, n. 300 (G.O. di 29.07.1988, n. 177), D.Lgs. di 11.06.2002, n. 139 (G.O. di 09.07.2002, n. 159)

Čiacia y pëscia (art. 8, p. 15) D.P.R. di 22.03.1974, n. 279 (G.O. di 26.07.1974, n. 196), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.)

Čiamena dl Comerz, dl'Industria, dl Artejanat y dl'Agricoltōra (art. 4, p. 8) D.P.R. di 31.07.1978, n. 1017 (G.O. di 12.03.1979, n. 70), D.Lgs. dl 01.03.2001, n. 113 (1) (G.O. di 12.04.2001, n. 86)

Comerz (art. 9, p. 3) D.P.R. di 31.07.1978, n. 1017 (G.O. di 12.03.1979, n. 70), D.P.R. di 24.03.1981, n. 228 (G.O. di 22.05.1981, n. 139)

Comissar dl Govern (art. 87, 88) D.P.R. dl 01.02.1973, n. 49 (G.O. di 31.03.1973, n. 84 suppl. ord.), D.Lgs. di 16.05.2001, n. 260 (G.O. di 05.07.2001, n. 154 suppl. ord.)

Competënzes amministratives dla Provinzia y dla Regiun (art. 16, 18)

Competënzes legislatives

- dla Provinzia (art. 8, 9, 10)
- dla Regiun (art. 4, 5, 6, 7)

Comunicaziun y trasport (art. 8, p. 18) D.P.R. di 19.11.1987, n. 527 (G.O. di 28.12.1987, n. 301), D.Lgs. di 25.01.1991, n. 33 (G.O. dl 01.02.1991, n. 27), D.P.R. di 21.09.1995, n. 429 (G.O. di 19.10.1995, n. 245), D.Lgs. di 16.03.2001, n. 174 (G.O. di 18.05.2001, n. 114)

Comuns (art. 18, 61)

- finanzes (art. 80, 81) D.P.R. di 28.03.1975, n. 473 (G.O. di 20.09.1975, n. 252), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 268 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.)
- ordinamënt di comuns (art. 5, p. 1)

Conservatore de musiga (art. 9, p. 2; art. 19) D.P.R. di 10.02.1983, n. 89 (G.O. di 02.04.1983, n. 91), D.P.R. di 16.03.1992, n. 265 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.)

Confarun y blasun dla Provinzia (art. 3)

- blasun dla Provinzia D.P.R. di 21.03.1983, registré pro la Curt di Cuncé ai 11.04.1983, register 3, Presidënza, pl. 178; scrit ite tl register araldich ai 13.05.1983, reg. ann 1983, pl. n. 25; scrit ite tl register araldich dl archif zentral de Stat ai 05.05.1983

Cooperatives (art. 4, p. 9) D.P.R. di 28.03.1975, n. 472 (G.O. di 20.09.1975, n. 252 suppl. ord.)

Costruziuns idrauliches (art. 14)

- dla 1. y 2. categoria D.P.R. di 22.03.1974, n. 381 (G.O. di 27.08.1974, n. 223)
- dla 3., 4. y 5. categoria (art. 8, p. 24) D.P.R. di 22.03.1974, n. 381 (G.O. di 27.08.1974, n. 223)

Cualifica profesionala di lauranç (art. 9, p. 4) D.P.R. di 28.03.1975, n. 471 (G.O. di 20.09.1975, n. 252 suppl. ord.)

Curt Costituzionala (art. 55, 56, 97) D.P.R. di 16.03.1992, n. 266 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.)

Curt di Cuncé D.P.R. di 15.07.1988, n. 305 (G.O. di 30.07.1988, n. 178), D.Lgs. di 14.06.1999, n. 212 (G.O. dl 01.07.1999, n. 152), D.Lgs. di 14.09.2011, n. 166 (G.O. di 08.10.2011, n. 235)

Defenüda cuntra les granijores D.P.R. di 22.03.1974, n. 279 (G.O. di 26.07.1974, n. 196)

Dejotes dl'ega por la produziun de energia eletrica (art. 12, 13) D.P.R. di 22.03.1974, n. 381 (G.O. di 27.08.1974, n. 223), D.Lgs. di 11.11.1999, n. 463 (G.O. di 10.12.1999, n. 289)

- gran dejotes D.P.R. di 22.03.1974, n. 381 (G.O. di 27.08.1974, n. 223)
- pices dejotes D.P.R. di 22.03.1974, n. 381 (G.O. di 27.08.1974, n. 223), D.Lgs. di 15.04.2003, n. 118 (G.O. di 29.05.2003, n. 123), D.Lgs. di 07.11.2006 n. 289 (G.O. di 06.12.2006, n. 284)

Dèrt de lita atif y passif (art. 25) D.P.R. dl 01.02.1973, n. 59 (G.O. di 31.03.1973, n. 84), D.P.R. di 15.07.1988, n. 295 (G.O. di 28.07.1988, n. 176), D.Lgs. di 18.12.2002, n. 309 (G.O. di 08.02.2003, n. 32)

Dèrt de nuzaziun coletif (art. 8, p. 7)

Dèrt de orientamënt y coordinamënt (art. 16) D.Lgs. di 16.03.1992, n. 266 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.)

Detlaraziun de portignënza o agregaziun al grup linguistich (art. 61, 89) D.P.R. di 26.07.1976, n. 752 (G.O. di 15.11.1976, n. 304), D.Lgs. dl 01.08.1991, n. 253 (G.O. di 13.08.1991, n. 189), D.Lgs. di 23.05.2005, n. 99 (G.O. di 29.06.2005, n. 26/numer straordinar)

Edilizia scolastica (art. 8, p. 28) D.P.R. dl 01.11.1973, n. 687 (G.O. di 16.11.1973, n. 296)

Eghes publiches (art. 9, p. 9) D.P.R. di 22.03.1974, n. 381 (G.O. di 27.08.1974, n. 223), D.Lgs. di 11.11.1999, n. 463 (G.O. di 10.12.1999, n. 289)

Eghes termales y minerales (art. 8, p. 14) D.P.R. di 31.07.1978, n. 1017 (G.O. di 12.03.1979, n. 70)

Ejam de bilinguism D.P.R. di 26.07.1976, n. 752 (G.O. di 15.11.1976, n. 304), D.P.R. di 19.10.1977, n. 846 (G.O. di 26.11.1977, n. 323), L. di 23.12.1994, n. 724, art. 22, c. 40, 41

Eserzizi publics y spetacui publics (art. 9, p. 6, 7; 16) D.P.R. dl 01.11.1973, n. 686 (G.O. di 16.11.1973, n. 296), D.P.R. di 19.11.1987, n. 526 (G.O. di 28.12.1987, n. 301)

Eletrizité (art. 13) D.P.R. di 26.03.1977, n. 235 (G.O. di 31.05.1977, n. 146), D.Lgs. 11.11.1999, n. 463 (G.O. di 10.12.1999, n. 289)

Espropriaziun por utilité publica (art. 8, p. 22) D.P.R. di 22.03.1974, n. 381 (G.O. di 27.08.1974, n. 223), D.P.R. di 24.03.1981, n. 227 (G.O. di 22.05.1981, n. 139)

Fieres y marciá (art. 8, p. 12) D.P.R. di 31.07.1978, n. 1017 (G.O. di 12.03.1979, n. 70), D.P.R. di 24.03.1981, n. 228 (G.O. di 22.05.1981, n. 139), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 supl. ord.), D.Lgs. di 11.06.2002, n. 139 (G.O. di 09.07.2002, n. 159)

Finanzas (art. 69) L. di 30.11.1989, n. 386 (G.O. di 4.12.1989, n. 283), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 supl. ord.), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 268 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 supl. ord.), D.Lgs. di 24.07.1996, n. 432 (G.O. di 23.08.1996, n. 197)
- finanzes locales (art. 80, 81) D.P.R. di 28.03.1975, n. 473 (G.O. di 20.09.1975, n. 252 supl. ord.), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 268 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 supl. ord.)

Frabiché alisiré (art. 8, p. 10) D.P.R. di 22.03.1974, n. 381 (G.O. di 27.08.1974, n. 223)

Igièna (art. 9, p. 10) D.P.R. di 28.03.1975, n. 474 (G.O. di 20.09.1975, n. 252 supl. ord.), D.P.R. di 26.01.1980, n. 197 (G.O. di 24.05.1980, n. 141), D.Lgs. di 12.04.2006 n. 168 (G.O. di 11.05.2006, n. 108)

Intendènt dles scores (art. 19) D.P.R. di 10.02.1983, n. 89 (G.O. di 02.04.1983, n. 91), D.Lgs. di 24.07.1996, n. 434 (G.O. di 23.08.1996, n. 197)

Iscriziun tles scores (art. 19) D.P.R. di 15.07.1988, n. 279 (G.O. di 29.07.1988, n. 177)

Ispetorat dl laûr (art. 9, p. 10) D.P.R. di 26.01.1980, n. 197 (G.O. di 24.05.1980, n. 141)

Istruziun elementara y secundara (art. 9, p. 2) D.P.R. di 10.02.1983, n. 89 (G.O. di 02.04.1983, n. 91), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 265 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 supl. ord.), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 supl. ord.), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 supl. ord.), D.Lgs. di 24.07.1996, n. 434 (G.O. di 23.08.1996, n. 197)

Laûrs publics (art. 8, p. 17) D.P.R. di 22.03.1974, n. 381 (G.O. di 27.08.1974, n. 223)

Lernerat (art. 9, p. 4) D.P.R. di 28.03.1975, n. 471 (G.O. di 20.09.1975, n. 252 supl. ord.)

Libri dl laûr (art. 9, p. 4) D.P.R. di 28.03.1975, n. 471 (G.O. di 20.09.1975, n. 252 supl. ord.)

Libri fondiars (art. 4, p. 5) D.P.R. di 31.07.1978, n. 569 (G.O. di 27.09.1978, n. 270), D.P.R. di 15.07.1988, n. 574 (G.O. di 08.05.1989, n. 105), D.Lgs. di 18.04.2006, n. 196 (G.O. di 30.05.2006, n. 124)

Lingaz d'insegnamënt (art. 19) D.P.R. di 10.02.1983, n. 89 (G.O. di 02.04.1983, n. 91), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 265 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 supl. ord.), D.Lgs. di 24.07.1996, n. 434 (G.O. di 23.08.1996, n. 197)

Manifestaziuns y ativitês artistiches, culturales y educatives locales (art. 8, p. 4) D.P.R. dl 01.11.1973, n. 691 (G.O. di 16.11.1973, n. 296), D.P.R. di 22.10.1981, n. 759 (G.O. di 24.12.1981, n. 353), D.P.R. di 19.11.1987, n. 513 (G.O. di 18.12.1987, n. 295), D.P.R. di 19.11.1987, n. 526 (G.O. di 28.12.1987, n. 301), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 supl. ord.)

Mediaziun dl laûr (art. 8, p. 23; art. 10) D.P.R. di 22.03.1974, n. 280 (G.O. di 26.07.1974, n. 196), D.Lgs. di 21.09.1995, n. 430 (G.O. di 19.10.1995, n. 245)

Mendranzes linguistiches dl Trentin (art. 102) D.Lgs. di 16.12.1993, n. 592 (G.O. di 16.02.1994, n. 38), D.Lgs. di 02.09.1997, n. 321 (G.O. di 23.09.1997, n. 222), D.Lgs. di 08.09.1999, n. 344 (G.O. di 07.10.1999, n. 236), D.Lgs. di 22.05.2001, n. 261 (G.O. di 05.07.2001, n. 154 supl. ord.), D.Lgs. di 04.04.2006, n. 178 (G.O. di 16.05.2006, n. 112)

Mêsc stlûc (art. 8, p. 8) D.P.R. di 22.03.1974, n. 279 (G.O. di 26.07.1974, n. 196)

Mineores (art. 8, p. 14) D.P.R. di 31.07.1978, n. 1017 (G.O. di 12.03.1978, n. 70), D.P.R. di 15.07.1988, n. 300 (G.O. di 29.07.1988, n. 177)

Mioramënt dl terac (art. 8, p. 21) D.P.R. di 22.03.1974, n. 279 (G.O. di 26.07.1974, n. 196)

Operes publiches (art. 8, p. 17) D.P.R. di 22.03.1974, n. 381 (G.O. di 27.08.1974, n. 223)

Ordinamënt scolastich (art. 9, p. 2; art. 19) D.P.R. di 10.02.1983, n. 89 (G.O. di 02.04.1983, n. 91), D.P.R. di 15.07.1988, n. 301 (G.O. di 29.07.1988, n. 177), D.Lgs. di 24.07.1996, n. 434 (G.O. di 23.08.1996, n. 197), D.Lgs. di 19.11.2003, n. 345 (G.O. di 23.12.2003, n. 297), D.Lgs. di 25.07.2006 n. 245 (G.O. di 10.08.2006, n. 185)

Organigram local (art. 89) D.P.R. di 26.07.1976, n. 752 (G.O. di 15.11.1976, n. 304), D.P.R. di 14.07.1978, n. 570 (G.O. di 27.09.1978, n. 270), D.P.R. di 29.04.1982, n. 327 (G.O. di 10.06.1982, n. 158), D.Lgs. di 26.09.1990, n. 284 (G.O. di 11.10.1990, n. 283), D.Lgs. di 06.08.1991, n. 296 (G.O. di 17.09.1991, n. 218), D.Lgs. di 06.07.1993, n. 291 (G.O. di 10.08.1993, n. 186), D.Lgs. di 11.07.1996, n. 432 (G.O. di 23.08.1996, n. 202), D.Lgs. di 01.03.2001, n. 113 (1) (G.O. di 12.04.2001, n. 86), D.Lgs. di 23.05.2001, n. 272 (G.O. di 10.07.2001, n. 158), D.Lgs. di 31.01.2003, n. 29 (G.O. di 24.02.2003, n. 45), D.Lgs. di 06.06.2005, n. 120 (G.O. di 04.07.2005, n. 153)

Organns

- dla Provinzia (art. 47 y suandënc) D.P.R. dl 01.02.1973, n. 49 (G.O. di 31.03.1973, n. 84 suppl. ord.), D.P.R. dl 01.02.1973, n. 50 (G.O. di 31.03.1973, n. 84 suppl. ord.), D.P.R. di 15.07.1988, n. 296 (G.O. di 28.07.1988, n. 176), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 266 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.)
- dla Regiun (art. 24 y suandënc) D.P.R. dl 01.02.1973, n. 49 (G.O. di 31.03.1973, n. 84 suppl. ord.), D.P.R. dl 01.02.1973, n. 50 (G.O. di 31.03.1973, n. 84 suppl. ord.), D.P.R. di 15.07.1988, n. 296 (G.O. di 28.07.1988, n. 176), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 266 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.)

Parcs naturai por la sconanza dla flora y dla fauna (art. 8, p. 16) D.P.R. di 22.03.1974, n. 279 (G.O. di 26.07.1974, n. 196)

- Parch nazional de Stilfs D.P.R. di 22.03.1974, n. 279 (G.O. di 26.07.1974, n. 196)

Plann urbanistich provinzial (art. 8, p. 5) D.P.R. di 22.03.1974, n. 381, art. 21 (G.O. di 27.08.1974, n. 223)

Polizia (art. 22) D.P.R. dl 01.11.1973, n. 686 (G.O. di 16.11.1973, n. 296)

Polizia amministrativa (art. 9, p. 1; art. 22) D.P.R. di 19.11.1987, n. 526 (G.O. di 28.12.1987, n. 301)

Polizia locala (art. 9, p. 1, 22) D.P.R. dl 01.11.1973, n. 686 (G.O. di 16.11.1973, n. 296)

Porc interns (art. 8, p. 11) D.P.R. di 20.01.1973, n. 115 (supl. G.O. di 18.04.1973, n. 101), D.P.R. di 20.11.1987, n. 527 (G.O. di 28.12.1987, n. 301)

Prevenziun y pröm aiüt por calamitês publiches (art. 8, p. 13) D.P.R. di 22.03.1974, n. 381 (G.O. di 27.08.1974, n. 223)

Previdënza sociala (art. 6) D.P.R. di 6.01.1978, n. 58 (G.O. di 20.03.1978, n. 78), D.Lgs. di 12.04.2001, n. 221 (G.O. di 13.06.2001, n. 135), D.Lgs. di 14.05.2001, n. 259 (G.O. di 05.07.2001, n. 154 suppl. ord.)

Presidënt dla Junta Provinziala (art. 52, 53) D.P.R. dl 01.02.1973, n. 49, art. 19 (G.O. di 31.03.1973, n. 84 suppl. ord.), D.P.R. dl 01.11.1973, n. 686 (G.O. di 16.11.1973, n. 296), D.P.R. di 19.11.1987, n. 526 (G.O. di 28.12.1987, n. 301) mudé cun D.Lgs. di 28.07.1997, n. 275 (G.O. di 14.08.1997, n. 189), D.P.R. di 19.11.1987, n. 527 (G.O. di 28.12.1987, n. 301)

Proporz (art. 61, 89) D.Lgs. di 23.05.2001, n. 272 (G.O. di 10.07.2001, n. 158)

- ti ofizi statai D.P.R. di 26.07.1976, n. 752 (G.O. di 15.11.1976, n. 304), D.P.R. di 19.10.1977, n. 846 (G.O. di 26.11.1977, n. 323), D.P.R. di 31.07.1978, n. 571 (G.O. di 27.09.1978, n. 270), D.P.R. di 29.04.1982, n. 327 (G.O. di 10.06.1982, n. 158), D.P.R. di 19.11.1987, n. 521 (G.O. di 24.12.1987, n. 300), D.Lgs. di 09.09.1997, n. 235 (G.O. di 20.10.1997, n. 251)
- pro l'ënt dles "ferates dl Stat" D.Lgs. di 21.01.1991, n. 32 (G.O. di 01.02.1991, n. 27), D.Lgs. di 15.12.1998, n. 489 (G.O. di 20.01.1999, n. 15), D.Lgs. di 01.03.2001, n. 113 (1) (G.O. di 12.04.2001, n. 86), D.Lgs. di 23.05.2001, n. 272 (G.O. di 10.07.2001, n. 158), D.Lgs. di 18.01.2002, n. 11

Radio y televijiun (art. 8, p. 4) D.P.R. dl 01.11.1973, n. 691 (G.O. di 16.11.1973, n. 296), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.), D.Lgs. di 15.12.1998, n. 487 (G.O. di 20.01.1999, n. 15)

Relevamënt de dac (art. 9, p. 3) D.P.R. di 31.07.1978, n. 1017, art. 10 (G.O. di 12.03.1979, n. 70)

Renviada de leges provinziales (art. 55) D.P.R. dl 01.02.1973, n. 49, art. 20 (G.O. di 31.03.1973, n. 84 suppl. ord.)

Sanité (art. 9, p. 10) D.P.R. di 28.03.1975, n. 474 (G.O. di 20.09.1975, n. 252 suppl. ord.), D.P.R. di 26.01.1980, n. 197 (G.O. di 24.05.1980, n. 141), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.), D.Lgs. di 12.04.2006, n. 168 (G.O. di 11.05.2006, n. 108)

Scolines (art. 8, p. 26) D.P.R. di 10.02.1983, n. 89 (G.O. di 02.04.1983, n. 91)

Sconanza dla contrada (art. 8, p. 6)

Sconanza y conservaziun dl patrimonie storich, artistich y popolar (art. 8, p. 3) D.P.R. di 20.01.1973, n. 48 (G.O. di 31.03.1973, n. 84 suppl. ord.), D.P.R. dl 01.11.1973, n. 690 (G.O. di 16.11.1973, n. 296), D.Lgs. di 15.12.1998, n. 488 (G.O. di 20.01.1999, n. 15), D.Lgs. di 15.12.1998, n. 506 (G.O. di 05.02.1999, n. 29)

Scora elementara y secundara (art. 9, p. 2) D.P.R. di 10.02.1983, n. 89 (G.O. di 02.04.1983, n. 91), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 265 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.), D.Lgs. di 24.07.1996, n. 434 (G.O. di 23.08.1996, n. 197)

Seziun de control dla Curt di Cunc (art. 89) D.P.R. di 15.07.1988, n. 305 (G.O. di 30.07.1988, n. 178), D.Lgs. di 14.09.2011, n. 166 (G.O. di 08.10.2011, n. 235)

Sorvisc di stödafüch (art. 4, p. 6, art. 18) D.P.R. di 22.03.1974, n. 381 (G.O. di 27.08.1974, n. 223)

Sostegn dla produziun industrialia (art. 9, p. 8) D.P.R. di 31.07.1978, n. 1017 (G.O. di 12.03.1978, n. 70), D.P.R. di 24.03.1981, n. 228 (G.O. di 22.05.1981, n. 139), D.Lgs. di 11.06.2002, n. 139

Statistica D.P.R. di 31.07.1978, n. 1017 (G.O. di 12.03.1979, n. 70), D.P.R. di 24.03.1981, n. 228 (G.O. di 22.05.1981, n. 139), D.Lgs. di 06.07.1993, n. 290 (G.O. di 10.08.1993, n. 186)

Strades (art. 8, p. 17 y 18) D.P.R. di 22.03.1974, n. 381, art. 4 (G.O. di 27.08.1974, n. 223), D.Lgs. n. 320, di 02.09.1997 (G.O. di 23.09.1997, n. 222), D.Lgs. di 04.04.2006, n. 176 (G.O. di 16.05.2006, n. 112)

Strades provinziales D.P.R. di 22.03.1974, n. 381, art. 4 (G.O. di 27.08.1974, n. 223)

Suraintendënt dles scores (art. 19) D.P.R. di 10.02.1983, n. 89 (G.O. di 2.04.1983, n. 91), D.P.R. di 15.07.1988, n. 301 (G.O. di 29.07.1988, n. 177), D.Lgs. di 24.07.1996, n. 434 (G.O. di 23.08.1996, n. 197)

Toponomastica (art. 8, p. 2, 101) D.P.R. di 01.11.1973, n. 690 y 691 (G.O. di 16.11.1973, n. 296)

Tribunal de iustizia aministrativa (art. 90) D.P.R. di 06.04.1984, n. 426 (G.O. di 08.08.1985, n. 217), D.P.R. di 17.12.1987, n. 554 (G.O. di 19.01.1988, n. 14), D.Lgs. di 20.04.1999, n. 161 (G.O. di 10.06.1999, n. 134), L.P. di 19.05.2011, n. 92 (G.O. di 25.06.2011, n. 146), D.Lgs. di 19.05.2011, n. 92 (G.O. di 25.06.2011, n. 146)

Turism y industria di ostis (art. 8, p. 20) D.P.R. di 22.03.1974, n. 278 (G.O. di 26.07.1974, n. 196), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.)

- retlam tl ciamp dl turism D.P.R. di 22.03.1974, n. 278 (G.O. di 26.07.1974, n. 196)
- mënacräp, portadus alpins, maestri y scores de schi D.P.R. di 22.03.1974, n. 278 (G.O. di 26.07.1974, n. 196)

Urbanistica y planns regoladus (art. 8, p. 5) D.P.R. di 22.03.1974, n. 381 (G.O. di 27.08.1974, n. 223), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.)

- plann urbanistich provincial D.P.R. di 22.03.1974, n. 381, art. 21 (G.O. di 27.08.1974, n. 223)

Usanzas y tradiziuns locales y istituziuns culturales (biblioteches, academies, istituć, museums), manifestaziuns y ativitês artistiches, culturales y educatives a nivel local (art. 8, p. 4) D.P.R. di 01.11.1973, n. 691 (G.O. di 16.11.1973, n. 296), D.P.R. di 22.10.1981, n. 759 (G.O. di 24.12.1981, n. 353), D.P.R. di 19.11.1987, n. 513 (G.O. di 18.12.1987, n. 295), D.P.R. di 19.11.1987, n. 526 (G.O. di 28.12.1987, n. 301), D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.), D.Lgs. di 15.12.1998, n. 487 (G.O. di 20.01.1999, n. 15), D.Lgs. di 22.05.2001, n. 262 (G.O. di 5.07.2001, n. 154 suppl. ord.)

Vicar de pêsc (art. 94) D.Lgs. di 16.03.1992, n. 267 (G.O. di 22.04.1992, n. 94 suppl. ord.)

